

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Obor Sociální a kulturní ekologie

Bc. Veronika Pospíšilová

Tiny House

Důvody a překážky bydlení v malém prostoru

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Arnošt Novák, Ph.D.

Praha 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu. Práce nebyla využita k získání jiného titulu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a v elektronické databázi vysokoškolských kvalifikačních prací a v souladu s autorským právem používána ke studijním účelům.

V Praze dne 29. června 2022

Bc. Veronika Pospíšilová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu této práce Mgr. et Mgr. Arnoštu Novákovi, Ph.D., za jeho rady a inspirativní přednášky, které vedly k uskutečnění této práce. Také bych chtěla velice poděkovat všem, kteří se tohoto výzkumu zúčastnili a umožnili tak vznik této práce.

Abstrakt

Práce se zabývá fenoménem tiny house, tedy malými funkčně zařízenými stavbami. Teoretická část práce na základě rešerše literatury představuje tuto stavbu i sociální a architektonické hnutí, které se kolem tohoto způsobu bydlení vytvořilo. Hnutí propaguje žití na malém prostoru, omezování spotřeby a větší environmentální šetrnost jakožto prostředek ke zvýšení kvality života (Anson, 2014). Empirická část se zaměřuje na obyvatele těchto staveb na území České republiky. Klade si za cíl porozumět, co bylo důvodem k pořízení domku, dále pak jaká pozitiva a negativa bydlení přináší. Na základě polostrukturovaných rozhovorů a analýzy sekundárních dat, práce dochází k závěru, že se jedná především o *biografické řešení systémového rozporu*, kterým je krize bydlení (Beck, 2011). Na výsledné podobě tohoto řešení se podílejí panující *kulturní normy* v oblasti bydlení. Tiny house tak nemá být zhmotněním protestu proti současnému systému, spíše *individuálním vypořádáním se s jeho nefunkčností*. Vlastnictví domku přináší obyvatelům pocit jistoty, klidu, větší finanční nezávislost i prostor pro revizi hodnot. Zároveň se snižuje jejich ekologická stopa (Saxton, 2019). Domek na druhou stranu vytváří náročnější podmínky pro soužití více osob. Zároveň se jeho obyvatelé musí často potýkat se skepsí ze strany okolí i institucí. Z environmentálního hlediska je neproblematičtější způsobem zábor půdy. Domečky tak nejsou vhodnou volbou pro každého a různé podoby alternativního bydlení nelze považovat za způsob řešení krize bydlení. K tomu je zapotřebí adresovat její strukturální příčiny.

Klíčová slova: malý domek, hnutí, krize bydlení, alternativní bydlení, individualizace, spotřeba

Abstract

This Thesis focuses on the phenomenon of tiny houses. The small and functionally furnished houses. The theoretical part of this paper is based on a literature review and presents the specifics of the construction of these houses as well as the Tiny house movement. The movement advocates for downsizing living spaces, the reduction of consumption and greater environmental sustainability as a way to improve quality of life (Anson, 2014). The empirical part of the paper focuses on the tiny house's dwellers in the Czech Republic. The paper is designed to understand reasons for the purchase or for building of this type of home, as well as the positives and negatives of small space living. Based on semi-structured interviews and analysis of secondary data, the thesis concludes that this is primarily a *biographical solution of systemic contradictions* which in this case is the housing crisis (Beck, 2011). Living in a tiny house is not meant to be a statement but rather coping strategy facing a dysfunctional system. Ownership of the tiny house brings residents a sense of security, peacefulness, greater financial independence, simplification, and an opportunity to re-examine their values. Their ecological footprint is reduced (Saxton, 2019). On the other hand, the house creates more challenging conditions for cohabitation. The dwellers often must deal with scepticism from the public and authorities. The caused land grab is problematic from an environmental point of view. This type of housing is not a suitable option for everyone. Alternative forms of housing cannot be seen as a solution to the housing crisis. To tackle this crisis, it is necessary to address its structural causes.

Key words: tiny house, movement, housing crisis, alternative housing, individualisation, consumption

Obsah

Úvod	1
Teoretická část	3
2 Krize bydlení.....	3
2.1 Financionalizace Bydlení	6
2.2 Vlastnické bydlení jako norma	8
3 Tiny House – jako stavba	11
3.1.1.1 Mobilita.....	12
3.1.1.2 Sériová výroba a stavba svépomocí (DIY)	12
3.1.1.3 Finanční dostupnost	14
3.1.1.4 Environmentální stránka	15
4 Tiny House – jako sociální a architektonické hnutí	18
4.1 Omezování spotřeby.....	20
4.2 Individualismus.....	23
4.3 Tiny House komunity.....	25
4.4 Zobrazování Tiny House v médiích.....	27
4.5 Rozchod mezi hodnotami hnutí a využíváním Tiny House.....	29
Empirická část.....	31
5 Metodika	31
5.1 Výzkumná strategie.....	31
5.2 Výběr vzorku.....	31
5.3 Technika tvorby dat.....	33
5.4 Analýza dat	33
6 Důvody pro volbu Tiny House.....	35
6.1 Proč se lidé stěhují do Tiny House – zahraniční výzkumy.....	35
6.2 Důvody pro pořízení Tiny House v České republice	37
6.3 Proces stavby.....	40
6.4 Environmentální stránka.....	43
6.5 Porovnání se zahraničními výzkumy	46
7 Problémy.....	48
7.1 Instituce a legislativa	48
7.2 Prostor.....	50
7.3 Soužití.....	52

7.4	Obavy a kritika vzrůstající popularity Tiny House	53
8	Pozitiva	56
8.1.1.1	Potenciál využití tiny house	58
8.2	Změna chování	59
	Diskuse	63
	Závěr	65
	Zdroje	69
	Přílohy	76

Úvod

Před naší civilizací stojí v současnosti mnoho výzev ať už na poli environmentálním či sociálním. Obě oblasti spolu navíc velmi úzce souvisí. Stav životního prostředí se rapidně zhoršuje a všudypřítomná změna klimatu nabírá na intenzitě. Jednou z četných výzev v oblasti sociální je celosvětově prudce rostoucí cena bydlení, které se stává nedostupné pro čím dál širší skupinu obyvatel. Počet lidské populace na planetě navíc stále stoupá, což má vliv na prohlubování obou těchto krizí. Jako odpověď na tyto otázky se vynořují různé způsoby alternativního bydlení. Ty mohou být jednak cenově výrazně dostupnější, zároveň také v mnoha případech environmentálně šetrnější variantou. Jedním z nich je i tiny house, označení pro malou funkčně zařízenou dřevostavbu určenou k celoročnímu bydlení. Trend, který původně vznikl ve Spojených státech amerických se postupně rozšířil i do dalších koutů světa. Na akademické půdě se mu věnuje pozornost zejména v anglofonních zemích. V České republice se mu dostává pozornosti zatím především pouze ze strany veřejnosti a médií. Tato práce se pokusí tuto mezeru v odborném vědění pomoci vyplnit. Ze stejného důvodu považuji za užitečné nejprve na základě rešerše zahraniční literatury popsat tiny house jakožto specifickou stavbu, a zmínit její nejcharakterističtější rysy. Představeno bude také sociální a architektonické hnutí, které tento typ stavby zrodil. Hnutí propaguje žití na malém prostoru, jehož prostřednictvím lze dosáhnout jednoduššího, ale zároveň bohatšího života a větší environmentální udržitelnosti (Anson, 2014).

Empirická část se pak soustředí na území České republiky. Fenomén bude zkoumat z pozice humanitních věd s využitím sociologických konceptů. Pozornost tak bude věnována obyvatelům tiny house a jejich osobní zkušenosti s tímto typem bydlení. Cílem práce je porozumět důvodům, které vedou Čechy k pořizování domků, a také výhodám a nevýhodám této stavby. Výzkumné otázky tedy zní: *Z jakého důvodu si lidé v České republice pořizují tiny house? Jaká pozitiva přináší tento způsob bydlení? S jakými problémy a překážkami se musejí potýkat?* Diskutována bude environmentální stránka tohoto bydlení a případný vliv malého prostoru na spotřební jednání. K získání odpovědí na stanovené otázky bude využita především technika polostrukturovaných rozhovorů. S vytvořenými daty pak bude pracováno kvalitativním způsobem.

K fenoménu tiny house je nutné přistupovat obezřetně. Zkoumáním pozitivních a negativních stránek se lze vyvarovat přílišné romantizaci a idealizaci tohoto trendu, kterou můžeme pozorovat ze strany médií. Z praktického hlediska, může být práce přínosem pro osoby, které mají o alternativní způsob bydlení na malém prostoru zájem. Svědectví o praktických aspektech žití na malém prostoru, jim mohou pomoci v jejich rozhodování. V neposlední řadě práce zasadí alternativní způsob bydlení do kontextu krize bydlení. Rostoucí ceny bydlení jsou globálním problémem, práce se však soustředí, vzhledem k orientaci empirické části výzkumu, na území České republiky. Na politické úrovni není krizi environmentální ani krizi bydlení věnována dostatečná pozornost, natož aby byla v dohlednu nabídnuta východiska. Tímto malým střípkem bych chtěla přispět do veřejné debaty a společně s mnoha autory, jako je Beck (2011), Maniates (2001) a Bauman (2004) problematizovat vkládání odpovědnosti za řešení těchto krizí na bedra jednotlivců.

Teoretická část

2 Krize bydlení

Ačkoliv je bydlení jednou ze základních lidských potřeb, současná situace na trhu s nemovitostmi se dá označit za krizovou. Bydlení se stává pro mnoho lidí finančně nedostupné, a to není jediný problém, který se s touto tematikou pojí. Jedním ze světových megatrendů, tedy: „*dlouhodobých transformačních procesů, které v delším časovém horizontu ovlivňují naše myšlení, aktivity, organizaci společnosti a budoucí realitu světa*“, je rostoucí míra urbanizace. V současnosti žije zhruba 50 % lidí ve městech a toto číslo se pořád zvyšuje. Odhaduje se, že v polovině toho století vzroste na 75 %. Život ve městech se pojí se změnou vzorců spotřeby, většími náklady na život, současně roste také například náchylnost ke vzniku civilizačních chorob (Havránek a Pokorný, 2016:5). Města se potýkají s mnoha environmentálními problémy, jako je znečištěné ovzduší a smog, zábor půdy způsobený suburbanizací, produkce odpadu a tvorba tepelných ostrovů. Co se týče sociálních problémů, může docházet například k místní segregaci etnických skupin či sociálně slabých (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018). Nejen v Česku pak roste počet lidí bez domova. V roce 2019 jich bylo bez mála 24 tisíc (MPSV, 2019). Až 10 % českých domácností hrozí ztráta bydlení. Nejvíce jsou náchylné nízkopříjmové skupiny obyvatel, jako jsou matky samoživitelky nebo lidé pobírající starobní důchod (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018). V bytové nouzi se v současnosti nachází mezi 35-62 tisíci domácností a další 130-190 tisícům domácností hrozí ztráta bydlení (Nadace OSF, 2021). Takto ohrožených lidí přibývá. Od roku 2000 se za patnáct let jejich počet ztrojnásobil. Místo sociálního bydlení jsou ovšem u nás běžné příspěvky a doplatky na bydlení. V této souvislosti se pak hovoří o takzvaném „*obchodu s chudobou*“. Tyto dávky totiž posléze putují majitelům ubytoven, které příjemci dávek často obývají. Ty jsou mimo špatné životní podmínky a nízké hygienické standardy navíc neúměrně drahé (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018).

Nejsou to však pouze sociálně znevýhodnění, kdo pocítují rostoucí cenu bydlení. Tento trend zvyšující se ceny bydlení je patrný celosvětově. Potřeby lidí jsou zanedbávány ve prospěch ekonomického profitu. Na tom, jak je v jednotlivých částech světa situace závažná se podílejí přijatá opatření (Madden a Marcus, 2016). Ceny nemovitostí rostou rychleji než disponibilní příjmy domácností. Poptávka po bytech ve městě výrazně převyšuje jejich nabídku.

Obce obvykle nemají rámce bytové politiky a je mezi nimi nedostatečná koordinace (OECD, 2021). Ve sledovaném období mezi lety 1998 a 2019 vzrostly ceny nemovitostí podle Českého statistického úřadu průměrně 4,25krát. Patrné jsou regionální rozdíly. Nejvíce vzrostla cena nemovitostí v hlavním městě a to 5,25krát. Naopak méně atraktivní lokality, jako je Ústecký kraj, byly zasaženy růstem cen méně, i tak zde cena vzrostla téměř dvojnásobně. Cena se nezvyšovala kontinuálně stejnou rychlostí, ale spíše ve vlnách v závislosti na vývoji hospodářského cyklu a světových událostech. Propad lze zaznamenat v době finanční krize (2008), která snížila ceny nemovitostí o necelých 20 procent. Následně další tři roky ceny stagnovaly. Postupně pak začaly opět růst. V roce 2019 se zdražování vyšplhalo na 10,7 % za rok (ČTK, 2021a). Ceny bytů rostou rychleji než ceny rodinných domů. Průměrně se jejich cena zvýší o 7 % za rok, rodinných domů o 4,6 %, co se týče pozemků jejich cena roste průměrně o 5,2 %. V roce 2021 pak vzrostla cena nemovitostí v Praze a krajských městech v průměru o 19 % a je tak v průměru 77 800 korun za metr čtvereční. V Praze je situace nejhorší, průměrná cena zde šplhá na 100 000 korun za metr čtvereční (ČTK, 2021b). Nejinak je tomu s nájemním bydlením. V Praze v roce 2007 domácnosti v průměru utratily za bydlení 20 % svých příjmů. V roce 2018 to bylo o dalších patnáct procent více (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018). Pandemie COVID 19 vnesla nejistotu do mnoha aspektů lidského života včetně trhu s nemovitostmi. I v této době ceny nadále rostou, i když bylo možné pozorovat výkyvy. Vzrostla poptávka po rodinných domech se zahradou a o nemovitosti sloužící k rekreaci. Lidé také více poptávají bydlení mimo město, nacházející se blíže přírodě. Zájem o developerské projekty mimo město je dvakrát větší (Poncarová, 2021).

Při hledání důvodu vzniku bytové krize v České republice se často poukazuje na složitost a zdlouhavost stavebního řízení. Délka stavebního řízení nemusí s výslednými cenami bydlení příliš souviset. Na prvním místě v rychlosti tohoto procesu je Hong Kong, kde je ovšem pořízení bytu celosvětově nejnákladnější. Přílišná byrokratická zátěž hraje určitou roli, nelze ji však označit za hlavní příčinu. Růst cen nemovitostí, je patrný prakticky po celém světě. Jedná se o komplexní problém a na jehož vznik má vliv řada faktorů. Nejen kvůli přílivu nových obyvatel se mění struktura původních měst. Můžeme sledovat proces zvaný *gentrifikace*, při kterém kvůli růstu atraktivity a modernizaci určité lokality dochází ke zdražování cen nájmu a nemovitostí. Postupem času se toto území stává příliš drahé pro jeho původní obyvatele, kteří jsou nuceni stěhovat se do periferií. Především center měst se pak týká další proces, takzvaná *komeracionalizace města*. Komerční prostory ať už se jedná o kancelářské prostory, obchody, restaurace nebo hotely poskytují jejich provozovatelům větší zisky než prostory, které jsou

obývané. Proto tyto plochy střídají klasické obytné prostory a ráz města se proměňuje. Někdy se tento jev nazývá také komodifikace, tedy *proměna městského prostoru na komoditu* (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018).

Specifickým fenoménem posledních let, který je umožněn díky rozvoji nových technologií jsou krátkodobé pronájmy. Pro tento účel bylo vyvinuto několik platform z nich nejúspěšnější je Airbnb. Díky ní lze pronajímat části svých bytů nebo celé nemovitosti. Právě nabízení celých nemovitostí je z hlediska ceny bydlení nejproblematictější, protože z trhu mizí byty, které by jinak sloužily k trvalému bydlení ať už vlastnickému či nájemnímu. Velice oblíbená bývají hlavní města, tedy i Praha. Z analýzy IPRu vyplývá, že v roce 2018 zde bylo nabízeno přes tuto platformu přes 9 000 bytů (Marianovská a Němec, 2018). Tyto byty podporují další z procesů proměny města nazývaný *turistifikace*, tedy procesu v rámci, něž se město proměňuje v důsledku zvýšeného turistického ruchu (Samec, 2019a). Kromě ovlivnění života místních obyvatel, se pojí s Airbnb i ekonomické aspekty, jako je neodvádění daní či turistických poplatků (Marianovská a Němec, 2018).

Všechny tyto zmíněné procesy pak ovlivňují cenu bydlení. Jedním z nejvýznamnějších z nich je proces financionalizace. Bude mu tak vyhrazena následující kapitola. Tomáš Samec (2019a) ale upozorňuje, že současná krize bydlení není způsobena abstraktními automatickými mechanismy a není tak z povahy věci nevyhnutelnou. Naopak je výsledkem konkrétních *politických rozhodnutí, a nedostatečné snahy tomuto vývoji zabránit.*

2.1 Financializace Bydlení

Proces financializace se vyznačuje rostoucím významem financí v ekonomice. To zahrnuje nejen finance samotné, ale také růst vlivu *finančních motivů, trhů, finančních aktérů a institucí*. Tento proces se netýká pouze bydlení, dochází k restrukturalizaci podoby celé ekonomiky (Epstein, 2005). Zisk není nadále tvořen především v rámci obchodu, ale stále více vzniká z finančních aktivit (Krippner, 2005). Počátky financializace můžeme hledat mezi 70-80. lety 20. století. Někteří autoři vidí počátky v 70. letech po ekonomické krizi, jiní až o desetiletí později. Financializace je klíčovou součástí transformace vyspělých kapitalistických ekonomik (Fernandez a Aalbers, 2016). V posledním desetiletí se v sociálních vědách pojem financializace začal hojně používat. Koncept bývá někdy kritizován pro svoji vágnost a relativní nepřesnost (Aalbers, 2019).

Financializace neovlivňuje pouze firmy a státní instituce. Čím dál více inkorporuje také domácnosti a životy jednotlivců. To má za následek, že se občané stále méně spoléhají na státní instituce (Aalbers, 2019). Například místo toho, aby spoléhali na sociální zabezpečení garantované státem, cítí větší zodpovědnost za zajištění dostatečné životní úrovně vlastními silami. Investují tak do rozličných finančních produktů a majetkových aktiv, jejichž hodnota v průběhu času roste (Doling a Ronald, 2010). Aby byli těchto kroků schopni, je ale nutná určitá finanční gramotnost. Od lidí se očekává, že se dokáží orientovat ve finančních produktech. Mají se tak stát racionálně se rozhodujícími „investory“, jejichž jednání bude vést k tvorbě zisku (Černá, Hoření Samec a Černý, 2020). Od domácností a jednotlivců se tím pádem očekává, že změni svůj způsob uvažování. A začnou svoje přemýšlení přizpůsobovat logice trhu (Aalbers, 2019).

Tato změna uvažování se pak projevuje i ve způsobu uvažování nad nemovitostmi. Financializace bydlení tak probíhá na úrovni strukturální a také na úrovni kulturní. Co se týče strukturální proměny trhu s nemovitostmi souvisí především s „*rozvojem hypotečních úvěrů jako nástrojů pro získávání bydlení a nárůstem významu finančních trhů při obchodování s nemovitostmi*“. Hypotéky jsou tak významným nástrojem financializace bydlení. Pokud jsou hypoteční úvěry levné zvyšují poptávku po bydlení, čímž jsou ceny nemovitostí tlačeny nahoru (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018). Hojné využívání tohoto nástroje vedlo k vytvoření hypoteční bubliny, jejíž prasknutí v roce 2008 způsobilo světovou hospodářskou krizi. Investice do bydlení je (relativně) jistou zárukou zisku, která je atraktivní nejen pro různé investiční fondy, ale láká majetkově saturované jednotlivce a domácnosti. Ty kupují byt nikoliv, aby pro

sebe zajistili bydlení, ale aby pronajímáním či prodejem nemovitosti získávali profit. Financionalizace tak prorůstá do roviny kulturní a mění způsob jakým se o nemovitostech uvažuje. Nemovitost už není chápána *pouze jako domov*. Nově vzniká konotace: *nemovitost rovná se výhodná investice*. Strukturální a kulturní aspekty financionalizace se prolínají a navzájem se utvářejí. Jsou tedy vzájemně neoddělitelné (Černá, Hoření Samec a Černý, 2020). Jelikož nemovitosti jsou brány jako prostředek sloužící k tvorbě zisku, stává se například, že některé byty zůstávají dlouhodobě neobydlené. Jejich majitelé čekají až jejich cena vzroste, aby mohli na prodeji vydělat (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018). Stejně tak financionalizace ovlivňuje trh s nájemním bydlením. Nájemník na trhu s nemovitostmi nemá příliš silnou pozici k vyjednávání. Nájmy jsou poskytovány na dobu určitou zpravidla na 1 rok. Dle občanského zákoníku je možné cenu nájemného zvyšovat (Černá, Hoření Samec a Černý, 2020). Na podobě současného trhu s nemovitostmi se také podílí sociální a kulturní normy, které v oblasti bydlení panují. Jak bude demonstrováno v následující podkapitole, zásadní roli (nejen) v České republice hraje v tomto ohledu *norma vlastnického bydlení*.

2.2 Vlastnické bydlení jako norma

V České republice je vlastnické bydlení *kulturní normou*. Tedy „*kolektivně sdílenou představou, že vlastnit bydlení je správné a normální*“. Vlastnictví nemovitosti je vnímáno jako symbol sociálního statusu, úspěchu a jejich majitelům poskytuje pocit jistoty. Naopak nájemní bydlení je v podstatě stigmatizované a označené „puncem dočasnosti“. Toto vnímání vlastnického bydlení jedinec přebírá často od své rodiny a sociálního prostředí (Samec, 2019 s.28). V České republice žije 75 % domácností ve vlastnickém bydlení, pro srovnání průměr zemí OECD je 43 % (OECD, 2021).

V Česku stát podporuje vlastnické bydlení například státním příspěvkem na stavební spoření nebo daňovými úlevami na hypoteční úvěry. Ty se stávají hlavním finančním nástrojem, pomocí něhož lze na vlastnické bydlení dosáhnout. Trh s hypotečními úvěry tak v posledních zhruba 15 letech mohutně vzrostl (Samec, 2019a). Hypotéka je vnímána jako ambivalentní nástroj. Je to prostředek, s jehož pomocí lze získat vlastnické bydlení. To dává majitelům pocit bezpečí, současně na ně na mnoho let uvaluje finanční břemeno, které ponese v neisté budoucnosti. I přes tuto ambivalenci jsou hypotéky brány, jako veskrze legitimní, někdy dokonce nevyhnutelný prostředek. Stejné názory se objevují i v českých mainstreamových médiích, kde jsou hypoteční úvěry zobrazovány jako výhodné finanční produkty. Naopak kritické názory, nebo alespoň odlišné na jejich adresu téměř nezaznívají (Samec, 2019b).

Pro pochopení oblíbenosti vlastnického bydlení je třeba zahrnout historický kontext. V 90. letech, po pádu komunistického režimu, přichází na území České republiky neoliberální kapitalismus. Konec 20. století se tak nese v duchu deregulace. Dochází k deregulaci jak nájemného, tak třeba i územního plánování (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018). Vytváří se duální trh s nájemním bydlením. Tento dvojitý trh byl způsoben rozdílnými cenami regulovaných a soukromých pronájmů (Samec, 2019a). Města v této době začala postupně rozprodávat své byty. Praha zprivatizovala přes 80 % svého bytového fondu, nejvíce privatizací pak proběhlo v Ústí nad Labem. K výstavbě nových obecních bytů od té doby téměř nedochází. Ve srovnání s ostatními Evropskými městy patří Praha mezi ty s nejmenším procentuálním zastoupením obecních bytů. To ve výsledku znamená, že se městu obtížněji ovlivňuje bytová politika. Po zcela opačné trajektorii se vydala například Vídeň, kde necelých 80 % obyvatel žije

v nájmu z toho zhruba 60 % žije v sociálním bydlení. A i soukromé nájemní bydlení je městem regulované (Orcígr, Nakládal a Zahumenská, 2018)

Představa, že ideální formou bydlení je vlastnické, je zakořeněná i u mladé generace. Vyplývá to z dotazníkového šetření, provedeného na respondentech ve věku 18-35, ve čtyřech českých městech (Praha, Brno, Pardubice, Olomouc). Tyto města patří mezi ty, kde ceny nemovitostí rostou nejvíce. Respondenti jsou si této zhoršující se situace vědomi, 80 % dotazovaných si myslí, že je bydlení hůře dostupné než pro předchozí generaci. Současně většina dotazovaných zastává názor, že bydlení je soukromá záležitost. Každý člověk by se o bydlení měl snažit vlastním přičiněním, nicméně stát by podle jejich názoru měl trh s bydlením regulovat více. Co se týče alternativního bydlení ze stejného výzkumu vyplývá, že mezi mladými nepanuje o rozličných typech například kolektivního bydlení příliš velké povědomí. Většina dotazovaných vidí v takovémto způsobu bydlení příliš mnoho rizik a nezvažují tuto alternativu jako způsob trvalého bydlení. Dalším důležitým zjištěním je, že ačkoliv dotazovaní preferují bydlení ve vlastním, jen malá část z nich je schopna na něj dosáhnout bez majetkových transferů v rámci rodiny. 40 % dotazovaných, kteří žijí ve vlastnickém bydlení dostalo/zdělilo bydlení od rodinného příslušníka, více než polovině ostatních rodiče nebo jiní příbuzní vypomáhaly finančně. Pouze necelá třetina si byla schopna pořídit bydlení bez výpomoci (Lux, Sunega a Kubala, 2021)

Právě majetkové transfery, jsou pro získání vlastního bydlení velice důležité. A to i pro získání základu nutného ke sjednání hypotéky. Všechny rodiny ovšem nedisponují takovým majetkem, aby si tento majetkový či finanční převod mohly dovolit. Mezi domácnostmi tak vznikají nerovnosti. V českém prostředí se věnuje pozornost především nerovnostem příjmovým. Nedá se však říct, že by kopírovaly stejnou trajektorii jako nerovnosti majetkové. Ve vyspělých zemích jsou majetkové nerovnosti vyšší než příjmové a také rychleji rostou. Jsou to právě majetkové rozdíly, které pomyslné nůžky ještě více rozevírají. Celkový majetek domácností se skládá z různých položek, centrální úlohu v nich ve vyspělých zemích sehrávají právě nemovitosti. K tomu je nutno brát v potaz, že ceny nemovitostí sice rostou, rychlost je ovšem závislá na jejich lokalitě. Tento nerovnoměrný vývoj cen má potenciál nerovnosti dále zvětšovat, znamená to totiž, že se nemovitosti disproporčně zhodnocují (Sunega a Lux, 2018).

Jak upozorňuje například Pavel Pospěch (2021) dá se v České republice hovořit o kultuře privatismu. Lidé se stahují z veřejného prostoru do soukromí svých domovů. „...privatisty se stáváme, když se naše úsilí a hodnoty upínají k rozvoji a naplnění cílů v oblasti soukromého vlastnictví“ (Pospěch, 2021:17). Češi si staví vlastní bazény a skleníky,

seberealizace probíhá na úrovni domova, mizí zájem o věci veřejné a politiku. Přítomný je naopak až podezřívavý postoj k lidem, kteří angažovaní jsou. Na utváření této privatistické kultury se opět podílela zkušenost s komunistickým režimem, aktivní lidé v té době byli sluhové režimu. Veřejná sféra představovala hrozbu a lidé tak dávali předost bezpečí soukromí (Pospěch, 2021).

Krise finanční nedostupnosti bydlení v kombinaci se silnou preferencí vlastnického bydlení, je jedním z hnacích motorů vzniku různých alternativních druhů bydlení. Ta jsou levnější a často také environmentálně šetrnější. Jedním z nich je právě tiny house. Přestože empirická část práce se soustřeďuje na obyvatele a jejich zkušenost s tímto typem bydlení, pro lepší porozumění je nejprve nutné představit tiny house jakožto specifickou stavbu. Tento úkol si předsevzala následující kapitola.

3 Tiny House – jako stavba

Tiny house se do češtiny překládá jako malý/maličký domek. I v českém prostoru se, ale nejčastěji můžeme setkat s anglickým názvem, proto bude takto označován i v rámci této diplomové práce. Tiny housy jsou předmětem velkého zájmu novinových článků, knih, blogů i televizních pořadů. Naopak na akademické půdě tomuto fenoménu nebyla zatím věnována příliš velká pozornost (Ford, Gomez-Lanier, 2017). I z tohoto důvodu tak prozatím neexistuje přesná definice. Domky se navzájem liší svojí velikostí, typem konstrukce i právním statutem. Nejčastějším určujícím parametrem, pro jejich rozpoznání, je velikost. Jsou to dřevěné malé stavby, které svou *rozlohou nepřekračují 400 čtverečních stop, což je zhruba 37,2 m²*. Jedná se pouze o volně stojící stavby. Nelze tedy mezi ně zahrnovat například garsonky, jakožto součást bytových domů, i když mohou splňovat stejné velikostní parametry. V různých zemích můžeme pozorovat rozdílné chápání toho, co si pod pojmem tiny house lze představit. Na tom se podílejí různé kulturní normy. Je například pravděpodobné, že domek v Hong Kongu bude svojí rozlohou menší než ten, který se nachází ve Spojených státech amerických (Shearer a Burton, 2018). I interiéry domků se liší stavba od stavby. Většinou se zde nachází jedna větší místnost, která v sobě kombinuje obývací pokoj s kuchyňským koutem. Pro získání více prostoru, bývají postele umístěny ve vyvýšených polohách a přístupné pomocí žebříku. Dalším způsobem pro šetření místa je při stavbě vynechat jinak běžné přechodové prostory, jako jsou chodby a předsíně. Zařízení bývá jednoduché a především funkční, tak aby se do omezeného prostoru vešlo vše, co je k životu potřeba. Výjimkou nejsou rozkládací kusy nábytku, ať už se jedná o stůl, židli či pohovku. Optickému zvětšení prostoru pak pomáhají rozsáhlejší prosklené části (Kilman, 2016).

Skladba obyvatel tiny house je různorodá. Rozsáhlé studie, které by mapovaly její složení, prozatím neexistují. Mutter (2013) tvrdí, že v USA lze identifikovat 4 specifické skupiny, které si tento způsob bydlení oblíbily: mladí dospělí, studenti, senioři a lidé, kteří mají zájem začlenit se do tiny house komunity. Domky jsou obzvláště populární právě ve Spojených státech amerických a v Austrálii, tedy v částech světa, kde byla po dlouhou dobu dominantní dogma „čím větší tím lepší“. Jejich oblíbenost je způsobena kombinací několika faktorů. Je tu poměrně nízká hustota osídlení, mnoho volné půdy a bydlení je velice drahé. V Evropě jsou domky rozšířeny nejvíce v Německu, Nizozemí a Francii (Shearer a Burton, 2018, 2021). Ve Spojených státech zvýšila pandemie COVID-19 zájem o tiny house. Roli hraje jejich finanční dostupnost a mobilita. Částečně se jedná ovšem o domy, které mají sloužit k rekreaci, nebo jako mobilní kancelář. Více než polovina z 2000 respondentů uvedla, že by zvážili bydlení v tiny house. Pokud, dotazovaní dům nikdy před tím nevlastnili, zvýšilo se jejich počet na 86 % (ipx1031.com).

Nejvýznamnějším určujícím atributem je tedy velikost domku. Kromě velikosti, mají však tiny house další charakteristické rysy, kterými vyznačují, a podle kterých se dají typologizovat. Těmito znaky jsou zejména úroveň mobility, způsob stavby, finanční dostupnost a environmentální šetrnost. Pro bližší seznámení s tiny house jakožto stavbou tak budou rysy rozebrány v následujících podkapitolách.

3.1.1.1 Mobilita

Původně se pojmem tiny house označovaly domky, které byly mobilní, ale postupně se termín vžil i pro malé domky s pevnými základy. Z hlediska mobility, lze tak domky rozdělit do tří kategorií. První z nich jsou plně mobilní domy, které stojí na přívěsech s koly. Druhá kategorie jsou částečně mobilní domky, které nejsou se zemí spojeny pevnými základy, dají se tedy přemístit, ale nestojí po většinu času na pojízdném přívěsu. Třetím typem jsou domky s pevnými základy. Za pojízdné tiny house ovšem nelze považovat karavany a klasické přívěsy, ač s nimi sdílí určité charakteristiky. Tiny house jsou objemné a těžké a nejsou na rozdíl od karavanů a přívěsů vhodné pro časté stěhování. Je s nimi také obtížné cestování po menších silnicích. Důvodem pro (částečnou) mobilitu v některých případech není pouze touha po možnosti obydlet volně bez větších potíží přestěhovat z místa na místo, ale také snaha obejít případné restriktce či nutnost stavebního povolení v závislosti na jurisdikci dané země. Mobilita ovlivňuje totiž leckdy právní status. Mobilní domky tak mohou z právního hlediska být řazeny jako karavany, pokud mají pevné základy pak jako domy. Jejich velikost ovlivňuje, zda se mají přizpůsobovat vozovce (Shearer a Burton, 2018). Bydlení v tiny house je tím pádem také spojeno s určitou mírou nejistoty. Pokud jsou domky mobilní a jejich majitelé nevládnou pozemek, na kterém parkují, jsou v ohrožení, že budou z místa vyhoštěni, pokud se najde lukrativnější způsob jeho využití. Příchuť dočasnosti může vést k tomu, že svoje okolí budou vnímat, jako něco, čemu není třeba věnovat péči a úsilí (Milkman, 2016).

3.1.1.2 Sériová výroba a stavba svépomocí (DIY)

Tiny housy lze dělit také podle toho, jak a kým byly postaveny. Někteří lidé preferují koupit hotového výrobku od prodejce. V tomto případě jsou možné dvě varianty. Je tu možnost koupit si dům vyrobený na zakázku dle představ budoucího majitele. Nebo existuje mnoho profesionálních firem, které se zaměřují na jejich sériovou výrobu. Firmy většinou nabízejí hned několik modelů s různými velikostmi a materiály. Podle tinyhousespace.com je v současnosti v Česku 17 firem, které tiny house vyrábí.

Někteří lidé volí raději stavbu domku vlastníma rukama. Volba materiálů zvolených k jejich výstavbě se pak liší dle ekonomického statusu a kulturních hodnot (Anson, 2014). V České republice je takzvané kutilství oblíbené, v anglofonním prostředí se používá termín Do It Yourself (DIY). Jedná se o pestrou paletu různorodých činností, při kterých něco vzniká, upravuje či opravuje. Spojujícím znakem je, že jsou vykonávány takzvanou svépomocí, tedy bez cizí (oficiální) účasti. Primárním účelem těchto aktivit není zisk, čímž se liší od domácích řemesel a lidové umělecké tvorby. Odehrává se spíše ve volném čase (Gibas, Šima a Daňková, 2019). Průmyslová revoluce přinesla oddělení sféry práce a domácnosti. Masová výroba a spotřeba se na přelomu 19. a 20. století začala rozšiřovat. „Podle některých historiků střídala ranou modernitu modernita vrcholná, která stavěla moderního člověka před zásadní identitní dilemata mezi individualitou a příslušností k širšímu kolektivu, mezi prací a zábavou, mezi finanční a pracovní závislostí a nezávislostí, mezi organizovaností a nezávislostí, pevnými genderovými rolmi a jejich narušováním.“ V USA se začíná objevovat obraz muže v „nové“ roli kutila. Ta představovala spojení hodnoty manuální práce, zábavy a prostoru pro kreativitu. Současně poskytovala možnost zachovat si maskulinní prostor ve společnosti, která byla stále více prostupovaná ženskou emancipací. Vznik kutilství je tedy spojen s dělením genderových rolí (Gibas, Šima a Daňková, 2019: 5).

To se postupem času mění. Ve Spojených státech je podle Mitchell (2014) například běžnější, že si staví tiny house vlastníma rukama více ženy než muži. Manuální výroba přináší často potěšení a stává se součástí osobní identity. Zároveň se v některých případech jedná o strategii, která pomáhá kompenzovat finanční nedostatek. Kutilství „přesahuje rozdělení sfér práce a volného času“ a dichotomii výroby a spotřeby. Lze ji tedy zahrnout do sféry takzvané „prosumce“, kde lidé sami produkují zboží nebo služby, které dále konzumují. V České republice má kutilství dlouhou a pestrou historii. Češi se s jistou hrdostí označují za „národ kutilů“. Dá se tak říci, že je součástí nejen osobní, ale dokonce národní identity. Kutilství lze trasovat již od počátku 20. století. Vzkvétat začalo zejména za dob státního socialismu, největší obliby se těšilo za dob normalizace (Gibas, Šima a Daňková, 2019). Kutilství dnes se od kutilství za dob předešlého režimu liší zejména obratem k větší environmentální šetrnosti. Dříve byly v oblibě různé umělé materiály. Dnes spousta kutilů dává přednost přírodním materiálům. Snaží se vyhnout chemii, objevuje se také inspirace tradičními řemesly. Vzniká tak takzvané *eko-kutilství*. Za dob normalizace se kutilství často přesouvalo na chalupy. Víkendový útek z města znamenal také útek před režimem (Kovářová, 2018). Tradice chatařství je v České republice velice rozšířená, a tak jsou nyní Češi druzí v počtu chat na obyvatele (Pospěch, 2021). Dnes vznikající ostrovní

systemy bydlení, kombinující samozásobitelství, soběstačné technologie a DIY výrobu, nevznikají kvůli odporu k politickému režimu, ale jedná se o snahu docílit nezávislosti na institucích i korporacích. Zatímco soběstačnost je cílem, ke kterému lidé směřují, tedy v ideálním případě být úplně nezávislí na svém okolí, cílem kutilství není vytvářet si vše vlastníma rukama. DIY je tak pouze metodou a praxí (Kovářová, 2018).

Odpor k expertním systémům zrodil možná trochu paradoxně skupinu alternativních expertů/lektorů, kteří ač propagují návrat k tradici, využívají k šíření znalostí často komunikační technologie. Vznikají tak webináře, blogy a profily na sociálních sítích. Sdružování neprobíhá pouze na virtuálně. Probíhají i setkání, které mohou mít podobu i několikadenních seminářů, zabývajících se například ekologickým stavitelstvím. Ty jsou poskytované většinou za peníze, objevuje se tu tak další paradox, komodifikace DIY postupů, které se původně zprostředkovávání penězi vyhýbaly (Kovářová 2018, 2021).

3.1.1.3 *Finanční dostupnost*

Právě finanční dostupnost tohoto bydlení, je jeden z důležitých faktorů, který činí bydlení pro potenciální majitele atraktivním. Cena domů variuje podle velikosti a typu použitých materiálů. Levnější varianty jsou podstatně dostupnější než pořízení klasického rodinného domu. Sériově vyráběné domky bývají v průměru dražší než ty, které si jejich obyvatelé postavili sami. Také je třeba připočítat cenu pozemku. (Kilman, 2016). V České republice cena domků svépomocí může variovat zhruba od 150 000 v případě využití recyklovaných materiálů a vybavení z druhé ruky až do zhruba 800 000 tisíc s využitím špičkových ekologických materiálů a soběstačných technologií (osobní rozhovory). Přestože domky lákají svojí relativně nízkou cenou je třeba určitý počáteční kapitál. V USA bývá běžné financovat pořízení tiny house z vlastních úspor. Pokud domácnost nedisponuje dostatečnými finančními prostředky je třeba získat hypoteční úvěr. To pro netradiční bydlení bývá komplikovanější. Pro některé druhy domů je v USA například možné, využít hypotéku na RV (rekreační vozidlo), to vyžaduje, aby pořizovatel kupoval domek od firmy, která je certifikovaná, jako výrobce RV. Dalším možným řešením je vzájemné půjčování takzvané peer-to-peer (P2P) peněz prostřednictvím specializovaných internetových stránek. Možností je využít stránek pro vzájemné půjčování pro různé účely, nebo existuje stránka určená přímo na financování domků nazvaná Tiny House Lending. Rozvoj podobných stránek může postupně vést k dostupnějšímu modelu financování (Kilman, 2016). V České republice specializovaná stránka pro půjčování na tento typ bydlení neexistuje, lze využít půjček fungujících

na stejném principu. Klasický hypoteční úvěr na malé domky bez čísla popisného nebyl dříve možný. Vzrůstající oblibu tohoto trendu zaznamenaly i české banky. Například Hypoteční banka tak nyní nabízí speciální úvěr. Ten je určený pro stavby do 25 m², přičemž podmínkou je jejich mobilita. Dům tedy nesmí mít pevné základy, produkt se ovšem nevztahuje například na karavany (forbes.cz). I přesto je některé sehnat půjčku složité.

3.1.1.4 *Environmentální stránka*

Nejen, že světová populace lidí na planetě roste, ale zvyšuje se i její životní úroveň. Společně s tím, jak lidé bohatnou, roste i poptávka po větších domech. V roce 1973 byla průměrná velikost rodinného domu ve Spojených státech 1,660 čtverečních stop v roce 2015 již 2,598, což je nárůst o 64 % (Kilman, 2016). V USA jsou domy v průměru největší na světě, ale trend zvětšování obytné plochy je patrný i jinde ve světě. V České republice je v současnosti průměrná velikost bytu v rodinném domě 109,1 m² a v bytovém domě 68,5 m² (Bydlení v České republice v číslech, 2019). V obytných jednotkách žije méně lidí, než tomu bylo v historii. Rodiny (především na globálním severu) bývají nukleární. Ve vyspělých ekonomikách je stále častější také fenomén „singles“, tedy pouze jediné osoby, která místo obývá. S tím se pojí větší environmentální zátěž na osobu. Mezi tyto negativní důsledky patří zábor půdy, spotřeba materiálu, tvorba odpadu a mnoho dalších (Druta, Ronald, & Heath, 2021).

Díky malému prostoru mají tiny housy menší spotřebu materiálů při stavbě, nižší náklady na vytápění, klimatizaci a energie (Ford a Gomez-Lanier, 2017). Malé vodní nádrže zase nutí k šetrnému zacházení s vodou (Alexander et al., 2019). Technologie ve stavebnictví se posouvají dopředu. Díky lepším izolacím jsou budovy více energeticky efektivní. I přesto spotřebovávají více než polovinu (55 %) veškeré využívané energie (UNEP, IEA 2020 s. 19). Zpráva United Nation Environmental Program o budovách a jejich výstavě z roku 2020 uvádí, že emise skleníkových plynů spojené se stavebnictvím a energetickou spotřebou budov stále rostou. Zahrneme-li výrobu, dopravu a použití materiálů, je stavební průmysl zodpovědný za téměř 40 % celkových emisí skleníkových plynů (UNEP, IEA 2020 s. 23). Důležitým faktorem, který ovlivňuje výsledný objem uvolněných skleníkových plynů, je právě velikost domu. Ta predikuje objem emisí vzniklých vytápěním a klimatizováním. Jak moc velikost domu ovlivní konečnou výši emisí, záleží však také na energetickém standartu budov (Clune, Morrissey a Moore, 2012). Australská studie z roku 2017 tvrdí, že právě tiny house housy v průběhu celého

životního cyklu mají potenciál snížit emise skleníkových plynů na hlavu až o 70 % ve srovnání s běžným australským domem (Crawford, & Stephan, André, 2020). K tomu je nutno dodat, že v Austrálii se v průměru staví 2. největší domy na světě. Jsou tedy v pomyslném žebříčku hned za USA. Lze tedy předpokládat, že to jeden z faktorů, proč je snížení emisí vyšší (James a Felsman, 2017).

V současnosti existuje mnoho technologií, které mohou snížit environmentální zátěž obydlí. Záleží na tom, jaké si majitel vybere popřípadě, na které má finanční prostředky. Domky mohou být připojeny na inženýrské sítě nebo soběstačné (off-grid neboli mimo síť), využívající pouze vlastní (obnovitelné) zdroje. Češi v roce 2017 spotřebovali v průměru 28 GJ na obyvatele za rok. Což je více než průměr Evropské unie (bydlení v České republice v číslech, 2019). Tiny housy bývají jednak méně náročné na energii, běžné je také alespoň částečné využití obnovitelných zdrojů. Využíván je například fotovoltaický panel. Jeho účinnost, ale závisí na intenzitě slunečního světla. Proto se doplňuje o náhradní zdroj energie (solarni-energie.info). Hybridní systém pak kombinuje napojení na distribuční síť a zdroje obnovitelné energie. S dodavatelem pak lze uzavřít smlouvu pro výkup přebytečné energie (Kuča, 2021).

Co se týče ekologičnosti vytápění záleží na zvoleném typu a emisní třídě. Aktivní vytápění může mít podobu například kamen na dřevo, kotle na pelety, elektrické ohřívače, chladič naplněný olejem, plynové ohřívače s přívodem nebo ve formě plynové lahve. To je možno kombinovat s pasivním vytápěním. K ohřevu vody lze například využít solární kolektory. Voda se pak použije k vytápění pomocí radiátorů. Úspory vytápění lze docílit i pomocí zvýšeného patra na spaní, které se tak ocitá v místě, kde se udržuje nejvíce tepla (Vytápění tiny housu, 2021). V závislosti na velikosti a tloušťce skla lze získat solární zisky prostřednictvím oken. Pro jejich maximalizaci je třeba dbát na vhodnou orientaci domku (Pasivní vytápění, 2021).

Důležitá je také volba použitých materiálů pro jejich konstrukci. K výstavě, se používají především přírodní materiály, nejčastěji dřevo. Běžné je také využití recyklovaného materiálu. K izolaci domku se používá skelná vata, pokud si majitel přeje ekologičtější variantu, lze využít konopné vlákno či ovčí vlnu (Shearer a Burton, 2018). Domky mohou také využívat různé formy recyklace vody a odpadních vod. Běžná je kolekce dešťové vody. Vytvořená zásoba, ale nemusí být dostatečná. Střešní plocha, která vodu zachytává je totiž poměrně malá (Alexander et al., 2019). Oblíbeným prvkem je separační toaleta. Ta nepotřebuje splachování, není tedy nutný přívod vody. Má schopnost ušetřit domácnosti zhruba 1/3 veškeré spotřebované vody. Název separační odkazuje k tomu, že toalety oddělují tuhou a tekutou složku. Tuhá složka se odvětrává a dochází tak k její dehydrataci, následně je možné ji kompostovat. Stejně tak tekutá složka se dá využít jako hnojivo (Beránková et al., 2017).

Je ovšem pravda, že i klasický rodinný dům se dá stavět z ekologicky nezávadných či recyklovaných materiálů. Liší se tedy v jejich množství. Stejně tak ho lze postavit energeticky pasivní či dokonce plusový. I výstavbě klasických staveb může dojít ke značné eliminaci emisí skleníkových plynů. Podle zprávy UNEP je možné, pokud se přijmou příslušné politické strategie, dosáhnout uhlíkové neutrality při výstavbě do roku 2050. A to za pomoci už existujících technologií (UNEP, IEA 2020). Většina srovnání environmentální šetrnosti tiny house je prováděna s klasickým rodinným domem. V těchto srovnáních vychází domky jako environmentálně šetrnější a úspornější. Je také třeba brát v potaz, že klasický dům, může pojmout více obyvatel než tiny house. To, že domě žije méně lidí na více metrech čtverečních je dáno kulturními zvyklostmi. Pokud tiny house srovnáme s bytovými jednotkami, volně stojící domy mají podstatně větší nároky na plochu než vysoko podlažní budovy, kde se nachází několik bytů vertikálně na stejné ploše (Milkman, 2016). Dalším problematickým aspektem může být životnost. Zděný dům je schopný hostit rodiny po generace. U tiny house záleží na volbě materiálu. Pro ilustraci česká firma Blokki, inzeruje domky vytvořené z upcyclovaných dopravních kontejnerů. Fasáda vydrží 25-50 let podle volby dřeva, střešní krytina 20-30, použitá PUR izolační pěna 50 let (blokki.cz). Firma freedomky pak slibuje životnost 70 let. (freedomky.cz) Domky jsou méně odolné vůči extrémnímu počasí a kvůli využívání dřeva při konstrukci také vůči požárům. Což v době klimatické změny, jenž tyto jevy přináší, může do budoucna způsobovat problém.

Mnoho studií dokazuje, že žít v blízkosti přírody má pozitivní vliv na lidskou psychiku i fyzické zdraví. Je spojováno s nižším výskytem stresu, úzkosti i deprese (Cox, et al., 2017, Berman et al., 2012, Beyer et al., 2014, Pretty, 2004). Zároveň je tu vazba mezi pobytem v přírodě a pozitivními zkušenostmi spojenými s přírodou a tvorbou pro-environmentálních postojů a chování. Lidé těchto zkušeností mohou mít nedostatek vzhledem k rostoucí míře urbanizace, rozvoji technologií a trávení více času v uzavřených prostorech. Právě bydlení v tiny house, jejichž majitelé žijí v často bližším kontaktu s přírodou, a jsou malým prostorem pobízení trávit více času venku, tak může mít pozitivní vliv na utváření pro-environmentálních postojů (Rosa, Collado 2019).

Tiny house je tedy specifickou stavbou, která v sobě kombinuje mnoho výhod v podobě mobility, nízké ceny, ekologičnosti stavby relativně snadné a rychlé stavby. Tyto výhody přilákalo mnoho a tiny house nadšenců a kolem této stavby se vytvořilo sociální hnutí. Jehož historii a inspiračním zdrojům bude věnována další kapitola.

4 Tiny House – jako sociální a architektonické hnutí

Tiny house není označení pouze pro způsob bydlení, jedná se také o architektonické a sociální hnutí, které prosazuje bydlení v malém prostoru. Jeho prvopočáteční inspiraci lze hledat již v polovině 19. století. Hnutí čerpá z děl spisovatele Henryho Davida Thoreaua či Franka Lloyda Wrighta (Anson, 2014). Henry David Thoreau se v padesátých letech 19. století přestěhoval do skromného obydlí v lesích, kde se rozhodl žít s minimem hmotných statků, blíže přírodě a dál civilizaci. Vyústěním tohoto sociálního experimentu byla kniha Walden aneb Život v lesích (1854). Thoreau změnil svůj život nejen po materiální stránce, ale i spirituální. Majetek, je pro něj tíživým břemenem, jenž život neusnadňuje, ale komplikuje. Volá tak po svobodném životě, jednoduchosti, revizi hodnot, a to vše v bližším propojení s přírodou. *„Většina přepychových věcí a mnohé z toho, co nám takzvaně zpřijemňuje život, je nejenom postradatelné, ale rozhodně brání zušlechtění lidstva. Pokud jde o přepych a pohodlí, ti nejmoudřejší žili ještě prostěji a skromněji, než lidé chudí“* (Thoreau, 2018:15). Odkaz na jeho vizi je patrný v rétorice hnutí, nedá se však říct, že by kniha přímo odstartovala jeho začátek. Ten přichází více než o století později, ovlivněn vlnou sociálních a environmentálních hnutí šedesátých let, která započala změny v tehdejších způsobu života i myšlení. Tato hnutí zpochybňovala mimo jiné materialismus, konzumní způsob života a představu nekonečného růstu, zhmotněné v podobě „amerického snu“, jehož symbolem byl archetypální prostorný dům se zahradou na předměstí (Anson, 2014, Shearer a Burton, 2018).

V 90. letech 20. století začala střední třída pociťovat důsledky neoliberálních deregulací, jejichž tváří byla Margaret Thatcher a Ronald Reagan. Zvýšila se nezaměstnanost, příjmová nerovnost a začala stoupat i cena bydlení. Tyto faktory se staly podhoubím, které ve Spojených státech umožnilo vzrůst popularity tiny house. Klasické bydlení se stávalo nedostupnější pro stále více obyvatel, a tak rostla poptávka po alternativních způsobech bydlení. V té době se stavěly domky o velikosti okolo 37 metrů čtverečních a většina z nich byly mobilní. Důvodem pro připevnění podvozku byla jednak touha po svobodě umožněné díky mobilitě, ale také již zmiňované obcházení právních regulací. Ty pro domy s pevnými základy vyžadovaly určitou minimální rozlohu pokojů a vlastnictví půdy. Pro rozvoj hnutí měl dále velký význam vznik první společnosti zabývající se stavbou domků Tumbleweed Tiny House Company v roce 1999 a také Small House Society 2002, organizace sdružující zájemce o malé alternativní bydlení (Mutter, 2013, Shearer a Burton, 2018). Druhou vlnu vzrůstající obliby, lze pozorovat po ekonomické krizi, která začala v 2008. Mnoho lidí v té době přišlo o práci, majetek, domov a také o pocit jistoty. Nezávislost v podobě soukromého vlastnictví (malého) domu, jim tento pocit jistoty pomohla navrátit. Bydlení

ve skromnějších příbytcích se tak zdálo být pro mnohé možným východiskem z této krize, vzniklé prasknutím bubliny utvořené právě na trhu s nemovitostmi (Milkman, 2016).

Je třeba oddělovat, dějiny vzniku tiny house hnutí a historii žití v malých prostorech a v mobilních domech. Život v malých obydlích se v lidské historii objevoval hojně. Pro některé národy je zase běžný kočovný způsob života. Obytné vozy byly nejprve tahány koňmi, různé typy mobilních domů pak vznikaly téměř simultánně se vznikem samotného automobilu. V euroamerické kontextu byl ovšem kočovný způsob života typický spíše u lidí pohybujících se na okraji společnosti. Nestálost po dlouhou dobu budila pochybnosti a pocit ohrožení a lidé žijící nomádský život byli většinou společností stigmatizováni (Shearer a Burton, 2018).

Tiny house hnutí by se tak dalo zařadit mezi nová sociální hnutí, která jsou spojena s postmateriálními hodnotami. Na rozdíl od starých sociálních hnutí, která jsou více orientovaná na politická a materiální témata, jsou v ohnisku zájmu spíše kulturní vzorce. Hnutí jsou více decentralizovaná, otevřená, povětšinou bez pevných hierarchických struktur. Vystávají v nich témata jako individuální svoboda, životní styl či osobní identita (Mazák et al., 2016). Stavba tiny house je pak zhmotněním společného postoje. Ještě užitečnější je, ale koncept *hnutí životního stylu* (lifestyle movements). Sociální hnutí jsou *obvykle „chápana jako organizovaná kolektivní akce zaměřené na změnu a vztahující se ke státu nebo jiné autoritě...“*. Hnutí životního stylu je naproti tomu volně propojené uskupení, které aktivně prosazuje životní styl, jakožto prostředek k sociální změně. Funguje tak mimo instituce. Hnutí jsou více individualistická a jejich cíle jsou spíše kulturní. Povětšinou se tak vyhýbají požadavkům adresovaným vůči státu. To, co je odlišuje od životního stylu, je jejich přesvědčení, že svými každodenními akcemi v podobě různých kulturních a spotřebních praktik mají potenciál docílit společenské změny (Kovářová, 2021).

Omezování spotřeby je klíčovou hodnotou, ke které se hnutí hlásí. Je to však trend, který není specifický výhradně pro hnutí malých domků. Jisté paralely lze hledat i u jiných životních stylů a strategií. Omezování spotřeby ať už cílené, vyvolané vnějšími podmínkami či pramenící z vnitřního nastavení jedince, tak bude rozebráno v následující kapitole.

4.1 Omezování spotřeby

Už v roce 1899, Thorstein Veblen ve své knize Teorie zahálčivé třídy konstatoval, že spotřeba slouží k vyjádření sociálního statusu. Bohatství znamená moc. Nestací, ale majetek pouze vlastnit, je třeba jeho vlastnictví také demonstrovat. Zahálčivou třídou měl namysli vyšší střední třídu, která skrze *okázalou spotřebu, zahálku a plýtvání* zdůrazňuje rozdíly mezi třídami. Postupem času, jak společnost bohatne, rozšiřuje se i tento způsob života. Spotřeba je navíc soutěživá, dochází tedy k vzájemnému předhánění. Jakmile nižší třídy začnou nakupovat určitý typ zboží, který byl dříve typický pro vyšší třídu, vede to vyšší třídu k nákupu nového typu zboží, aby tak znovuobnovily status quo (Featherstone, 1991). Konzumerismus začal vzkvétat v poválečných letech. Ohnisko bylo v té době ve Spojených státech amerických, zatímco Evropský kontinent se teprve vzpamatoval ze škod způsobených ničivými válkami. Opojení z konce druhé světové války se snoubilo s ideou pokroku, růstu a blahobytu. Pomyslný běžící pás spotřeby je roztáčen vidinou blahobytu a štěstí. Je neustále zrychlován médií a reklamou, napomáhající k sociální konstrukci (falešných) potřeb. Spotřeba není nadále prostředkem k uspokojení potřeb nýbrž samoúčelem. Kultura se stává masovou, je homogenizována a komercializována tak, aby mohla být konzumována co nejširší veřejností (Bell, 2004).

Už v bouřlivých šedesátých letech dochází ke kritice a zpochybňování uniformního a sériově vyráběného způsobu života. Probouzí se environmentální uvědomělost, která si všímá devastačního vlivu konzumního života na životní prostředí. Jsou zasetá semena pro pozdější rozkvět alternativních životních stylů, sociálních hnutí a filozofií, v jejichž jádru stojí právě vymezení proti nadbytečné spotřebě, jenž s tiny house hnutím nesou společné rysy a hranice mezi nimi jsou tak rozostřené. Zmiňované neoliberalní deregulace, které zvýšily chudobu a sociální nerovnosti, však učili omezování spotřeby pro mnohé nutností spíše než volbou (Shearer a Burton, 2018).

Pomalý způsob života takzvaný „slow living“, je reakcí na uspěchané tempo života. Proud se objevuje v 80. letech v Itálii, nejprve jako protest proti nově vznikajícím fast food řetězcům. Vzniká tak „slow food“, jenž klade důraz na tradiční techniky výroby pokrmů z kvalitních potravin. Postupně se rozšiřuje mezi další domény, jako je móda nebo umění. Cílem není dělat věci co nejpomaleji, ale dělat je přiměřeným tempem. Vyhnout se tak neustálému zrychlování, ukvapenosti a stresu, jenž má negativní vliv na lidskou psychiku. Přenáší důraz od kvantity ke kvalitě. Slow living se nevztahuje pouze k materiální statkům, jedná se o celistvé přehodnocení způsobu života. Ovlivňuje mezilidské vztahy, způsob práce, směřování

pozornosti do oblastí, na kterých opravdu (subjektivně) záleží a na přítomný okamžik (Parkins a Craig, 2006).

Dalším příkladem je minimalismus. Slovo naplněno různými významy. Původně označení pro umělecký směr se rozšířilo do ostatních oblastí a stalo se životním stylem, vyznačující se jednoduchostí. Příznivci minimalistického způsobu života vlastní omezený počet věcí a kriticky reflektují svou spotřebu. Věci jsou nakupovány s jasným účelem a vidinou dlouhodobého časového horizontu. Staví se tak do opozice vůči plýtvání, okázalosti a neustálé obměně věcí v závislosti na posledních trendech. Primárním cílem není šetření financí. Věci, které si člověk pořizuje jsou kvalitní a často také drahé. Minimalismus je také označení pro jednoduchý nadčasový design, jenž je oblíbený právě v tiny house obydlích. Minimalismus a tiny house hnutí společně tak sdílí estetiku i postoje. Minimalisté (ani příznivci tiny house hnutí) se nevzdávají možnosti demonstrovat svůj sociální status skrze spotřebu. Minimalismus může být stejně demonstrativní a okázalý jako Veblenova spotřeba. Jedná se o individuální reakci jedince, jenž nemá potenciál radikálně měnit společnost (Rodriguez, 2017).

V některých aspektech, tedy skromným způsobem života s minimem hmotných statků a promyšlenou spotřebou jsou provedením podobné životnímu stylu frugalistů. Stojí však za nimi jiná motivace. Důvodem omezování spotřeby frugalistů, není samotná redukce (nejen materiálních) statků, ale snaha o finanční nezávislost, tak aby bylo možné trávit méně času prací. Neznamena to tedy nutně vlastnit co nejméně věcí, ale spíše minimalizovat svoje výdaje. Takto vzniklé úspory bývají investovány tak, aby došlo k jejich zhodnocení. Cílem je finanční nezávislost, svoboda odejít z trhu práce a věnovat svůj volný čas věcem, které jsou pro frugalisty opravdu smysluplné (Akin, 2021). Šetření financí je silnou motivací i pro příznivce tiny house, množiny jejich cílů a názorů se tak protínají.

Nejedná se o životní styly, jež by byly primárně motivovány snahou o ochranu životního prostředí. Přesto jsou jejich životy skromnější, a tím pádem zpravidla přívětivější vůči přírodě. Hana Librová rozlišuje mezi skromností dobrovolnou a záměrnou. Skromným životem mohou žít lidé z různých důvodů. Vzniká tak spektrum, kde na jedné straně jsou lidé, kterým je skromný, ekologicky šetrný život vlastní. Jejich skromnost je tedy *dobrovolná*. Nepotřebují k životu mnoho materiálních statků ani se obklopotvat luxusem, dělají to přirozeně ze své podstaty. Nejedná se tak v jejich případě o sebeomezování, ale „*přirozenou orientaci člověka k jiným než spotřebním hodnotám*“. Ve své knize *Pestří a zelení* (1994) označuje lidi žijící dobrovolně skromně, jako *pestré*. Pestří, mají nízké příjmy, často místo auta používají kola, v jejich domácnostech chybí některé běžné spotřebiče. Skromnější jsou i co se týče stravování,

k němuž využívají částečně samozásobitelství. Jsou také občansky angažovaní ve veřejném dění. Naopak záměrná skromnost je motivována environmentálně, je výsledkem důkladně promyšleného jednání. Těmto lidem přezdívá zelení. Librová tak polemizuje s označením využívaným v anglofonním prostředí „*voluntary simplicity*“ tedy dobrovolná jednoduchost. Poukazuje tak na fakt, že žít v dnešní době ekologicky šetrně, je naopak velice komplikované a vyžaduje mnoho úsilí (Librová, 1994, 2003).

Hnutí Nerůstu (Degrowth, décroissance) kritizuje ideu nekonečného ekonomického růstu, která je hnací silou degradace životního prostředí. Snížení ekonomického růstu přitom není přímým cílem, ale přirozeným důsledkem radikální proměny postojů a přístupu k životu. Tiny hnutí s ním sdílí anti-konzumní a anti-kapitalistické hodnoty a odmítá ekonomickou produktivitu, jako nejvyšší účel lidského společenství. Zatímco zmiňované životní styly i tiny house hnutí jsou prorostlé individualismem, nerůst klade důraz na vzájemné sdílení, tvorbu komunity a sociální spravedlnost. Propojení obou hnutí nám pomáhá představit si alternativu k stávajícímu modelu bydlení a potenciál nabídnout ekologickou revoluci skrze proměnu společnosti a hluboké porozumění vzájemné závislosti člověka a přírody. Souhru obou hnutí lze najít například v Německu, takzvaný Bauwagenplatz je nelegální osídlení tvořené především různými obytnými vozy, automobily a malými domky jehož obyvatelé, si „pronajímají“ půdu výměnou za různé služby komunitě. Ilustruje, že i způsob bydlení může mít politický náboj, a být cíleným vyjádřením resistance vůči systému (Anson, 2018).

4.2 Individualismus

Individualismus je jedním z klíčových znaků moderní společnosti, a i kořeny tiny house hnutí jsou s ním úzce spleteny. V tradiční společnosti je jedinec pevně vsazen do struktury hierarchií. V moderní společnosti se stává samostatnější a nezávislejší. Tento přechod lze vnímat pozitivně tedy jako osvobození, jenž jedinci přináší více možností, svobody a flexibility. Zygmunt Bauman (2004a) se přiklání spíše k opačnému pólu tedy, že individualizace je zároveň zdrojem ohrožení. Jedná se o proces, kterému jsou jedinci každodenně vystaveni, není otázkou volby a na rozdíl od pokroku nesměruje k určitému cíli. Člověk má možnost svobodně rozhodovat o svém životě, a je také nucen nést všechny následky těchto rozhodnutí. Zodpovědnost za jeho život je tak plně v jeho rukou. „*Za všechno dobré i zlé, co se člověku přihodí, může děkovat nebo spílat jen sobě samému*“ (Bauman, 2004a :19).

Individualizační silou je nejistota, která nahlodává lidský život z mnoha stran. Lidé se ocitají v nejistém postavení na trhu práce i bydlení. Jedinec tak „...*musí pojímat budoucnost jako hrozbu než jako kotviště nebo zaslíbenou zemi.*“ (Bauman, 2004 :67-68) Ten, kdo nemá pevně v rukou svou přítomnost, nemůže promýšlet svou budoucnost. Lidé se cítí v zajetí dlouhých pracovních hodin a hypotečních úvěrů nebo pod tlakem nájemních smluv na dobu určitou. Tuto zátěž pak vnímají jako něco, co je drží zpět, a neumožňuje žít naplněný život. Tiny house nabízí možnost znovu převzít kontrolu nad svým životem.

Individualismus měl vliv i na rozvoj zmiňovaného privatismu. Individualizační proces naučil člověka soustřeďovat svoji pozornost na sebe a svoje cíle. Spotřeba se pak stává jedním ze způsobů utváření sebe sama (Pospěch, 2021). Individualizace je zároveň také silou depolitizační. Pokud si lidé zvyknou řešit problémy každý svou vlastní cestou, nepovede to k řešení onoho problému pouze k přizpůsobení svého života tak, aby byl oním problémem co nejméně zasažen. Dochází k tomu, co Ulrich Beck (2011) nazývá *biografickým řešením systémových rozporů*. Člověk se ve svém životě usiluje různými způsoby dosáhnout vlastní seberealizace. To, jestli k ní dojde ovšem určují vnější podmínky, tedy společenské uspořádání. Společnost vytváří systémové rozpory, které jsou svou povahou komplexní a pro jedince abstraktní. Mezi touto snahou o seberealizaci a systémovými podmínkami se tak rozevírá propast. Individualizovaný jedinec se snaží vyřešit tuto situaci změnou ve vlastním životě. Soustřeďuje se na vlastní dráhu, o změně podmínek téměř neuvažuje. Místo adresování krize finanční nedostupnosti bydlení, tak lidé volí raději různé formy alternativního dostupného bydlení. Alternativní bydlení tak může být také interpretováno, jako symptom nedůvěry ve stát a řešení krize bydlení politickými prostředky.

Každý cítí povinnost, zabezpečit si bydlení vlastní silou. Což Bauman shrnuje aktualizací Marxova výroku: „*lidé tvoří dějiny, ale za podmínek, které si nevybrali*“, když tvrdí že: „*lidé vytvářejí své životy, ale za podmínek, které si nemohli vybrat*“ (Bauman, 2004 :16-17).

Proměňuje se podoba politiky. Vedle tradiční politiky vzniká takzvaná *politika životního stylu* (lifestyle politics) tedy „*způsob, jak se občané pomocí rozhodování v každodenním životě zapojují do politiky, a zahrnuje eticky, environmentálně nebo politicky motivovaná rozhodnutí o spotřebě, dopravě, využívání energie a dalších způsobech života*“. Usilují tak o společenskou změnu, prostřednictvím proměny osobního životního stylu. Zatímco *hnutí životního stylu* jsou kolektivní, a kolektivní identita je jejich důležitou součástí, *politiky životního stylu* probíhají v rovině individuální (Kovářová, 2021:13,27). Mohou se týkat různých sfér života. Často jsou, ale právě orientovány směrem k větší environmentální udržitelnosti, projevují se tak například veganskou stravou, produkcí vlastních potravin či nakupováním certifikovaných produktů. Místo zájmu o vysokou politiku se pozornost soustřeďuje do oblasti soukromí. Osobní hodnoty jsou vyjadřovány způsobem života (de Moor, 2017). Tento přístup tedy, že snaha jedince může docílit společenské změny zapadá do neoliberální logiky. Individuální taktiky, jako je změna spotřebních vzorců jsou běžně uznávány jako legitimní řešení kolektivních problémů. „*Projekty lifestylového aktivismu se tak dají chápat, jako projev neoliberalismu ve společnosti*.“ Obvykle se pak realizují „*jako spotřebitelská volba na trhu* (Kovářová, 2021:17).“

Individualizace se tak promítá i do přístupu k ochraně přírody. Na otázky ochrany životního prostředí tak individualizovaný jedinec odpovídá uvědomělou spotřebou, zero waste, popřípadě pořízením soběstačného domku. Tedy strategiemi, které se dají zahrnut pod politiky životního stylu (de Moor, 2017). Je však otázkou, do jaké míry je moc svrchovaného spotřebitele opravdu schopna změny, a do jaké míry nabízí pouze iluzorní pocit kontroly. Odpovědnost je individualizovaná a ve výsledku vede k zúžení naší schopnosti vymýšlet produktivní řešení environmentálních problémů. Koordinovaná akce s cílem změnit nefunkční systém se nezdá být realizovatelnou možností. Tato jednání se tak stále pohybují ve strukturách nefunkčního systému (Maniates, 2001).

Další linkou propojující tiny house a individualismus, je mobilita. Jedním ze symbolů individualismus je totiž automobil, který svým majitelům přináší svobodu a nezávislost (Keller, 2010). Dům na kolečkách, který je možný „libovolně“ přemísťovat z místa na místo pak alespoň z psychologického hlediska tuto individuální svobodu posouvá ještě na vyšší úroveň. Tato svoboda je, ale z velké části pouze na úrovni symbolické, protože reálně jsou možnosti, kde domek zaparkovat, určeny legislativou dané země.

4.3 Tiny House komunity

Přesto, že je bydlení v tiny house spojováno s individualismem, potenciálně může mít pozitivní vliv i na formování komunity. A to zejména, pokud se vytvoří oblast, kde je mnoho domků na jednom místě. Malé vnitřní prostory, pobízí jejich obyvatele trávit více času venku, socializovat a vzájemně sdílet věci, které se do jejich obydlí nevejdou. Příkladem jsou různé větší spotřebiče. Místo, aby každý obyvatel tiny house vlastnil svojí, mohou využívat společné prádelny. Čas, který díky šetření nákladů na bydlení nemusí trávit v práci, pak mohou věnovat angažováním se v rámci komunity (Kilman, 2016). A tato možnost je pro některé obyvatele opravdu atraktivní. Budování smysluplných vztahů a možnost více trávení volného času s přáteli a rodinou je v USA jedna ze základních motivací pro bydlení v tiny house (Mutter, 2013, Boeckermann, Kaczynski a King, 2019, Mangold a Zschau, 2019). V současnosti je tak v USA registrovaný 33 komunit, které jsou složeny pouze z tiny house. Bydlení v ekokomunitách, pozitivně ovlivňuje pro-environmentální postoje a chování jejich členů. Lidé vzájemně podporují ekologické chování a posilují sociální vazby skrze společné aktivity. Společně utvářejí podmínky, aby toto environmentálně šetrné chování bylo nejen umožněno, ale co nejvíce usnadněno. Posilující vliv má i vazba k místu (Mangold, 2021).

Domečky se nevyužívají pouze pro soukromé bydlení. Ve světě existuje několik projektů, které poskytují malé domky lidem bez domova. Vznikají tak celé osady, které mají nahradit například organicky vzniklá stanová městečka ve kterých tito lidé žili doposud. Vesničky kombinují prvky sociální a environmentální spravedlnosti. Ve městě Austin v Texasu existuje například projekt Community First!. Nově vzniklá komunita pro 200 lidí dlouhodobě bez střechy nad hlavou poskytuje, nejen bydlení, ale i další služby, jako je zdravotnické zařízení, komunitní zahrada nebo kaple (Priesnitz, 2014).

Koronavirová krize uvrhla mnoho lidí do tíživé životní situace. Současně také vrhla světlo, na již existující sociální problémy a jejich nedostatečné řešení včetně bezdomovectví. Pokud se mají lidé izolovat doma, je potřeba mít střechu nad hlavou. V noclehárnách pro bezdomovce, se kvůli těsnému kontaktu nemoc rychle šíří. K ubytování lidí bez domova byly vyžívány například opuštěné hotely, to je však řešením nákladným a pouze krátkodobým. Naopak vesničky tiny house se v tomto případě zdají být řešením schůdnějším (shelterforce.com).

Jejich obliba, jakožto řešení problému bezdomovectví ve Spojených státech roste. Důvodem je především jejich cena. I zde můžeme najít problematické aspekty. Ze studie

zabývající se těmito vesničkami ve Spojených státech amerických vyplývá, že 18 % z nich nemá topení a 59 % nemá potrubní rozvod vody. Je na místě se tázat, zda takový způsob bydlení pro nejchudší je přijatelný, i když je možná „nákladově-efektivní“ a lepší než nulová varianta, při níž žádná pomoc neprobíhá. Zhruba dvě třetiny těchto vesnic jsou navíc uzavřené. Jen těžko je lze tedy vykládat, jako snahu o začlenění do společnosti v pravém slova smyslu. Utváření oplocených a střežených oblastí, může segregaci naopak podporovat (Evans, 2020).

4.4 Zobrazování Tiny House v médiích

Média, pro která je tematika malého bydlení přitažlivá, sehrávají důležitou roli v růstu popularity hnutí. V českých internetových médiích se podle anopress.cz objevila první zmínka o tiny house v roce 2010. Kontinuální růst zájmu lze pozorovat od roku 2018. Nejvíce zmínek se objevilo v roce 2021, téměř trojnásobek než rok minulý. Podle trends.google.com lidé začali vyhledávat tento termín mezi lety 2007-2008, větší zájem byl pak patrný od roku 2014. Četnost vyhledávání roste od roku 2018, nejvíce vyhledávání bylo zaznamenáno v roce 2022. Stejně tak se od roku 2020 lidé začali více zajímat o cenu a prodej tiny house. Celosvětově pak lze pozorovat růst zájmu od roku 2014, nejvíce vyhledávané jsou na Novém Zélandu, Nizozemí, USA, Kanadě a Německu.

Vznikají články publikované v prestižních časopisech i masmédiích. Vydávají se knihy poskytující rady, jak dům zhotovit či vylepšit. Vzhledem ke své vábivé estetice jsou domky mimořádně lákavé pro zachycení ve formě obrazu ať už fotografií nebo prostřednictvím kamerových záznamů. Vznikají tak filmy, seriály i fotografické sbírky (Anson, 2014). Dokumentaci žití či stavby tiny house provádějí nejen profesionálové, ale také sami jejich obyvatelé často zaznamenávají svůj životní příběh, tvorbu domku či aspekty žití v malém prostoru. Existují tak specializované youtubové kanály, blogy či instagramové profily. Stejně tak se příznivci sdružují ve facebookových skupinách, které umožňují navzájem sdílet tipy (Penfold, Waitt a McGuirk, 2019). Různé facebookové skupiny pro osoby se zájmem o kutilství (DIY), jsou obecně poměrně běžné. Nejčastějším příspěvkem je pochlebení se vyrobeným produktem, či žádost o radu. Komentáře příspěvků bývají v porovnání s ostatními skupinami v podstatě pozitivní. Kutilství je nepolitické téma, příspěvky jsou oproštěny od hodnotových sporů (Hoření Samec, 2019).

Knihy, články a blogy mají často podobu sdílení příběhů. V nich autor prochází osobní transformací, kterou zhmotňuje do podoby obydlí. Stavění domu představuje budování nového života, fyzický proces stavby je manifestací duševního přerodu. Hrdina zažívá sebepoznání a sebenaplnění. Svou formou tak připomíná tradiční bildungsroman. Tento žánr, ale pozměňují, protože uznávají materiální prostředí jako sílu působící na vývoj jedince (Byram, 2017). Jedná se o příběhy sympatických jedinců, kteří vzali osud do vlastních rukou. Narativ těchto příběhů zdůrazňuje osobní sílu a schopnost překonat překážky vlastním úsilím, tedy *individuálním biografickým řešením* (Beck, 2011).

Individualistické hodnoty jsou patrné i ve způsobu, jakým o tiny house referují média a profesionální výrobci. S domkem je spojována romantická představa útěku jedince do divočiny a vyvázání se z okovů civilizace. Domky jsou portrétovány v idylické krajině, obklopeny všudypřítomnou zelení. Vyzdvihována je nezávislost, jenž obydlí přináší. Marketing zdůrazňuje svobodu postavit si dům „prakticky kdekoliv“ bez potřeby napojení na inženýrské sítě. Stejně tak média podtrhují jejich soběstačnost a environmentální šetrnost (Penfold, Waitt a McGuirk, 2019).

Články narušují dosavadně dominantní narativ, ve kterém je velký dům se zahradou měřítkem společenského úspěchu. Slogan: „větší je lepší“ tak střídá „malé je krásné“ a „méně znamená více“. Zdůrazňováno je, že žít s málem vede k bohatšímu životu. V tomto případě, se ale nepropaguje omezení spotřeby jako takové, ale spíše přeorientování se na spotřebu, která nesouvisí s bydlením. Nevychází tak primárně z ekologického altruismu (Penfold, Waitt a McGuirk, 2019). Sociální média, jako je Instagram umocnila trend změny vzorců spotřeby, tedy místo nakupování hmotných statků raději utrácet peníze za zážitky, cestování a společenský život. Právě tento typ spotřeby je v podání médií díky bydlení v tiny housy umožněn (Mangold & Zschau, 2019, Bauman, 2004). Domky jsou reprezentovány, jako životní styl, který obyvatelům umožňuje zpomalit životní tempo. Mísí se tak s praktikami slow living. Dalším objevujícím se motivem je pak finanční nezávislost, jako prostředek sloužící k nalezení štěstí. Tiny house představuje příležitost uniknout ze stresujícího života člověka zadluženého hypotečním úvěrem a přináší příležitost dřívějšího odchodu do důchodu nebo kratších úvazků. Šanci soustředit se na práci, která člověka naplňuje, i když je třeba méně placená. Média tak z velké části přebírají hodnoty, které proklamují příznivci hnutí. V reprezentaci médií a firmami vyrábějící domky můžeme nalézt i taktiky greenwashingu. Propagace využívá do jisté míry kontradiktorní témata jako je: skromnost, luxus, amenitní migrace, anti-konzumerismus, environmentalismus, high-tech (Penfold, Waitt a McGuirk, 2019).

4.5 Rozchod mezi hodnotami hnutí a využíváním Tiny House

Je patrný rozdíl mezi hodnotami, ke kterým se hnutí hlásí a tím, jak vypadá realita. Jak již bylo řečeno, tiny house hnutí vzniká, jako vymezení se proti nadbytečné spotřebě, plýtvání, konzumerismu, a naopak jako přitakání jednoduchému životu a environmentální udržitelnosti. Oproštění od zbytečného majetku dává jejich majitelům svobodu soustředit se na prožitky a budování smysluplných vztahů. Tím, jak tiny housy získaly postupem času na čím dál větší popularitě, došlo i k jejich včlenění do konzumní společnosti. Vzniká tak třecí plocha mezi proklamacemi hnutí a tím, jak a na co jsou tiny housy ve skutečnosti využívány. Z rukou kutilů byly domečky částečně vyjmuty firmami, které domy vyrábějí za účelem zisku. Domky tak vznikají sériově v totožném provedení, mizí tak snaha o originalitu, vynalézavost a kreativní sebevyjádření. Můžeme navíc pozorovat trend, kdy firmy nabízejí čím dál luxusnější modely, z dražších materiálů, výkonnějšími technologiemi, větší plochou i cenou. Média v tomto ohledu hrají neopominutelnou roli. Podílejí se na komodifikaci environmentální udržitelnosti a zvětšují zájem o alternativní bydlení. Reflektují a prohlubují obrat směrem k čím dál většímu přepychu v malém bydlení. V tomto ohledu je symptomatické, že k mnoha pořadům, které především v anglicky mluvících zemích vznikají, jako je: Tiny House Hunters, a Tiny House Builders, Tiny House, Big Living se přidává pořad nazvaný Tiny Luxury, který se zabývá právě modely pro náročné. Spojení luxusu a trendy minimalismu je často používáno jako lákadlo v článcích i na prodejních stánkách (Ford a Gomez-Lanier, 2017).

Majitelé tiny housů si ponechávají právo skrze spotřebu demonstrovat svoji pozici. Jejich estetika, moderní trendy vzhled, je pro mnohé dělá více atraktivní než garsonky, přívěsy, či karavany. Ty mají zároveň jiné kulturní konotace. Bauman odkazuje na studii Michaela Thomsona o sociálním významu pomíjivosti a trvalosti. Ve které mluví o tom, že privilegované vrstvy mají tendenci se obklopovat trvalým měním naopak vrstvy deprivované se spojují s věcmi jejichž životní trvanlivost je velice krátká. To, co je považováno za hodnotné a chtěné se v čase mění, v poslední době je patrné radikální převrácení tohoto letitého řádu. *„Cestovat nalahko a vystříhat se trvalé vazby k majetku, to je dnes znamením privilegovaných; kramařit se s věcmi, které přežily plánovanou dobu použití, nebýt schopni se s nimi rozloučit, to je dnes příznak deprivace“* (Bauman, 51). Hnutí může být vyčítáno, že dostatečně nereflektuje, skutečnost že konzumovat způsobem, jakým si člověk zvolí, v tomto případě omezovat svou spotřebu, je privilegium, které není dostupné každému Anson (2014). Lidé žijí v malých prostorech, jen s naprostým minimem věcí ve všech částech světa. Jen málo koho z nich

napadne, o tom psát blog či natáčet video. Uvědomělá spotřeba, větší důraz na komunitu a snaha o environmentálně šetrnější životní styl, to vše je možné i u osob žijící v klasickém bydlení. Je tak možné polemizovat, na kolik zhmotnění těchto hodnot do podoby malého domku je v některých případech pouhým gestem a dá se v této souvislosti hovořit, s odkazem na Veblenovu terminologii, o okázalé skromnosti.

Empirická část

5 Metodika

5.1 Výzkumná strategie

Pro výzkum byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Ta se snaží porozumět jednání aktérů. Sleduje, „*jak jsou významy i praxe ovlivněny lidským i nelidským prostředím*“ (Novotná, Špaček a Šťovíčková, 2020: 261). Výzkumná strategie byla zvolena s ohledem na výzkumné otázky. Cílem výzkumu je porozumět více do hloubky důvodům a motivacím, které vedou obyvatele České republiky k pořízení tiny house. Dále také zjistit, jaké výhody a problémy toto bydlení přináší. V centru zájmu tak byly konkrétní příběhy a zkušenosti lidí, kteří mají s tímto typem bydlení zkušenosti. Důraz byl kladen na jejich emickou perspektivu. Kvalitativní výzkum je otevřený a flexibilní. Umožňuje tak pozměňovat výzkum s ohledem na nová zjištění, a v průběhu doplňovat novou teorii. Výsledky tohoto výzkumu však nelze zobecňovat na celou populaci lidí, vlastnících tiny house (Hendl, 2005).

5.2 Výběr vzorku

Výběr vzorku byl v první části účelový, tedy na základě výzkumného problému. Účelový výběr je založen na úsudku výzkumníka (Disman, 2008). Hlavním kritériem pro zahrnutí do výzkumu bylo vlastnictví tiny house. Původním záměrem bylo do výzkumu zahrnout pouze lidi, kteří bydlí v domku dlouhodobě, ideálně po dobu několika let. Důvodem byl předpoklad, že v průběhu času vyplují na povrch všechny aspekty žití na malém prostoru, ať už se jedná o pozitiva či negativa. V průběhu výzkumu se ukázalo, že je takovéto informátory obtížné nalézt, jelikož je to fenomén poměrně čerstvý. Do výzkumu byli nakonec zahrnuti i informátoři, kteří v tiny house zatím dlouhodobě nebydlí a prozatím využívají domek k pronájmu či ho využívají k rekreaci. Nicméně mají krátkodobější zkušenosti s žitím v domečku a v budoucnu se do domku budou stěhovat (až na jednu výjimku). Pro výzkum se zdálo být nejproduktivnější, aby byl vzorek co nejvíce heterogenní ať už se jedná o demografické údaje, jako je gender či věk respondentů, který se pohyboval od 27 do důchodového věku. Dotazovaní byli původem z velkých měst i vesnic, s předchozí zkušeností s alternativním způsobem bydlení i bez. Do výzkumu byli zahrnuti lidé, kteří bydleli v domku sami, v páru, i rodiny až s třemi dětmi. Různorodost panovala i co se týče typu vlastněné stavby. Domky měly pevné základy i na podvozku, soběstačné i připojené na síť, vyrobeny sériově i svépomocí. Během rozhovorů začalo docházet k saturaci daty, jelikož témata se ve výpovědích

začínala opakovat. Nicméně došlo ještě k dalším třem rozhovorům, aby byl tento předpoklad ověřen. Nakonec byly provedeny rozhovory s celkem 13 informátory_(Novotná, Špaček a Šťovičková, 2020, Hendl, 2005)

Respondenti byli osloveni pomocí sociálních sítí. Pro hledání potenciálních účastníků výzkumu byla využita především facebooková skupina sdružující lidi se zájmem o tiny house s názvem: Tiny House CZ/SK – výmena skúseností a Alternatívni bydlení (maringotka, mobilheim, kontejnerové domy atd.) Oslovení respondenti byli také požádáni o kontakt na známé, kteří zvolili stejný způsob bydlení, dále tedy výběr probíhal metodou sněhové koule. (Novotná, Špaček a Šťovičková, 2020)

Jméno	Věk	Obyvatelé	Typ domku	Datum
Adela	30-40	-	Pevné základy, připojení na síť, vlastní návrh domku,	25.4.2022
Anna	60-70	-	Pevné základy, sériová výroba, připojen na síť	29.4.2022
Barbora a Martin	30-40	rodina (3 děti)	DIY, mobilní, kombinovaný systém	13.4.2022
Kateřina	30-40	Rodina (2 děti)	DIY, pevné základy, kombinovaný systém	23.5.2022
Marek	20-30	-	DIY, soběstačný, pevné základy	26.4.2022
Miroslava	70-80	-	Sériová výroba, napojen na síť, pevné základy	10.4.2022
Nad'a a Míra	30-40	pár	DIY, kombinovaný systém, pevné základy	16.5.2022
Nikola	20-30	-	DIY, soběstačný, mobilní	11.4.2022
Ondřej	30-40	Rodina 1 dítě	DIY (zakoupený návrh), mobilní, kombinovaný systém	11.4.2022
Petr	30-40	Rodina (2 děti)	DIY, pevné základy, prozatím napojen na síť	8.4.2022
Valérie	20-30	pár	Sériově vyráběný, pevné základy, napojen na síť	15.4.2022

5.3 Technika tvorby dat

Pro tvorbu dat byla využita technika polostrukturovaných rozhovorů. Ta v sobě kombinuje několik výhod. Předem připravená struktura rozhovorů zajistí, že se rozhovor dotkne všech témat, která výzkumník považuje za relevantní vzhledem k výzkumnému problému. Poskytuje také dostatečný prostor pro přizpůsobování rozhovoru, doptávání na témata, která v průběhu vyplynou a upřesnění nejasností. Určeno bylo 11 tematických okruhů, jejichž pořadí bylo přizpůsobováno tak, aby rozhovor plynul co nejpřirozeněji. Tematické okruhy byly doplněny o podotázky. Rozhovory probíhaly s jedním informátorem, až na dvě výjimky, kdy byl rozhovor proveden v páru. Časově se pohybovaly v rozmezí od 40 minut do 1,5 hodiny. Před zahájením rozhovoru byli komunikační partneři informováni o tématu práce, průběhu výzkumu a jeho účelu. Následně byli požádáni o souhlas s účastí v tomto výzkumu a nahráváním rozhovoru. Někteří oslovení informátoři sdíleli svoje zkušenosti s žitím a stavbou domku ve formě fotografií, videí a příspěvků prostřednictvím svých instagramových nebo facebookových profilů, poskytli rozhovor do různých článků o alternativním bydlení, nebo sepsali o tomto tématu příspěvek na vlastní blog. Tyto příspěvky pak sloužily jako zdroj sekundárních dat pro výzkum. K lepší představě o této stavbě posloužila také prohlídka domků (Novotná, Špaček a Šťovíčková, 2020, Hendl, 2005).

5.4 Analýza dat

Všechny rozhovory byly nahrávány. Po rozhovoru došlo k vizualizaci dat pomocí jejich doslovné transkripce. Ta se odehrála co nejdříve po rozhovoru tak, aby byly vzpomínky co nejčerstvější. Stejně tak byly sepsány demografické údaje o respondentech a poznámky, týkající se dojmů z rozhovoru, které by mohly být pro výzkum potenciálně relevantní. Dále byly zdokumentovány poznámky týkající se neformálních rozhovorů, které nahrávané rozhovory buď předcházely nebo se odehrávaly například při prohlídce domků (Hendl, 2005). S daty bylo dále pracováno kvalitativním způsobem. Analýza dat tak probíhala v průběhu celého výzkumu, jak je u kvalitativního výzkumu běžné. Vizualizovaná data byla několikrát pročitána, přičemž došlo k jejich segmentaci, tedy k rozdělení na jednotky analýzy. Následně došlo k jejich kódování. Kódování proběhlo z větší části induktivně, tedy primárně s ohledem na data. Kódy tak byly tvořeny v průběhu analýzy tak, aby segment byl pojmenován co nejvýstižněji. Z části probíhalo kódování také deduktivně, tedy s využitím vypracované teorie. Byla vytvořena

kódovací kniha s podmínkami pro přiřazení jednotlivých kódů k určitému segmentu. Využity byly nejprve kódy popisné, které zjednodušily orientaci ve výpovědích. Ty pak byly doplňovány kódy interpretativními a dále sdružovány do kategorií. To pak pomohlo odhalit opakující se témata, která byla následně propojována s teoretickou částí. Stejným způsobem bylo pracováno se sekundárními daty. Během výzkumu došlo také k doplňování teoretické části, na základě zjištění získaných v průběhu výzkumu. Práce v tomto případě čerpá postup a terminologii z metodologické knihy Novotné, Špačka a Šťovíčkové, (2020). Citace rozhovorů, které byly vybrány, aby se staly součástí této práce, byly větší čitelnost stylisticky upraveny.

6 Důvody pro volbu Tiny House

6.1 Proč se lidé stěhují do Tiny House – zahraniční výzkumy

Proč lidé volí právě tento způsob bydlení je předmětem několika výzkumů. Mutter (2013) na základě analýzy literatury, médií a polostrukturovaných rozhovorů určila šest základní motivací: náklady, svoboda a mobilita, touha po jednodušším životě, environmentální šetrnost, zájem o design a také komunitu. Na tento výzkum navázalo v roce 2019 kvantitativní dotazníkové šetření. Respondenti byli lidé, žijící ve (většinou mobilních) tiny house v USA, Kanadě, Novém Zélandu a Austrálii. Nejsilnější motivací byly náklady (ať už pořizovací nebo na provoz). Dalším důležitým faktorem byla touha po jednodušším životě a snížení míry konzumerismu. Více než polovina (51,6 %) pak uvedla jako velkou motivaci přání být více nezávislý a možnost snadno přestěhovat dům z místa na místo. Polovina dotazovaných sdělila, že environmentální šetrnost pro ně představuje velkou a polovina malou motivaci. Nejvíce spokojeni s tím, jak bydlení splnilo jejich očekávání byli lidé starší čtyřiceti let (Boeckermann, Kaczynski a King, 2019).

Z jiného výzkumu pak vyplývá, že myšlenka na změnu způsobu bydlení, přichází v době, kdy jsou jedinci díky určitým obtížím nuceni přehodnotit svůj život. Takovou událostí může být rozvod, odchod dětí z domu, odchod do důchodu, finanční problémy, nebo jen uvědomění, že jejich majetek představuje zbytečnou zátěž. Tiny house se v tomto bodě života vynořuje, jako možná odpověď na otázku, kterou si právě kladou: jak žít dobrý život? Lidé chtějí být finančně zabezpečení, svobodní, žít jednodušší život, budovat smysluplné vztahy a prožívat nové zážitky. Výzkum tvrdí, že finanční motivace hraje v tomto rozhodování zásadní roli. Zatímco environmentální stránka je spíše druhotná. Přání žít jednodušší život, které se objevuje u většiny dotazovaných, je explicitně spojeno s environmentální šetrností jen u některých dotazovaných. Více než polovina dotazovaných tvrdila, že zavedení solárních panelů a jiných soběstačných technologií, nebylo z důvodu environmentální šetrnosti, ale z praktických důvodů, jako je šetření financí. Jen jedna pětina z dotazovaných, uvedla jako motivaci důležitou snahu o větší environmentální uvědomělost. U zbytku byly environmentální důvody sekundární (Mangold a Zschau, 2019). Výzkumy mají jistá omezení. Například se jich disproporčně více účastnily ženy, nebo určitá věková skupina. Skladba obyvatel těchto staveb je různorodější. Rozsáhlejší reprezentativní kvantitativní výzkum obyvatel tiny house neexistuje.

Zmiňované výzkumy (Mangold a Zschau, 2019, Mutter, 2013) naznačují, že lidé volí bydlení na malém prostoru ve skrze z individuálních, utilitárních praktických důvodů. I kroky, které jsou prospěšné pro ostatní a potažmo celou planetu, jako je zavedení environmentálně šetrných technologií, jsou z velké části motivovány vidinou šetření financí. Cílem je spíše větší finanční nezávislost a svoboda. Pokud díky proměně mentality není nutné utrácet finance za materiální věci, je možné je utrácet za cestování a nové zážitky. Cílem není být lepším nebo prospěšnějším, ale cítit se lépe. Lidé se odvrací od konzumování hmotných statků, aby ho vystřídali konzumací zážitků. Stále luxusnější zboží střídají stále intenzivnější vjemy a hlubší prožitky (Bauman, 2004).

6.2 Důvody pro pořízení Tiny House v České republice

Jak již bylo řečeno, v České republice se projevuje silná preference žití ve vlastnickém bydlení. V souladu s tvrzením Samce (2019a), i mezi lidmi, kteří si pořizují tiny house převládá představa, že vlastnické bydlení, na rozdíl od nájemního bydlení, poskytuje pocit jistoty a je i formou zabezpečení na stáří. Vlastní bydlení je symbolem životního úspěchu. Naopak nájemní bydlení je vnímáno jako dočasné, podřadné, nejisté, v některých případech až dokonce ohrožující. Nájemníci se ocitají v překérních pozicích s nájemními smlouvami poskytovanými na dobu určitou. Nejčastěji na dobu jednoho roku. Nechut' bydlet v nájemním bydlení je někdy způsobena i předchozí negativní zkušeností. Na nevyhovující situaci nájemníků upozorňují například i Černá, Hoření Samec a Černý (2020). Náklady lidí v pronájmu podle této analýzy rostou v porovnání s ostatním typem bydlení nejrychleji. Utrácení peněz za nájem, který je považován navíc za neúměrně drahý, je vnímáno jako „vyhazování peněz“. Zatímco koupě či stavba domku, je investicí do budoucna. Vlastnictví nemovitosti se pak stává pro jejich majitele zdrojem hrdosti.

„...mně hrozně vadil ten pocit, že mám nějakou pronajímatelku. Já jsem bydlela v Bohnicích v garsonce, ale ten člověk vám kdykoliv může říct: „hele moje sestřenka, se stěhuje do Prahy na školu a chci ten byt“. A najednou vám vezmou ten domov. Nejsem ten typ, co se rád stěhuje, když si někde zvyknu a mám to tam ráda, tak by mi to bylo líto. (Adela)“

Zároveň se tu objevuje preference žití v rodinném domě, nikoliv v bytovém komplexu. Rodinný dům je chápán jako ideální typ bydlení u naprosté většiny obyvatel České republiky. Dům by měl být ideálně na klidném okraji města, aby se člověk dostal pohodlně za krátký čas do centra, kde jsou dostupné všechny služby. Také by měl být dostatečně blízko krásné přírody, kam může člověk ve volném čase chodit na procházky (Lux et al., 2015). Právě bydlení blízko přírody a vlastnění pozemku, je zcela zásadní i pro lidi, kteří si pořizují malý domeček. To může být dáno například tím, že v rodinném domě žili v minulosti. Nebo si vyzkoušeli jiný typ alternativního bydlení, který jim také umožňoval být v blízkém kontaktu s vnějším prostorem, jako je třeba bydlení v karavanu. Vlastnění zahrady a blízkost přírody je zdrojem radosti, volnosti a klidu. Zatímco byt je místo nesvobody a lidé se v něm cítí být uvěznění. Zkušenost s koronavirovou krizí, která na čas lidi uzavřela v jejich domácnostech, je v tomto přesvědčení utvrdila.

„...to bylo taky v době, kdy přišel covid a já jsem byla tady dva týdny zavřená v bytě a říkala jsem si, že už to nedávám. Tak jsem musela odjet k našim, kteří mají dům a bylo hrozně

fajn vyjít a být za chvíli v lese. To je prostě jako by žádný covid nebyl, jako by se nic nestalo. Tak jsem si říkala takhle vlastně ani nechci žít. Nechci mít byt, chtěla bych ideálně dům.“ Nikola

Klasický rodinný dům je kvůli současné situaci na trhu, která byla popsána v úvodní kapitole, nedosažitelný. Tvoří se tu systém, který spoléhá na majetkové transfery v rámci rodin. Ty však ve všech rodinách nejsou možné. Je tu tedy skupina lidí, která z něj vypadává. Celkově cena nemovitostí roste, zhodnocují se však nerovnoměrně. Není pravděpodobné, že by se různé formy alternativního bydlení zhodnocovaly stejným způsobem jako klasické domy nebo byty. Jelikož nemovitosti tvoří hlavní část majetkového portfolia, dá se očekávat prohlubování majetkových nerovností, které jsou v České republice vyšší než příjmové (Sunega a Lux, 2018). Tomáš Samec upozorňuje (2019b), že se v České republice tvoří narativ, ve kterém jsou hypoteční úvěry vnímané, jako veskrze legitimní a někdy nevyhnutelný nástroj, který je podporovaný státem i v podstatě jednotným mediálním diskurzem. Pro lidi pořizující si tiny house ovšem zadlužení se hypotečním úvěrem na několik desítek let není schůdná varianta. Buď proto, že na pořízení úvěru žadatelé nedosáhnou, nebo z důvodu nedůvěry v tento bankovní produkt. Je totiž zvykem, že i ke sjednání úvěru je nutná finanční pomoc ze strany rodiny. Kvůli současné situaci na trhu s nemovitostmi, která byla popsána v úvodní kapitole, je bydlení nedostupné pro čím dál širší skupinu obyvatel. A tedy i pro lidi, kteří mají (relativně) vysoké příjmy.

„Normální člověk si tady nemovitost prostě nekoupí, pokud nedědí. To si nemyslím, že jsem nějaká chudá vrstva, jsem vysokoškolsky vzdělaná, mám zajímavou práci, vydělám si v pohodě. Stejně na to nemůžu dosáhnout za svoje peníze (Adela).“

Dalším překážkou pro stavbu klasického rodinného domu, může být zdlouhavý legislativní proces povolování stavby. Osoby mající už pořízený pozemek čekají například na provedení územní studie nebo tvorbu infrastruktury. V takovém případě je domeček pořizován, jako dočasné řešení, dokud nedojde k povolení většího domu. Místo k omezení spotřeby dochází spíše jejímu oddálení. Domek je pak dále využíván jako ubytování pro hosty, jako zahradní domek, nebo jako zdroj vedlejšího příjmu poskytovan na pronájem. Důvodem, je kromě relativní finanční dostupnosti je tak i rychlost výstavby. Pokud je domek stavěn intenzivně lze jej postavit v řádu několika týdnů.

V obou případech lidé v tomto bodě zvažují různé druhy alternativního bydlení. Maringotky jsou svojí velikostí a tvarem, který neumožňuje umístit vyvýšené patro na spaní a získat tak další místo, méně vhodné pro dlouhodobé bydlení. Stejně tak karavany a obytné vozy, které jsou svojí velikostí přizpůsobené, tak aby byly způsobilé pro cestu po dopravních komunikacích, neposkytují dostatek prostoru pro pohodlné bydlení v delším časovém horizontu. Pozemek také může být těžko přístupný a mobilní dům na něj nelze přepravit. Dřevěná stavba je vnímána jako odolnější vůči přírodním vlivům než například jurta. Klasické plastové mobilheimy, jsou sice levnou a snadnou variantou, nespĺňují však estetické nároky. Tiny housy jsou oproti tomu vkusné, elegantní, moderní a vzhledově připomínají klasický dům. I co se týče estetické stránky se tak přibližuje ideálu rodinného domu či v České republice tolik oblíbených chat (Lux et al., 2015, Pospěch, 2021).

Platí tedy zde to, co bylo popsáno v kapitole *Individualizace*. Lidé tak nějak přirozeně cítí zodpovědnost za své životy a chtějí je držet co nejpevněji v rukou. Sklízí pak nejen plody svých činů, ale nesou také plně případná rizika (Bauman, 2004). Pokud se ve společnosti utváří určitý systémový rozpor, například financionalizace společně s dalšími procesy a nedostatečnými opatřeními ze strany státu vytváří krizi bydlení, individualizovaný jedinec se jej snaží vyřešit změnou ve vlastním životě. Reakcí je tak pořízení alternativního bydlení (Beck, 2011).

6.3 Proces stavby

Pokud se rozhodnou obyvatelé stavět domek svépomocí, je to, protože tato varianta bývá levnější. To však není jediný důvod. Některé lidi také láká si stavbu svépomocí prostě vyzkoušet, nebo si chtějí domek přizpůsobit podle svých představ. Stavba svépomocí tak odpovídá DIY praktikám, jak je chápe například Wehr (2012). Tedy jako hledání autenticity, obnovení hodnoty práce a také (alespoň částečné) nezávislosti na profesionálech. Lidé si berou zpět to, co v historii bylo běžnou součástí životů, a nyní patří abstraktním systémům. Vědomí, že dokáží dokončit takový projekt, přináší pocit kontroly a hrdosti. Wehr, v tomto odkazuje na Marxe a jeho koncepty *odcizení* dělníků od vlastní práce a *mystifikace*. Mystifikace znamená, že lidem, kteří nakupují určité zboží je skryt jeho původ. Systém je pak funkční, díky zprostředkování penězi. DIY praktiky se snaží zprostředkovávání vyhnout, a navrácí tvorbu produktů zpět do rukou lidem. Místo odcizení a mystifikace se tak tvoří pouto a radost z vytvořeného.

Popudem, který celý proces stavby odstartoval, může být právě vzrůstající obliba alternativního bydlení. Lidé si všimli různých instagramových profilů, blogů a YouTubových kanálů. Což v nich vytvořilo, nebo oprášilo již existující touhu po tvorbě „něčeho vlastního“ a vyzkoušení si manuální práce. Ze začátku u nás různé příručky a návody nebyly příliš běžné. Proto pokud se nápad objevil před delší dobou, čerpali především ze zahraničních zdrojů, kde tomuto trendu byla věnována pozornost o několik let dřív než v České republice. I zde se postupně začala tvořit internetová komunita, která mezi sebou sdílela typy ohledně stavby a vybavení domku. Další inspirací mohla být účast na seminářích o ekostavitelství, na jejichž oblibu upozorňuje Kovářová (2021). Ty poskytují návody na ekologičtější a často i levnější způsob stavby. Semináře jsou zpravidla zpoplatněné, dochází tak svým způsobem ke komodifikaci DIY postupů, které se původně zprostředkovávání penězi vyhýbaly. Druhou skupinou, která se kloní ke stavbě svépomocí jsou lidé, kteří mají se stavbou (dřevo)staveb už předchozí zkušenosti, či je to přímo zdroj jejich obživy. Škála jejich zaměření je široká, může se jednat o truhláře i architekty. V takovém případě je pro ně stavba vlastníma rukama, či alespoň částečné podílení se na procesu stavby například vlastním návrhem, logickým krokem. Stavbu je pak možné dokončit sám nebo za pomoci jen několika málo šikovných rukou. Zejména pokud se jedná o první zkušenost se stavbou, podílí se na ní více lidí. Jak naznačuje tato práce, pro informátory je pořízení malé stavby veskrze individuálním řešením současné situace na trhu s nemovitostmi. Jedná se o osoby, které se v tomto ohledu nechtějí spoléhat na

nikoho jiného než sebe a nemají přílišný zájem o sdružování a kooperaci. Právě proces stavby je tak trochu v protikladu (ne vždy) prostorem pro navazování a utužování přátelských vztahů. Dochází k propojování pomocí sociálních sítí a vzájemnému sdílení tipů a rad. Sdružování probíhá nejen v rovině virtuální. I samotné stavění domku může být událostí, na kterou jsou pozváni přátelé i rodina. Někteří si stavbu chtěli vyzkoušet, jiní jen nabídnout pomoc. Velice důležitý je v tomto ohledu sociální kapitál.

„...můj sen byl vždycky postavit si nějaký malý domeček. Já jsem vyznavač minimalismu. Kde budete mít jen to, co potřebujete. To mám vlastně dlouho a úplně asi netuším, kdy mě to napadlo... až možná, když to pak přišlo do módy, když se to stalo populární záležitostí, tak jsem si o tom začal víc dohledávat na YouTube, sledovat nějaké kanály a potom i na tom Instagramu se vytvořila taková řečl bych komunita. Tak možná to mě ještě víc pošouchlo nebo inspirovalo. Ale v hlavě jsem to měl ještě delší dobu. Dřív, než to přišlo takhle do módy (Marek).“

Zpětně je pak proces stavby hodnocen jako obtížný, ovšem přinášející pocit zadostiučinění. Ke stavbě se pak váže kombinace hrdosti z dobře odvedené práce a osobního vlastnictví. Tvorba přináší lidem radost, jedná se o způsob seberealizace a sebevyjádření. Jak zmiňují i Gibas, Šima a Daňková (2019), kutilství se podílí na formování osobní identity. Podobné pocity prožívají i děti, pokud při stavbě mohou pomáhat. Vyrobený domek dodává jejich tvůrcům na sebevědomí. Ke stavbě se pak pojí emoční aspekt. V době, kdy si lidé kupují standardizované sériově vyráběné produkty, ztrácí zboží toto citové pouto a autenticitu. Bell (2004) si pro tuto emoční vazbu vypůjčuje Maorské slovo *hau*, kterým je označován duch určité věci, zpravidla daru. Věc tak může reprezentovat i něco nehmotného. Může zmaterializovat sociální vztahy vytvořené například během společné práce. Tvorba vlastníma rukama tak tento duch do stavby opět vnáší.

Na výstavbu, která proběhla v době koronavirové krize, bylo více času, díky menšímu pracovnímu vytížení. Délka stavby závisí na typu domu a intenzitě procesu stavby. Může se jednat o dobu několika málo týdnů až po zhruba rok, pokud se jedná o práci o víkendech. O tom, jak je nakonec proces stavby náročný rozhoduje, životní situace lidí, kteří si domek pořizují. Pokud jsou omezeni časem, do kdy je potřeba dům postavit, jedná se o stresující faktor, který na stavbu vrhá stín naléhavosti. Je také možné, že pak po nějakou dobu budou žít v provizorních polo-dostavěných domovech. Záleží i na finančním rozpočtu na stavbu. Jinými slovy, pokud je domek stavěn spíše z nutnosti, může být proces stavby náročný a stresující.

Když se jedná o projekt, jehož stavba probíhá především ve volném čase, a kdy mají kutilové zajištěno plnohodnotné bydlení, je zkušenost se stavbou o poznání příjemnější. Gibas, Šima a Daňková (2019) řadí kutilství do oblasti prosumce, tedy zapojování člověka do výroby i spotřeby současně. Na stavbu svépomocí tak na druhou stranu, můžeme společně s kritiky prosumce, jako je Ritzer (2015) nahlížet jako na neplacenou práci, která je v některých případech způsobena spíše nutností než požitkem ze stavby. Vlastnoručně stavěný domeček pak stojí na dvou základních kamenech, kterými jsou nedostatek finančních prostředků a současná situace na trhu s nemovitostmi.

„Nebyť v tom element stresu, tak je to velmi příjemně strávený víkend na horách na čerstvém vzduchu s partou kamarádů (Ondřej).“

Při stavbě bylo načerpáno mnoho nových zkušeností, které mají lidé chuť sdílet se svým okolím. Průběh stavby dokumentují, i když třeba původně jen pro své přátele a rodinu. Zvažují také sdílení různých rad pro další potenciální stavitele. Zda se tento scénář uskuteční pak závisí na jejich časových možnostech. Rodí se i myšlenka nabyté know-how využít komerčně. Získané dovednosti využít při tvorbě dalších projektů, například vytvořit další domek na pronajímání, nebo si založit přímo firmu na stavbu domků. Sdílení jejich příběhu tak slouží jednak jako inspirace pro další případné stavitele, částečně také jako marketing dalších projektů. I domečky jsou tedy ovlivněny procesem financionalizace, tak jak o něm mluví například Černá, Hoření Samec a Černý, 2020 nebo Orcígr, Nakládal a Zahumenská (2018). Financionalizace bydlení, která žene ceny nemovitostí a nájmů nahoru tak prostupuje i do oblasti alternativní způsobu bydlení. Tedy do oblasti, která vznikla mimo jiné v reakci právě na vysoké ceny bydlení. Je zde patrné propisování do roviny kulturní, které má za následek, změnu způsobu uvažování o nemovitosti. Ta je téměř automaticky považována za možný zdroj příjmu.

6.4 Environmentální stránka

Informátoři zaujímají různé environmentální postoje¹. Větší ekologičnost stavby je vnímána, jako pozitivní a důležitý aspekt. Ovšem i pro osoby, zajímající se o problematiku ochrany přírody a udržitelnost již před pořízením domku, nebyla prvotním ani dominantním impulsem k pořízení domku snaha o více environmentálně šetrný způsob bydlení. Byl to faktor spíše *sekundární*. Což koresponduje s výsledky zmiňované studie Mangold a Zschau (2019). Jednodušší život s méně materiálními statky a snížení spotřeby je tak spíše *důsledkem než původním záměrem*. Popřípadě životním stylem vycházející z *dobrovolné skromnosti*, který byl praktikován už před koupí domku (Librová, 1994). Tímto je myšlena *skromnost*, která není motivovaná environmentálně, ale spíše vnitřním nastavením, které není soustředěno primárně na materiální hodnoty. Svým životním stylem se obyvatelé domků, ale liší od *pestrých*, které ve své knize Librová popisuje. Informátoři ve svých výpovědích neodkazují na náboženské a duchovní hodnoty, výrazný není motiv samozásobitelství. *Tiny housy*, které mají sloužit k dlouhodobému bydlení, také například obsahují všechny běžné spotřebiče. *Pestří* byli také často angažováni ve veřejném dění.

Stejně tak zavádění různých off-grid technologií pramení především z touhy po větší nezávislosti a šetření financí, nikoliv z altruistické snahy o ochranu přírody. V tomto ohledu tak výzkum odpovídá zjištěním Mangold a Zschau (2019). Důvěra znamená věřit jednak určitému člověku, jednak také institucím. Tradiční společnost spoléhala na důvěru mezi jednotlivými osobami, které se navzájem znali. V moderní globalizované společnosti se vztahy důvěry stávají méně hmatatelnější. Dochází k *vyvázání*, tedy vyjmutí sociálních vztahů z místních a časových kontextů. Prostor a čas jsou tak v moderní společnosti od sebe odděleny. Toto vyvázání je možné díky symbolickým znakům a expertním systémům. Příkladem symbolických znaků jsou peníze, které umožňují obchod mezi lidmi, kteří se nenachází ve stejném čase na stejném místě. Podmínkou fungování tohoto obchodu je důvěra. Důvěra v jednotlivé osoby se tak mění v důvěru v abstraktní systémy, které člověka obklopují a zabezpečují jeho každodenní fungování ve společnosti. Příkladem těchto systémů jsou i sítě pro dodávky zdrojů (Giddens, 1998). Právě obrat k větší soběstačnosti a nezávislosti, stejně tak jako praktiky DIY lze interpretovat jako úpadek této důvěry. Snaha o co největší autonomii může být způsobena obavami z budoucnosti. V krajních případech dokonce vidinou blížící se

¹ Koncept v tomto případě chápán podle Kaiser, Wolfing a Fuhrer (1999), jako postoje k životnímu prostředí a environmentálnímu chování, který ovšem tento výzkum nezkoumá hloubkově.

katastrofy. Jedná se tak o kombinaci nedůvěry v systém a snahu o převzetí co největší kontroly nad budoucností a svým životem. Tedy jak by poznamenal Beck (2011) vyrovnat se s případnými nesnázemi svým vlastním individuálním *biografickým řešením*. Soběstačnost je tak další propojující linkou mezi tiny house a individualizačním procesem, který vede jedince k převzetí zodpovědnosti sám za sebe. Jak tvrdí Bauman (2004) budoucnost představuje pro individualizovaného jedince ohrožení. Soběstačnost je způsobem, jak do života přivést více jistoty. Lidé nemají pocit, že by se o ně stát, nebo kdokoliv jiný než oni sami, v případě potřeby postaral. Nepočítají tak například s důchodem, který by jim ve stáří zajistil důstojné žití. Bydlení bez nákladu je tak řešením, jak se s touto situací vyrovnat. Současná nejistá turbulentní doba, zvyšování inflace a zdražování energií se stává potvrzením jejich obav. A je popudem pro úvahy o bydlení v tiny house i pro lidi, kteří původně domek stavěli pouze pro rekreaci či k pronajímání.

„Ale vidíme to i v tom globální měřítku, že jakákoliv závislost je prostě špatná. A já byla vždycky ten člověk, co intuitivně nechce být závislý, ale není to jen na energiích, ale i na lidech, když vám někdo něco dá. Já to nemám ráda. Mám to jakoby v sobě. Jakmile nemám něco svého a musím spoléhat na to, že mi někdo něco třeba půjčí, tak se mi to nelíbí. Mám tak nějak radši, když to mám pod kontrolou (Adela)“.

„My jsme měli spolu od začátku ten sen, právě to bydlení v přírodě a tu soběstačnost. Vidíme to i do budoucna pak na ten důchod. My jsme se v podstatě připravovali na „apokalypsu“ a mysleli jsme, že to bude za strašně dlouho, ale ona nastala už teď během roku (Nad'a).“

Dalším důvodem pro volbu soběstačné varianty bydlení je cena pozemku. Ta se mění v závislosti na atraktivitě lokality, nicméně stejně platí, že cena stavebního pozemku je podstatně dražší než cena nestavebního. Lidé tak kupují pozemky, které nejsou určeny k výstavbě. Tam si pak mohou přivést mobilní soběstačný domeček a nemusí řešit, že zde není například připojení na síť.

Využití ekologických materiálů, může být také vyjádřením určité pozice. Dbát na šetrnost a udržitelnost se stává moderní, prostřednictvím takovéto stavby se dají demonstrovat pro-environmentální postoje. Ekologický způsob stavby je informátorům sympatický, a měli by zájem stavět co nejšetrnějším způsobem. Hlavní překážkou využití alternativních environmentálně šetrnějších materiálů při výstavbě je podle výpovědí jejich cena. Opět se projevuje, zda je stavba motivována spíše nutností. Právě omezený rozpočet, je to, co v první

řadě vede ke stavbě alternativní formy bydlení. Každý rozdíl v ceně materiálu je tak citelný. Co se týče recyklovaných materiálů a vybavení z druhé ruky, jejichž pořizovací náklady jsou výrazně nižší, je hlavní překážkou jejich využití, zdlouhavost vyhledávání a případná nemožnost jejich odběru/koupe v okamžik stavby, kdy jsou potřeba. Popřípadě chybí prostor pro jejich skladování. Bell (2004) v této souvislosti upozorňuje, že je potřeba takzvaný *faktický environmentalismus*. Volby jsou do jisté míry určeny možnostmi, které lidé mají. Za faktický environmentalismus se označuje jednání, které není výsledkem promýšlení ekologických dopadů těchto aktů. Je to chování, které je způsobeno tím, že díky nastavení struktury produkce a spotřeby je takto činit levné a pohodlné.

6.5 Porovnání se zahraničními výzkumy

Kategorie důvodů, proč Češi volí tento způsob bydlení se liší od zmiňovaných výzkumů v úvodu kapitoly² (Boeckermann, Kaczynski a King, 2019, Mutter, 2013, Mangold a Zschau, 2019). Stejně jako v nich je největší důraz kladen na cenu bydlení. Objevuje se i promýšlení environmentálního aspektu bydlení. V některých případech jsou také lidé motivováni zájmem o design, architekturu a touhou zkusit si stavbu domku vlastníma rukama. Naopak možnost domek přemístit z místa na místo mezi hlavní důvody nepatří. Váhový a rozměrový limit, který by musel domek splňovat je příliš omezující na to, aby domek splňoval jejich představu na dlouhodobější bydlení. I domky, které na vozovku mohou jsou těžké a nelze je tahat například za osobním autem. Je tedy třeba sjednat si odtah, to přináší další finanční a časové náklady. Varianta na podvozku je tedy volbou pro lidi, kteří se nachází v nejisté situaci, co se týče pozemku. Pozemek buď teprve shánějí, nebo si ho dočasně pronajímají a mají tak v plánu domek přesunout.

Nejvýraznějším rozdílem je, že dotazovaní, na rozdíl od výzkumů prováděných v zahraničí, nemají zájem se zapojit do nějaké podoby tiny house komunity. Zatímco tedy v USA, patří mezi jednu z hlavních výhod přinášející život v domečku, možnost angažování se v komunitě a tvorba smysluplných vztahů, v České republice se jedná spíše o projev privatismu a možnosti seberealizace v oblasti soukromého vlastnictví (Pospěch, 2021). Což koresponduje s výzkumy Luxe, Sunega a Kubali (2021) a Luxe a kolegů (2015), z nichž vyplývá, že různé formy komunitního bydlení, nejsou pro většinu Čechů atraktivní. To pramení z části z neinformovanosti. Zároveň vidí nevýhodu v nutnosti domlouvání se s ostatními na společných řešeních.

Postoje informátorů ke komunitnímu bydlení se různí. Objevují se zcela jak zcela negativní a nedůvěřivé, tak i pozitivní postoje k tomuto konceptu. Ale i informátoři, kteří hodnotí koncept komunitního bydlení kladně a jsou si vědomi, že tento způsob bydlení může přinášet různým skupinám obyvatel mnoho výhod, by se do takového projektu zapojit nechtěli. To je dáno osobnostními faktory, sami sebe hodnotí jako spíše introvertní či samotářské. Tiny house je pro ně možností se od společnosti spíše distancovat, žít v obklopení přírodou a zvolnit životní tempo. Dobré sousedské vztahy lze podle nich navázat i mimo takovou komunitu. Někteří by se do komunity případně zapojili, kdyby našli skupinu lidí smýšlející stejně jako

² Je vhodné připomenout, že výzkumy jsou jinak konstruované a pracují s rozdílnými vzorky.

oni, což ale v současné době nenachází. Klíčové je pro ně si ovšem ponechat element vlastní nezávislosti. Ani při hledání vhodných pozemků, se lidé neorientují na možnost navázání dobrých vztahů v okolí. Důležité jsou především charakteristiky pozemku a jeho cena. Jak bylo naznačeno v kapitole Proces stavby, komunita se ovšem tvoří například na sociálních sítích. Lidé se vzájemně propojují sdílejí společně know-how. A různé formy kooperace probíhají v průběhu stavby. Právě žítí v ekologicky smýšlejících komunitách má, jak tvrdí například Mangold (2021), pozitivní vliv na formování a utužování pro-environmentálního chování a postojů. Dalším aspektem komunitního bydlení, který napomáhá větší udržitelnosti je možnost sdílení věcí či tvorba komunitních zahrad a samozásobitelství. Dále pak sdílení technologií pro získávání obnovitelných zdrojů.

„Do nějakých komunit se sestěhovávají lidi, který mají problém si najít kamarády jinde než v té komunitě (Ondřej).“

„...záleží na člověku, já jsem třeba ten typ, co nechce mít sousedy. Chce prostě mít klid, tím že jsem hodně introvert, tak mi vyhovuje mít to svoje a neřešit okolí. Ale jinak tohle komunitní bydlení, je si myslím super, že to má obrovský potenciál (Nikola).“

7 Problémy

7.1 Instituce a legislativa

Z pohledu různých institucí se obyvatelé setkávají s nepochopením. Je například problém sehnat na takové bydlení půjčku či si ho pojistit. Domky jsou různorodé, liší se velikostí, typem základu i způsobem získávání energie a vody. Nejednotný je tedy i způsob povolování/ohlášení stavby (Shearer a Burton, 2018). Legislativa je hodnocena jako nepřehledná a nejasná a vede k rozličným výkladům. Je vnímána jako do jisté míry zkosnatělá, nedostatečně přizpůsobená různým druhům alternativního bydlení. Záleží tak spíše na vstřícnosti daného stavebního úřadu. Na neochotě úřadů mohou troskotat také snahy o tvorbu tiny house komunit.

„Tím, že dělám ty domky v různých velikostech, někdo to řeší někdo ne. Takže na to pohlíží na těch stavebních úřadech velice různorodě. Někde dřevostavba 6x4, úplně v pohodě: „je to oukej jen nám dejte vědět, že to stavíte ohláškou“ některý úřady u toho dělají stavební řízení, alespoň nějaký zrychlený, některý to vůbec neřeší, takže ta legislativa není jasná. Takže si to pak vykládají po svém. My jsme chtěli původně stavět o několik kilometrů jinde. Už jsme měli pozemek koupený. Příslušný stavební úřad na to byl dost skeptický, a tady na to byli naopak úplně v pohodě (Petr)“

Všechny tyto důvody pak vedou ke snahám o obcházení předpisů a nařízení. Jednou z možností, jak se vyhnout problémům s povolováním je, například označit stavbu jako rekonstrukci původního objektu. Pokud se na pozemku nachází stará již neobytná budova, lze ponechat její základy a domek na nich vystavět. Pokud je tiny house postavený jako provizorní řešení, než dojde ke stavbě rodinného domu, může být schválena jako zařízení staveniště. V tomto případě musí být, ale do velikosti 25 m čtverečních, a musí se jednat pouze o dočasnou stavbu. Když se jedná o první stavbu na pozemku, nikoliv o stavbu doplňkovou může být označena například jako včelín v těchto případech pak ovšem není možné mít domek nahlášen jako trvalé bydliště. I zmiňovaná mobilita a soběstačnost domku je využívána k obcházení restrikcí a vyhnutí se pozornosti stavebního úřadu. To, že je domek možné přesouvat z místa na místo, ovšem ve skutečnosti neznamena, že stavební úřad nezajímá. Česká legislativa upravuje takzvané *mobilní domy*, tedy takový druh obydlí, který umožňuje transport z jednoho místa na druhé. Vztahuje se tedy i na mobilní tiny housy. *„Mobilní domy spadají do režimu*

zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcích předpisů. “ (s.1) Mobilní domy se považují za takzvané výrobky, které plní funkci stavby. Ty lze podle t. § 2 odst. 3 stavebního zákona považovat za stavbu a musí tedy splňovat stejné požadavky. Pokud se vyskytuje v zastavěném území nebo zastavitelné ploše a nepotřebuje novou dopravní a technickou infrastrukturu není třeba územní rozhodnutí, stačí pouze územní souhlas nebo účinná veřejnoprávní smlouva nahrazující územní rozhodnutí. Podle § 103 odst. 1 písm. e) bod 16. nevyžaduje stavební povolení ani se nemusí hlásit stavebnímu úřadu, není nutná ani kolaudace po jeho dokončení. I tak je ovšem nutné, aby splňoval požadavky určené ve stavebním zákoně včetně technických požadavků a obecné požadavky pro výstavbu. Záleží, k jakému účelu mobilní dům slouží, pokud má být využíván jako rodinný dům, pak musí splňovat jeho požadavky. Dle č. 344/1992 Sb se do katastru nemovitostí musejí zapisovat pouze stavby, které jsou pevně spojeny se zemí, což se tudíž nevztahuje na tiny house na kolech (MMR, 2013).

„Tam jsou na to samozřejmě nějaký předpisy, mi říkal projektant, jak má být velká koupelna, jak má být velký dětský pokoj, ale jsou to spíš doporučení a v praxi to nikdo neřeší. Tohle prošlo úplně bez mrknutí oka (Petr).“

„Jo.. samozřejmě jsem jim musela nalhat, to mi poradil ten pán, že to mám deklarovat, ne jako byt, ale že to je k bazénu, že je to fitko a letní kuchyň. Tak na to konto to dají (Anna)“.

7.2 Prostor

Malý prostor může vést k větší vlhkosti vzduchu, zvláště v zimních měsících, kde se stavení tolik nevětrá. Zejména pokud, domek obývá více lidí. Platí tedy, že čím více lidí, tím více hrozí problém s vlhkostí. Pokud jsou k vytápění využita kamna například na dřevo či pelety s velkou výhřevností, malý prostor se rychle vytopí. Uvnitř pak může být příliš teplo. Stejně tak se v malé místnosti rychleji vydýchá vzduch. Tyto problémy se dají řešit technicky rekuperací anebo častým otevíráním oken. Informátoři se shodují, že pohodlnost bydlení se zvyšuje, pokud je domeček doplněn externími prostory, které nejsou součástí klasických tiny housů. Příkladem jsou kůlny, předsíně, terasy a venkovní sezení. Do malého domečku bez předsíně se z venku snadno zanáší špína. Domek se rychle uklidí, stejně tak se v něm rychle udělá nepořádek. Netradiční rozložení domku, může způsobit obtíže sehnat vhodný nábytek. V některých případech je pak nutné ho vyrobit na míru. Malý prostor může působit i na psychiku člověka, zvláště pokud s tímto způsobem bydlení nemá předchozí zkušenosti, nebo pokud je v domku zavřený po delší dobu. Člověk mívá potřebu měnit během dne svoje prostředí, což je v některých tiny housech nemožné.

„Já jsem si v zimě uvědomil, že přece jen člověk potřebuje nějaký životní prostor. Třeba dvě místnosti, který mám v bytě jsou úplně jiný životní prostor, než je ten jeden tiny house, kde máte všechno v jedné místnosti a nemůžete se pohybovat. Tak to pro mě bylo zajímavý, že člověk je mentálně nastavený, že pokud je někde zavřený, tak se potřebuje nějak pohybovat nebo měnit prostředí (Marek)“.

Mnohem více pak člověk pocítuje změnu ročních období. V teplých měsících je život v tiny house výrazně příjemnější. Jeho obyvatelé mohou trávit téměř veškerý čas venku na zahradě, kde mohou hostit rodinu a přátele. Z několikametrového místa k životu se stává otevřený prostor, kde se hranice mezi vnitřním a vnějším se rozplývají. Naopak pokud počasí nedovoluje pohybovat se venku, začíná prostor působit více stísněně. Relativně tenké stěny domku způsobují, že člověk vnímá více okolní vlivy a zvuky. Je tu i větší hrozba, poškození domku přírodními katastrofami. Malé stavby se tak hodí spíše do mírného klimatu.

„... ono vnímáte, co se děje venku. Když prší a fouká vítr, tak to celé křupe. Není to takové bezpečí jako doma, teda doma... myslím v domě. V tom zděném nevnímáte ten venek tolik. Člověk vlastně neřeší, jak je venku (Adela)“

Co se týká reakce okolí, panuje do určité míry vůči bydlení na malém prostoru nedůvěra. To je z části dáno spíše neznalostí a zkreslenými představami o různých způsobech alternativního bydlení a mnohokrát zmiňovanou dominantní preferencí „klasického“ způsobu bydlení. Především starší generace je podle výpovědí k bydlení alespoň zprvu skeptická (Lux, Sunega a Kubala, 2021, Lux). Pokud ovšem osoba pohlížející na tiny house skepticky domek navštíví, její názory se mění. Je to tedy dáno spíše nedostatkem zkušeností a omezenou představivostí.

„...hlavně na začátku, když jsem říkala lidem, že si budu stavět domek na kolech. Tak bylo hodně negativních ohlasů. Říkali: „to budeš bydlet jako cirkusák“, „to nejde abys v tom bydlela, vždyť je to malinký“, „vždyť se tam nevejdeš, nebo to nezvládneš postavit sama“. Takže ty negativní ohlasy byly, bylo jich hodně. Ale myslím si, že tím, že už lidi vidí, že tiny house stojí a fakt jsem to zvládla, tak se to spíš překlene na ty pozitivní (Nikola)“

7.3 Soužití

Osoby, které poskytly rozhovory pro tuto diplomovou práci, žijí v domcích sami, v páru, anebo se jedná o rodiny až s třemi malými dětmi. Domek se dle výpovědí zdá být nejvhodnější pro jednu osobu či pár. Pokud se jedná o rodinu s dětmi záleží na jejich věku. Soužití s dětmi činní obtížnější práci z domova. Malé děti v předškolním věku vnímají bydlení v tiny house jako dobrodružství. Domek se v dětské představivosti mění na bunkr či domek na stromech. Výhodou je, že stejně jako v rodinném domu, děti mohou svobodně vyběhnout ven a hrát si na zahradě. Větší nesnáze začínají přicházet zhruba v době, kdy děti dorůstají do školního věku a začínají mít nároky na vlastní soukromí. O tom zda, je bydlení v malém prostoru vhodné pro výchovu dětí, jsou vznášeny pochybnosti. Prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, ovlivňuje jeho vývoj. Pokud je velikost bytové plochy neúměrná počtu obyvatel, může to vést k většímu stresu. Domov představuje pro děti místo utváření identity a socializace. Pokud je takové místo vnímáno jako přelidněné, mohou být tyto procesy negativně ovlivněny (Solarí a Mare, 2012). Když jsou tedy děti větší a potřebují více prostoru, může se domek na nějaký čas pronajmout a majitelé se přesunou do nájemního bytu či domu. V úvahu přichází také přístavění dalších částí, popřípadě celého dalšího tiny house. Nevýhodou je, že v domku je většinou obtížné dočasně ubytovat rodinné příslušníky či, kteří chtějí přijet na návštěvu.

„Jeden tiny house bude prostě jen pokoj pro ně a druhý bude ten hlavní, kde budeš bydlet. Nebo prostě každému postavíš nějaký tiny house a oni si ho můžou zapřáhnout za auto a jet někam na výšku a můžou si v tom bydlet a minimalizují svoje náklady (Bára).“

Jedním z důsledků pandemie COVID19 bylo, že lidé byli nuceni trávit více času zavření ve svých domovech. Z průzkum provedeného ve Velké Británii, zabývající se rodinami, které žijí v malých domácnostech vyplývá, že pandemie zintenzivnila tlaky a problémy, s kterými se domácnosti potýkají, jako je například nedostatek soukromí. Pandemie omezila různé způsoby, jimiž lidé žítí v malých prostorech kompenzují, jako je trávení času v přírodě či socializaci. V malém prostoru se dá jen obtížně zabránit šíření viru (Preece et al., 2021). Zatímco lidé žijící v malém prostoru ve více lidech se musí vyrovnávat s tlaky způsobenými společným soužitím, úzkostmi a depresí jsou mimořádně ohroženi lidé bydlící o samotě (Fancourt et al., 2020). Což je často případ lidí žijících v tiny house. Naopak skutečnost, že k mnoha domkům patří vlastní zahrada, má schopnost tyto negativní důsledky vyvažovat. Dle studie Marques a kolegů (2021) jsou to právě domácí zahrady, které mají největší vliv na zmírňování psychických potíží. Jejich pozitivní vliv je podle výzkumu vyšší než například veřejných parků.

7.4 Obavy a kritika vzrůstající popularity Tiny House

Mezi lidmi žijící v tiny house se objevují výhrady k tomu, jak se současný trend malého bydlení vyvíjí. Například to, že se domky označují anglickým názvem tiny house, vnímají někteří jako název, který přichází z vnější a pojmenovává něco, co tu bylo dávno před tím. Přidávají se tak nové konotace, k něčemu, co je vlastně v podstatě běžné. Lidé v západní společnosti po dlouhou dobu v historii vlastnili jen omezené množství věcí, žili bez elektřiny, či vody. Jinde ve světě je takové bydlení běžné do teď. Život, který byl ještě v relativně nedávné době naprosto normální, se teď považuje za zvláštnost a alternativní způsob života. Vnímají tak u některých lidí aspekt určitého pozérství. Vzrůstající oblíbenost tohoto trendu a jeho atraktivita pro určitou skupinu obyvatel způsobuje, že se cena za koupi i pronájem šplhá do absurdních výšin.

„Původně to nebyl koncept. Bylo to tak nějak, že chci bydlet v chatě, ale tiny house, to je jako cizí pojem, co k nám přišel a pojmenoval to, co tu dlouho bylo. To není až taková novinka, protože Češi jsou podle mě na špičce chataření. Takže to neberu, jako něco, co by přišlo. Naopak možná, bych řekla, že my jsme to vynalezli... ..mně totiž někdy na tom vadí, jak se to trošku přežene, že je to hrozně nějaký módní, nebo nějaký jako styl. Já to beru pořád tak, že je to jako normální. Nepotřebuju si kvůli tomu dělat profil, přijde mi to jako něco běžného (Adela).“

„Nebo můj klient chtěl koupit rodičům maringotku na zahradu, našel nějakou na Aukru obytnou, hezkou. Takovou tu klasickou cirkusáckou maringotku a ta dražba skončila na 850 000. Protože prostě lidi mají prachy a mají pocit, že si z toho udělají chatu, a že to je cool. Pro městského hipstera je cool, že má tiny home, jako předtím bylo cool, že si dával jídlo na Instagram (Ondřej).“

Panuje obava, že lidé budou stavět soběstačné tiny house na místech, která z různých důvodů včetně ochrany přírody, nejsou určena pro stavbu domu. Domky budou pronajímat, protože jejich atraktivní lokalita v „panenské přírodě“ je lákadlem pro turisty. Krátkodobé pronájmy v tiny house v podobě zážitkové dovolené v obklopení přírodou, nabízí velké platformy na zprostředkování běžného ubytování jako je booking.com, airbnb.cz, invia.cz,

amazingplaces.cz i specializované stránky jako tinyvacation.cz, netradicniubytovani.cz, glamping.cz. Ceny se pak vyrovnají cenám za ubytování v klasickém hotelovém pokoji či apartmánu. Pokud se jedná o luxusnější provedení pak je i vyšší. Přidanou hodnotu tvoří právě malý prostor a možnost vyzkoušet si tento trendy způsob bydlení. Tím, že si lidé pořizují domky, aby je poté mohli pronajímat a generovat tak zisk, se rozchází s původními hodnotami tiny house hnutí, které nadbytečný majetek a jeho zpeněžení odmítá. Opět se jedná o pronikání procesu financionalizace do oblasti alternativního způsobu bydlení, který popisují Černá, Hoření Samec a Černý, (2020). Domeček je viděn nejen jako místo k životu, ale také jako investice přinášející zisk. Stejně se logice trhu přizpůsobuje propagace tiny house a s ním spojený způsob života. Knihy, televizní pořady, ale i specializované YouTube kanály a blogy s placenými sponzory a reklamou, vstupy na přednášky, to vše slouží k výdělku. I v České republice se jsou tak patrné aspekty rozvoje hnutí, které jsou předmětem kritiky zahraničních autorů (Anson, 2014, Ford a Gomez-Lanier, 2017).

„...co já tady sleduju tu českou tiny house komunitu, tak tam jsem zjistil, že je teďka trend, že si to lidi nechají postavit, nebo nějak svépomocí, aby ho pronajímali turistům. Což mi přijde, že je takový přístup... za mě je tiny house prostě o tom, že chci žít v přírodě, jsem nenáročný, a mám rád prostě klid. Většinou to nestaví někde člověk, aby v tom byl ve městě. Každý to má někde na samotě. A z tohoto hlediska abych to postavil, že to mám jako byznys, tak to pro mě ztrácí to, o čem to má být (Petr).“

Turisté ovšem nemusí být zvyklí na alternativní způsob bydlení a život v přírodě, a na těchto místech se mohou chovat neukázněně. To neplatí jen pro pronájem. Současná situace na trhu s bydlením tlačí do koupě i lidi, kteří by za jiných okolností o alternativním způsobu bydlení neuvažovali a mají tak jiné vnitřní nastavení. Pokud se jedná o tiny house, který není napojen na síť, je bydlení rozdílné než v klasickém domě. Vyžaduje od jejich majitelů jistou šetrnost a ukázněnost, i co se týče například nakládání s odpady. Zábor půdy spojený se stavbou volně stojících staveb, je jeden z největších environmentálních problémů spojených s žitím v tiny house (Milkman, 2016). Vzrůstající obliba domků může zvyšovat poptávku po nestavebních pozemcích. Ty se pak znovu stanou předmětem spekulací a jejich cena poroste. V poslední době také výrazně vzrostla cena materiálů na stavbu. Alternativní způsob bydlení nevyřeší systémový problém finanční nedostupnosti bydlení, jeho oblíbenost povede k jeho zvyšující se ceně. Rozšíření trendu sebou navíc přináší rizika z hlediska environmentálních problémů.

„Já vidím jeden velký problém, až se to stane velkou módou, tak se to bude týkat i lidí, kteří nemají úplně to nastavení, co měli původní lidi, nebo co mám třeba i já. A já se bojím, když to vidím, že někdo spekuluje, že si postaví něco na místě, kde se nemá. Na druhou stranu to má důvod, proč se tam nesmí stavět. Když je někde řeka, tak to má důvod, proč se tam nesmí stavět, a když si tam někdo dá mobilheim, a bude vylívat splašky do řeky, tak se mi to taky nelíbí. Je důležitý, aby ty lidi byli ukázněný a poctivý. Ale obávám se, že takhle všichni nastavení nejsou. Takže nejsem úplně nadšená z toho trendu, protože se bojím, aby se to nezvrtlo v to, že budou všichni všude všechno vyhazovat (Adela).“

8 Pozitiva

Hlavním pozitivem, je podle dotazovaných to, co bylo důvodem pro pořízení domku, tedy získaná finanční nezávislost. Ušetřeny jsou náklady na stavbu i provoz, jako je vytápění, voda a elektřina. Pokud je dům soběstačný, pak jsou provozní náklady sníženy téměř na nulu. Obyvatelé se vyhnuli břímě splácení hypotečního úvěru. Díky tomu je možné trávit méně času v zaměstnání a více s rodinou či se věnovat koníčkům. Tak jako je cílem životního stylu frugalistů (Akin, 2021). Ušetřen je čas, který by za jiných okolností byl stráven údržbou velkého rodinného domu. Domeček se velmi rychle uklidí. Místo za bydlení lze utrácet peníze za zážitky, což reflektuje přeorientování spotřeby z materiálních statků na nehmotné (Bauman, 2004b). Pokud v domku žije více lidí, je potřeba si vymezit svůj prostor, aby se tak obyvatelé vyhnuli „ponorkové nemoci“. Na druhou stranu malý prostor vytváří možnost většího sblížení a prohloubení mezilidských vztahů. Faktory, jako jsou například rozvoj komunikačních technologií, lidi navzájem stále více izolují a odcizují. Malý prostor naopak podněcuje vzájemné interakce. Pozitivně je hodnocena i (částečná) proměna spotřebního jednání, která bude blíže přiblížena v další kapitole. Při stavbě tiny house si člověk uvědomí hodnotu práce. Soustřeďuje se na kvalitu místo kvantity. K domku je pociťováno pouto, lze ho přizpůsobit podle vlastních představ, a je majitelovým hrdým vlastnictvím.

„Čím je dům větší tak víc práce ať už co se týče úklidu či rekonstrukce vyžaduje. Člověk je otrokem těch věcí, čím víc toho má, tím víc vyžaduje tý péče (Nad'a)“

„Není nic špatného na tom bydlet klasicky, ale my se nechceme zadlužit hypotékou na 20-30 let. Nechceme mít velký barák a stresovat, že se o něj musíš starat. My rádi cestujeme, jsme akční a podnikáme věci (Bára).“

„My vlastně, když jsme tady, tak nemusíme chodit těch 5 dní do práce, stačí dva nebo tři. Protože ty naše náklady jsou nižší. Je to taková dobrá motivace, velký benefit, když si to tak člověk nastaví (Míra).“

Další pozitiva pramení spíše z žití blíže přírodě než přímo z bydlení v tiny house. Příroda a čerstvý vzduch má pozitivní vliv na lidské zdraví, psychiku i imunitu. Což koresponduje s výsledky mnoha studií, jako například Cox, et al. (2017), Berman et al. (2012), Beyer et al. (2014), Pretty, (2004). Mizí zdravotní obtíže způsobené psychosomaticky ze stresu a nespokojenosti s žitím v bytových domech. Kladně bývá hodnocen i přechod z města do klidnějších lokalit. Mizí hluk, světelný smog a jiná zátěž pramenící z žití ve městech. Člověk

může sladit svůj život s přirozeným rytmem přírody. V některých případech se dá tento přechod označit za *amenitní migraci*, tedy cílené stěhování z města na venkov, motivované touhou po změně životního stylu (Bartoš, Kušová a Těšitel, 2011). Objevuje se přirovnání, že žít v tiny house je jako přestěhovat se na chatu. Právě chatařství je v České republice velice oblíbené a může tak hrát určitou roli v populárnosti tohoto trendu (Pospěch, 2021). Určitý menší stupeň „nepohodlí“ je vyvážen volnějším tempem života a potěšením z přírody. Někteří dotazovaní už měli s životem na venkově či alternativním způsobem bydlení například v karavanu na cestách předchozí zkušenosti, u nich přechod není tak výrazný.

„Jste blíž přírodě a vnímáte víc když se rozední, já nemám závěsy. Tam kde bydlím, nejsou lampy, to byl taky důvod, já jsem přecitlivělá na světelný smog, nemohla jsem spát... A od té doby, co tam bydlím tak se mi změnil biorytmus. A spousta i menších zdravotních potíží spojených s psychosomatickým, že je člověk nespokojený a je zavřený v tom paneláku. Já jsem tam fakt trpěla (Adela).“

Obyvatelé tiny house jsou podle svých slov s životem celkově spokojeni. V některých ohledech je život o něco složitější v jiných je naopak výrazně jednodušší. Lidé v podstatě získávají to, co je v dnešní době nedostatkové. V současnosti se stává luxusem to, co bylo donedávna považováno za běžnou část lidského života. Enzesberger (1997) pojmenovává 6 nově vytvořených luxusních statků: *čas, pozornost, prostor, klid, přírodu, bezpečnost*. Předpokladem pro získání těchto vzácných statků, je podle autora právě skromný život. Ten pořízení domečku nabízí. Jakým způsobem obyvatelé tiny house získávají čas a přístup k přírodě už bylo nastíněno. Dále mizí přehlcení vjemy z rušných velkoměst. *Pozornost* může být přeorientována do oblastí, které jsou pro člověka opravdu důležité. Možná paradoxně pak působí kategorie prostoru. Člověk však získává místo k životu, nezahluje ho zbytečnými věcmi. Prostor se mu otvírá a volně přechází v okolní zahradu potažmo celý svět. Přináší také *klid* v podobě zvolnění životního tempa, které v některých ohledech může být podobný životnímu stylu *slow living* popisovanému Parkinsovou a Craigem, (2006). Zmírňuje se stres a tlak na výkon, a na pracovní nasazení, které je nutné k uplacení všech účtů. Domek nachází v klidném prostředí. Z vlastnictví domku plyne pocit *bezpečí a jistoty*, který je ještě silnější, pokud domeček navíc poskytuje nezávislost ve formě off-grid technologií. Redukuje se tak pocit *nejistoty a ohrožení z budoucnosti*, o kterém mluví Bauman (2004a.)

8.1.1.1 Potenciál využití tiny house

Jedena z možností, jak lze tiny house využít je pořízení si domečku v důchodovém věku. Z rozhovorů vyplývá, že je tato věková skupina s bydlením v tiny house obzvláště spokojená.³ Ke stejnému zjištění, dochází například i Boeckermann, Kaczynski a King, (2019)⁴. V tomto bodě života „nehrozí“ rozšiřování rodiny a nutnost řešit přístavbu dalších částí. Po odchodu dětí z domu se lidé ocitají ve velkých prázdných rodinných domech, které jsou jednak náročné na údržbu, ale také je mají jejich majitelé obtíže uplatit. Vzít si k sobě nájemníka je z hlediska technického řešení a rozložení domu z pohledu jejich obyvatel neproveditelné. Lidé jsou často spjati s místem, kde žili celý svůj život a nechtějí ho opouštět. Pokud má dům rozlehlejší zahradu, může zde být postaven tiny house. Pronájem rodinného domu slouží jako dodatečný příjem. Domeček se snadno uklidí. Nájemníci ať už z řad rodiny či přátel, nebo cizí lidé, v ideálním případě pomáhají s údržbou zahrady, a drobně vypomáhají například s dovážením nákupu. Je možné zvolit vhodné technické řešení domku, vyhnout se v interiéru například schodům. Domečky lze také využít jako alternativu k pečovatelským domům. V areálu může vzniknout několik samostatných jednotek, zároveň se zde budou nacházet i sociální pracovníci a zdravotnický personál. Blízkost venkovního prostoru přináší několikrát zmiňovaný pozitivní vliv na lidskou psychiku a zdraví (Cox, et al., 2017, Berman et al., 2012, Beyer et al., 2014, Pretty, 2004). Vhodný je zejména pro lidi, kteří byli zvyklí žít v rodinném domě.

³ V tomto bodě nutno připomenout, že se nejedná o kvantitativní výzkum provedený na reprezentativním vzorku, který by zkoumal spokojenost s žitím v tiny house. Nelze tak zevšeobecňovat, výzkum netvrdí, že ze všech lidí žijících v tiny house, jsou nejspokojenější lidé nad 60 let.

⁴ vzorek, ale také nebyl reprezentativní

8.2 Změna chování

Diskutovány jsou nejen environmentální benefity, které přináší samotná stavba, jako je menší spotřeba materiálu nebo nižší energetická náročnost, ale také potenciálně ekologičtější chování, které bydlení v malém prostoru podněcuje. Podobně, jako Bruno Latour ve své *Teorii sítí aktérů* předpokládá, že i neživé věci jsou činiteli, kteří jsou aktivní součástí systému a ovlivňují vývoj dění. Latour se tak staví proti klasické dichotomii živý versus neživý s aktivní versus pasivní (Latour, 2005). Tiny house lze touto optikou chápat jako aktivního aktéra, který vzbuzuje určité chování člověka. Nejkriklavějším příkladem je tiny house, který určuje, kolik věcí člověk může vlastnit. Lidé jsou „nuceni“ konfrontovat svoji spotřebu a vyvarovat se nakupování zbytečných věcí. Musí tak znovu a znovu pečlivě promýšlet, které věci k životu opravdu potřebují, a které by pouze zabíraly místo a znamenaly naopak přítěž.

Z výzkumu provedeného na 80 obyvatelích tiny house v USA vyplývá, že průměrně se jejich ekologická stopa⁵ po přestěhování snížila na přibližně polovinu amerického průměru. Jejich stopa tak v průměru činila zhruba 3,9 globálního hektaru. Před stěhováním do tiny house to bylo 7,01, což je stále o něco nižší než stopa běžného Američana, která činí 8,4 globálního hektaru. Toto snížení dle výzkumu nebylo způsobeno pouze, samotnou nižší stopou způsobenou typem obydlí, ale pozitivně ovlivněny byly i jiné aspekty životního stylu, jako je například způsob dopravy, stravování a nakládání s odpadem (Saxton, 2019). Tato práce sice výpočet ekologické stopy nenabízí, přesto odhalila určité změny životního stylu, které potenciálně ekologickou stopu snižují.

Informátoři se shodují, že ani před koupí tiny house nebyli nijak zvlášť materialisticky založení a nelákal je ani život v luxusu. Přesto někteří dříve nakupovali nové (nepotřebné) věci, protože zkrátka nebyl problém, kde je uskladnit. Život v tiny house je tak pro některé do jisté míry „omezující“, a přináší změnu jejich spotřebního jednání. Chápu to však jako další pozitivní aspekt tohoto života. Panuje mezi nimi přesvědčení, že člověk by se měl uskromnit. Tiny house je pak hmotnou připomínkou této skutečnosti. Život je navíc vnímán jako jednodušší, pokud odpadne zájmen o nákup materiálních věcí, které by se do domku stejně nevešly. Dochází tak k alespoň částečnému vystoupením z *běžícího pásu spotřeby*, o kterém mluví Bell (2004). Ten nutí k nakupování stále „nových a lepších“ statků. Vystoupení pro ně znamená uvolnění jistého napětí a tlaku a možnost vkládání času a energie do jiných oblastí.

⁵ Stručně vyjádřeno: Nároky lidské činnosti na přírodní zdroje. Může být vyjádřena přepočtem na plochu. <https://www.footprintnetwork.org/our-work/ecological-footprint/>

Druhá skupina osob žijících v tiny house tvrdí, že pro ně žití v malém prostoru omezení, co se týče nakupování věcí, nepřináší. Nenakupovali nadbytečné množství věcí i v době, kdy měli dostatek úložného prostoru. Na škále od dobrovolné skromnosti po záměrnou by se tak blížili spíše první jmenované. Není motivována primárně environmentálně, ale spíše žebříčkem hodnot (Librová, 1994).

„Tam je na tom hezký, jak si člověk uvědomí, že v běžném světě, pořád potřebuje vydělávat na nějaký náklady, který má. Ta doba mu furt vnucuje, aby si něco nového kupoval, aby něco platil a tak dále. A tam je hezký to, že vlastně takový ty základní věci si uvědomíte... že toho zas tolik nepotřebujete. Že ty základní věci, elektřina i voda, se dají získat dá se říct zadarmo. A to vám dá takový nový náhled na to, za co musíte, nemusíte utrácet a co potřebujete (Marek).“

„Jo, to si zatraceně rozmyslím, když jdu pro potraviny, a jsou tam ty akce, tak kam to dát. To je pravda. To mě nutí. Je to pozitivum, protože jsme přežraný hrozně. Fakt, tahle civilizace je přežraná (Anna).“

I když environmentálně šetrnější způsob života nebyl třeba původním záměrem, právě bydlení v tiny house je pro někoho vlastně prvním popudem promýšlení spotřebního jednání a potažmo zátěží, které toto jednání přináší. Do malého prostoru se vejde jen omezený počet věcí, lidé se tak snaží kupovat (či tvořit) věci kvalitnější, na jejichž využití nahlízejí s delším časovým horizontem. Dochází k zamyšlení i o dalších aspektech, které explicitně nesouvisí s žitím na malém prostoru. V některých případech propisuje do *politiky životního stylu* (de Moor, 2017). Vystávají témata jako omezování obalů, nákupu věcí z druhé ruky či využívání přírodní kosmetiky a čistících prostředků. U těchto věcí lze jen těžko vytrasovat, zda tato změna byla způsobena právě zkušeností s tiny house. Environmentální problémy jsou stále častějším veřejným tématem, takže byla pravděpodobně kombinací více faktorů.

Tyto změny by se daly zahrnout pod udržitelnou spotřebu, kterou Kolářová (2021) uvádí jako jednu z podkategorií udržitelného životního stylu. Udržitelná spotřeba je v podstatě „volba peněženkou“, tedy nákup environmentálně šetrnější varianty produktu. Udržitelnost, nicméně není jen otázkou spotřebních rozhodnutí a nakupováním nelze vyřešit environmentální problémy. Systém výroby a produkce je navíc provázaný. Spotřebu je třeba vnímat jako sérii rozhodnutí, která začínají již při výrobě produktu. Už v této fázi se spotřebovávají určité suroviny, které jsou v další části produkce nějakým způsobem zpracovány. Do těchto kroků už, ale spotřebitel nevidí. Koncept spotřebitele, který svým způsobem spotřeby může ovlivnit, co

se vyrábí vychází z neoklasické ekonomie. Platnost této představy je však nutno zpochybňovat (Conca, Princen a Maniates 2001). Maniates (2001), vnímá udržitelnou spotřebu jako jeden z projevů individualizované zodpovědnosti za environmentální problémy. Tato individualizace zodpovědnosti, vede k přehlížení možnosti kolektivních akcí a řešení na politické úrovni. Jedinec se pak chápe jako v první řadě konzument, nikoliv občan s volebním právem, který může spolupracovat na změně politiky a institucí.

Mění se náhled nejen na nakupování nového zboží, ale také na nakládání s použitým, popřípadě s odpady všeobecně. Záleží, však zda je domek připojen na inženýrské sítě či využívá off-grid technologie. Pokud má domek přípojku, pro elektřinu, topení, vodu i odpady nutnost zamýšlet se nad případným plýtváním zdroji nevzniká. Šetření zdrojů je tak docíleno spíše díky malé velikosti domku. V klasickém domě odpadní voda jako zázrakem mezí do odpadu, odpadky jsou z popelnice před domem odváženy v pravidelných intervalech. Pokud domek napojení nemá tak zdroje, které donedávna byly chápány jako téměř „neomezené“, jsou najednou závislé například na intenzitě slunečního světla. Odpadky je nutno odvážet, dříví naštipat, na teplou vodu se musí nějaký čas počkat. Získávání zdrojů není samozřejmostí, která závisí na pouhém zapnutí spínače. Velkým tématem je šetrnost využívání vody. Některé domky mají vodní nádrže, které se musí doplňovat. Dochází k pořizování technologií, o kterých by v klasickém domě lidé asi neuvažovali, jako jsou separační záchody. Ty se obejdou bez splachování a šetří tak domácnostem až 1/3 spotřebované vody (Beránková et al., 2017). Dochází k proměně rutinních činností, jako je například mytí nádobí. Místo mytí pod tekoucí vodou, je umýváno v napuštěném dřezu. Bez odvodu do kanalizace se musí nakládat s šedou vodou jiným způsobem, například využít kořenovou čističku. Díky tomu tak lidé přestávají používat chemické prostředky na mytí nádobí, praní a úklid a mění je za ekologicky šetrné přípravky na rostlinné bázi. Stejně tak snižují množství odpadu už z prostého faktu, že to jsou právě oni, kdo s tímto odpadem bude dále nakládat.

„já jsem jako ani před tím nebyla ten plýtvací typ. Myslím, že tohle jsem měla vždycky takhle nastavené, že jsem nechtěla plýtvat. Já jsem takový jako přírodní ekologický typ, ale stejně mě překvapilo, jak strašně automaticky bereme to, že jdeme na záchod a spláchneme. Já mám teď chemické WC, které se musí odnášet a strašně začnete vnímat, v uvozovkách „kolik z vás toho jde“. To si fakt člověk neuvědomí, než to nezažije (Adela).“

Pronájem domků je tak možná podle kritiků v rozporu s tím, z čeho tiny house hnutí vzešlo, tedy odmítnutí akumulace majetku a jeho komerční využití (Anson, 2014, Ford a Gomez-Lanier, 2017). Zároveň zkušenost, i když třeba jen krátkodobá s žitím na malém prostoru

s omezenými zdroji, může vést k uvědomění si vyčerpatelnosti zdrojů nejen v tiny house, ale i v globálním měřítku. Více patrné je také každodenní plýtvání. Tiny house může demonstrovat, že lze žít jiným způsobem a mít z toho i dobrý pocit. Může tak poskytnout nový náhled na standardy bydlení všeobecně. To je mimo jiné i důvod, proč informátoři domek pronajímají. Chtějí tuto možnost nabídnout dalším lidem.

I když tak environmentálně šetrnější způsob života nebyl primárním motivem pro pořízení domku může být jeho důsledkem. Vliv tiny house je, ale dvousečný. Malé prostory, popřípadě neúplné vybavení domku mohou vést k tomu, že lidé tráví více času venku aktivitami, které jsou potenciálně více zatěžují životní prostředí. Stejně tak, ušetřené finance mohou být utráceny environmentálně nepříliš šetrným způsobem. Odvrácení se od spotřeby materiálních statků, jak o něm mluví Bauman, (2004b), tak nutně neznamená environmentálně příznivější chování, jen jiný druh spotřeby. Bez napojení na kanalizaci, také záleží na každém, jak bude nakládat s odpady. Dalším úskalím je případná delší doba dojíždění automobilem způsobena lokací domku v odlehlých částech. Nedá se tak říci, že by bydlení v tiny house automaticky znamenalo, že lidé začnou žít tak, aby jejich ekologická stopa byla co nejnižší. Omezování spotřeby a environmentálně příznivý životní styl, není podmíněn pouze malým prostorem. Jedná se o rozhodnutí, jenž může jedinec činit nezávisle na velikosti či typu svého obydlí, ale které je, jak upozorňují mnozí autoři (Bell, 2004, Kovářová, 2021, Maniates, 2001) určováno také strukturálně.

Diskuse

Výzkum došel k zjištění, že hlavním důvodem, proč si informátoři pořizují tiny house je nízká pořizovací cena, popřípadě nízké provozní náklady. Tento závěr ovšem mohl být ovlivněn způsobem, jakým byli informátoři osloveni. K tomuto účelu byly využity sociální sítě, nejvíce facebooková skupina sdružující lidi se zájmem o tiny house. V průběhu výzkumu pak technika sněhové koule. Příspěvky na této skupině se týkají zejména stavby domku, popřípadě doporučení na specifické vybavení. Proto se výsledný vzorek skládá především z lidí, kteří domek staví svépomocí. U lidí, kteří stavěli domek svépomocí může být motivace k pořízení jiná než u lidí, kteří si domek nechali postavit na zakázku, či koupili hotový výrobek. Je možné, že u těchto informátorů je finanční motivace silnější, domek stavěný svépomocí je totiž nejlevnější možnou variantou. Naopak u lidí, kteří si koupili sériově vyráběný off-grid domek z ekologických materiálů v ceně přesahující 1,5 milionu, bychom třeba našli jako silnější motivaci snahu o větší environmentální šetrnost. Nicméně uváděné zahraniční výzkumy, uvádějí snížení nákladů a pořizovací cenu, také jako nejsilnější motivaci (Boeckermann, Kaczynski a King, 2019, Mutter, 2013, Mangold a Zschau, 2019). Pokud práce chce diskutovat ekologickou stránku staveb, bylo by přínosné zahrnutí firem, které domky vyrábějí sériově. Zkoumat používané materiály a jejich šetrnost či spočítat ekologickou stopu těchto staveb. Výzkum se tak v tomto ohledu spoléhá na zahraniční výzkumy a výpovědi informátorů. Práce zaměřující se na firmy a lidi, které od nich domky kupují by v budoucnu mohla tuto mezeru v mapování fenoménu malých domků v České republice doplnit. Z důvodu obtížnosti oslovení, popřípadě neochoty se výzkumu zúčastnit, také nebylo možné hovořit s osobami nepoužívající sociální sítě, u kterých by se třeba našly nekonformnější postoje a názory.

Jedná se o kvalitativní výzkum, který nelze zobecňovat na celkovou populaci lidí žijících v České republice, kteří vlastní tiny house. Na takové závěry výzkum pracuje s malým vzorkem. Výzkumná strategie spoléhá na subjektivní výpovědi dotazovaných, které nelze příliš ověřit. Mezi získanými výpověďmi a skutečností tak může být nesoulad, který výzkum neodhalil. Do hry mohou také vstupovat jevy, které výpovědi mohou skreslovat. Sociální psychologie pracuje s pojmem zvaným *kognitivní disonance*. K tomuto jevu dochází, když jedinec jedná v rozporu se svými postoji. Člověk se ze své podstaty snaží o to, aby jeho chování a postoje byly v souladu. Dojde-li k jejich vzájemnému rozporu, jedinec tento nesoulad překonává pozměněním svého jednání či postoje. Například pokud je člověk životní situací či nedostatkem financí takřkajíc dotlačen ke koupi malého obydlí, může si toto jednání zpětně

odůvodňovat tak, že málo věcí je vlastně osvobozující, že nic víc nepotřebuje, a že tak činí, aby ochránil přírodu. Jen těžko lze v takových případech určit do jaké míry se pak jedná o volbu a do jaké míry o nutnost (Festiger, 1957). Média mluví o tiny house jako o sociálním hnutí, které hlásá určité hodnoty, zejména osvobozují sílu omezování spotřeby a ekologičtější chování. Anglofonní odborná literatura, s kterou výzkum pracuje tuto rétoriku v podstatě kopíruje. Anson (2014) spojuje hnutí tiny house s třídními privilegii, které umožňují volit si kolik a co bude člověk spotřebovávat. Je na místě se ale tázat, do jaké míry jsou tyto volby opravdu volbami a do jaké jsou taktikou vyrovnávání se s okolnostmi.

Práce se nevěnuje rozvoji hnutí jinde v Evropě, kde by díky kulturním, geografickým či historickým podobnostem možná našla více paralel. Tyto zdroje jsou ovšem hůře přístupné kvůli jazykové bariéře. Uvedená zjištění i přesto veskrze potvrzují výsledky uváděných studií. Rozdíl je patrný, co se týče důležitosti mobility a postoji ke komunitnímu bydlení. Češi k různým formám komunitního bydlení zaujímají spíše skeptický postoj což potvrzuje Samec (2019), Lux et al., (2015), Lux, Sunega a Kubala (2021). A co se týče standardů bydlení zaujímají spíše konzervativní postoje. Je tedy pravděpodobné, že v České republice se bude trend tiny house vyvíjet jiným směrem než například v USA či Austrálii, kde je pro určitou část lidí toto bydlení atraktivní. Výsledky nenaznačují, že zde lze očekávat ani snahy o propojení s radikálnějšími hnutími jako je Nerůst. Rozvoj nelegálních osídlení symbolizujících resistenci vůči systému jako je Bauwagenplatz v sousedním Německu, je tak nepravděpodobné (Anson, 2018).

Z etického hlediska výzkumu může být problematické upozorňovat na to, že některé stavby jsou na pozemky umístovány nelegálně. Nicméně hovořit o tom, že česká legislativa není na rozšiřující se trend alternativního bydlení připravená je podstatné. Pokud toto téma bude ve veřejné debatě, zvyšuje se pravděpodobnost, že dojde k jejímu přizpůsobení tak aby si s tímto fenoménem poradila. Navíc jsou data anonymizována, tak aby případně nedošlo k odhalení identity informátorů. V některých částech práce se může zdát, že shazuje individuální snahu jednotlivců. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že tyto snahy jsou naopak záslužné a není důvod je dehonestovat. Pokud je však krize bydlení či krize environmentální ze své podstaty systémová, je třeba pohlížet střízlivě na to, jak jsou tato jednání účinná v rámci řešení těchto problémů.

Závěr

Tato práce se zabývala fenoménem tiny house, tedy malých dřevěných domků, které jsou předmětem zájmu médií i širší veřejnosti. Na akademické půdě se tomuto tématu prozatím věnovala pozornost spíše v anglicky mluvících zemích, a to především ve Spojených státech, odkud tento trend také pochází. Teoretická část tedy používá tyto zdroje k přiblížení tiny house jakožto stavby, jejíž hlavní určujícím rysem je velikost do 37,2 m² (Shearer a Burton, 2018). Kolem tohoto způsobu bydlení se vytvořilo sociální a architektonické hnutí, které propaguje bydlení na malém prostoru. To se ve své rétorice hlásí k Thoreauvě vizi, popisované v knize *Walden aneb Život v lesích* (1854). Oproštěním se od materiálních statků lze získat jednodušší, zároveň také bohatší spirituální život. Ten je navíc možný žít v bližším propojení s přírodou (Anson, 2014).

Cílem práce bylo porozumět důvodům, které lidi v České republice vedou k pořízení tiny house. Jedná se o výslednici tří hlavních faktorů. Prvním z nich je silná preference vlastnického typu bydlení. Tato preference je dle zjištění například Samce (2019a) či Luxe a kolegů (2015) dominantní na území celé České republiky (není však pouze české specifikum). Druhým faktorem je, že toto vlastnické bydlení by mělo v ideálním případě mít formu klasického rodinného domu se zahradou v klidné oblasti, obklopené krásnou přírodou. Což je také převládající představou většiny českých obyvatel (Lux et al., 2015). Do třetice je to současná situace na trhu s nemovitostmi, kterou popisují Orcígr, Nakládal a Zahumenská (2018), Samec (2019) Černá, Hoření Samec a Černý (2020) OECD, (2021). Ceny stavby či koupě klasického rodinného domu, se stávají pro čím dál větší skupinu obyvatel nedostupnější. Jediný způsob, je zadlužení se na desítky let hypotečním úvěrem, to však někteří lidé nemohou nebo nechtějí. Volba tiny house je tedy způsobena v první řadě *kombinací panujících kulturních norem v oblasti bydlení, ekonomických faktorů, a situací na trhu s nemovitostmi*. Tiny house je moderní, designový a má jiné kulturní konotace než mobilheim či přívěs. Lidé tak v tomto ohledu vyznávají, co se týče bydlení, spíše *konzervativní hodnoty*. Tiny house tedy není primárně aktem rebelství, ani protestem proti systému, spíše *individuální vypořádání se s jeho nefunkčností*. Pořizování domků tak nemá ideologický podtext. Zatímco v Anglicky mluvících zemích se hovoří o Tiny house hnutí v České republice pořízení domku není gestem, které by mělo zhmotňovat vnitřní hodnoty jejich majitelů. Lidé také nemají zájem sdružovat se do komunit. Žítí v malém prostoru se zdá být než cílem samo o sobě, spíš *prostředkem k získání*

svobody, nezávislosti a také jistoty v podobě vlastnického bydlení. Jedná se tak o biografické řešení systémového rozporu, kterým je krize bydlení (Beck, 2011).

Větší environmentální šetrnost tohoto bydlení je důležitým aspektem, ale v rozhodování hraje sekundární roli. Zavádění off-grid technologií, je z velké části způsobeno finančními důvody. Soběstačnost znamená svobodu postavit si domek „kdekoliv“ a také nezávislost na institucích a korporacích (Kovářová, 2021). Snahu o bydlení nezávislé na tradičních zdrojích lze interpretovat, jako jeden ze symptomů úpadku důvěry k expertním systémům, kterými jsou v tomto případě sítě pro dodávky zdrojů (Giddens, 1998). Stavba svépomocí je motivována jednak ekonomicky, ale také hledáním autenticity, obnovení hodnoty práce a nezávislosti na profesionálech (Wehr, 2012).

Díky malému prostoru mají domky menší spotřebu materiálů při stavbě i nižší náročnost zdrojů na provoz. Ke stavbě jsou využívány ekologické materiály, zejména dřevo (Ford a Gomez-Lanier, 2017). Na tiny house můžeme podobně jako Latour (2005) nahlížet jako na aktéra, který má schopnost ovlivňovat okolní dění. Domek tak může podněcovat jeho majitele nenakupovat tolik zboží, šetrnějšímu zacházení se zdroji a snižování množství odpadu. Dochází ke konfrontaci vlastní spotřeby, což je také pro některé popudem se o tuto problematiku více zajímat. Omezování spotřeby, ke kterému se hnutí hlásí je tak spíše důsledkem. Environmentální stránka této stavby je však dvousečná. Nejvýznamnějším problémem je zábor půdy. Volně stojící domky jsou v tomto ohledu náročnější než vysoko poschodové budovy (Milkman, 2016). Kompaktní výstavba většího počtu bytových jednotek dává smysl i z hlediska kratší doby dojíždění. Je třeba také podotknout, že ekologicky a energeticky pasivně lze stavět i klasické budovy (UNEP, IEA 2020). Uvědomělé chování, zase není podmíněno typem obydlí, ale spíše vnitřními hodnotami, sociálně a strukturálními podmínkami (Kovářová, 2021, Bell, 2004).

Dalším úkolem práce bylo zjistit pozitivní a negativní stránky tohoto bydlení. Koncept tiny house, v závislosti na provedení má potenciál spojovat environmentální a sociální pilíř udržitelného rozvoje,⁶ i když environmentální pilíř je do jisté míry diskutabilní. Tiny housy lze využít k tvoření větší sociální spravedlnosti v podobě například vesniček pro potřebné. Tvorba tiny house komunit přispívá k budování mezilidských vztahů. V případě ekokomunit lze přidat

⁶ „Trvale udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojovat lidské potřeby, materiální, kulturní i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů. Aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich socio-politické instituce a procesy (Rynda, 2013:3).“

vzájemnou podporu pro-environmentálních postojů a chování (Mangold, 2021). Ivan Rynda (2013) dělí sociální pilíř na socio-politický a lidský. Z hlediska lidského pilíře pak domek nabízí možnost proměny životního stylu. Po materiální stránce skromnější život a revize hodnot konsekvantně vede k větší kvalitě života. Informátoři jsou s žitím v tiny house celkově spokojeni. Získávají to, co se v dnešní době stává novým luxusem: *čas, pozornost, prostor, klid, přírodu, bezpečí* (Enzesberger, 1997). Při stavbě svépomocí také hrdost z dobře odvedené práce, která dodává na sebevědomí a stává se součástí osobní identity (Gibas, Šima a Daňková, 2019).

Je však zapotřebí vyvarovat se přílišné romantizaci a idealizaci. I tiny housy jsou ovlivněny procesem financionalizace a jsou pořízovány ke komerčním účelům (Černá, Hoření Samec a Černý, 2020). V některých případech jsou jen dočasným řešením, než dojde ke stavbě klasického domu. Mezi širší veřejností panuje k alternativním způsobům bydlení určitá nedůvěra a skepse (Lux, Sunega a Kubala, 2021, Lux et al., 2015). Ta může být patrná i ze strany stavebních úřadů, na jejichž vstřícnosti stavba závisí. Tiny house není vhodným řešením pro každého. Domeček vytváří náročnější podmínky pro soužití více osob. Bydlení vyžaduje od jejich obyvatel určité vnitřní nastavení a ochotu žít skromnější život. Ta může být motivována environmentálně, ale i přirozenou orientací na jiné než materiální hodnoty (Librová, 1994, 2003).

Sehnat úvěr na alternativní způsob bydlení může být problém, k pořízení domku je tak potřeba počáteční kapitál. Stavbou svépomocí lze sice finance ušetřit, nicméně to vyžaduje určitou zručnost, a proces je náročný alespoň časově. Výhodou je sociální kapitál, který umožňuje sehnat pomoc od známých. Přístřeší je jednou ze základních potřeb. Pocit bezpečí a jistoty, který přináší je základní podmínkou pro uspokojení potřeb dalších, jak už dávno tvrdil Maslow (1943), když vytvořil svou často citovanou pyramidu potřeb. Na bydlení se často pohlíží, jako na něco, co si člověk musí zasloužit. Vybojovat svým vlastním úsilím. Tato rétorika je ovšem problematická, protože v současném systému je tento boj pro některé jedince předem prohraný. To se netýká jen sociálně slabých, obtížné je sehnat bydlení třeba i pro mladé lidi. Bydlení se daří bez finanční výpomoci od rodiny získat jen zhruba 30 % z dotazovaných (Lux, Sunega a Kubala, 2021). Na stabilitě systému se podílí jeho různorodost, proto by se měla věnovat pozornost rozvoji různých forem nájemního, obecního, či participativního bydlení (Černá, Hoření Samec a Černý, 2020).

Proces individualizace, který na jednu stranu člověka osvobodil, na něj současně uvrhl břímě zodpovědnosti za svůj život. Jedinci jsou tak zvyklí řešit všechny nesnáze vlastními silami (Bauman, 2004). Proces individualizace má v tomto ohledu sílu depolitizační. Pokud každý řeší problém individuálně, nedochází k jeho řešení, ale pouze přizpůsobování životů tak, aby byl tímto problémem co nejméně zasažen (Beck, 2011). *Různé kreativní způsoby alternativního bydlení, nelze interpretovat jako řešení současné krize nedostupnosti bydlení.*

Zájem o klasickou politiku do jisté míry střídají různé *politiky životních stylů*. Jedinci se snaží docílit společenské změny proměnou ve svém životě (de Moor, 2017). Individualizovaná zodpovědnost za řešení ať už *environmentálních problémů* či *nedostupnosti bydlení* nás činní slepými vůči systémovým řešením a kolektivní akci v podobě kooperace různých aktérů. Těmito aktéry mohou být jedinci, komunity, instituce či státy. Změna celého systému a řešení na politické úrovni se za těchto okolností nezdá být proveditelná. Individuální řešení tak stále probíhají ve *strukturách nefunkčního systému* (Maniates, 2001). Ne každý má, ale schopnosti a možnosti tyto problémy řešit vlastní cestou. Proto je nutné, aby řešení nezůstávala pouze v ose individuální, ale byly adresovány i jejich strukturální příčiny. Individuální snahy jednotlivce, jsou důležitými součástmi, *nejsou však sami o sobě schopny složit celou skládačku.*

Zdroje

AALBERS, M. 2019. Financialization. International Encyclopedia of Geography: People, the Earth. *Environment and Technology*. doi, 10: 9781118786352.

AKIN, Mustafa Şeref. 2021. A New Approach to the Consumption Society: Frugalism and Financial Freedom. *Fiscaoeconomia*, 5.1: 99-112.

ALEXANDER, Samuel, GLEESON, B. COUPE T., MATYEVICH, N., SCHULTZ, F. et al. 2018. Bumps along the road of the tiny house movement: practitioner notes with critical reflections. *Australian Planner*, , 55.3-4: 198-208.

ANSON, April. 2014. "The world is my backyard": Romanticization, thoreauvian rhetoric, and constructive confrontation in the tiny house movement. In: *From sustainable to resilient cities: Global concerns and urban efforts*. Emerald Group Publishing Limited

BARTOŠ, Michael; KUŠOVÁ, Drahomíra; TĚŠITEL, Jan (2011). *Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, 196 s. ISBN 978-80-87154-49-6.

BAUMAN, Zygmunt. 2004a. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2005. Myšlenky (Mladá fronta). ISBN 80-204-1195-X.

BAUMAN, Zygmunt. 2004b. *Work, consumerism and the new poor*. McGraw-Hill Education (UK),

BELL, M. 2004. *An Invitation of Environmental Sociology*. Thousand Oaks: Pine Forge Press

BERÁNKOVÁ, M., VOLOŠINOVÁ, D., STEJSKALOVÁ, L., & ČEJKOVÁ, E. 2017. Vypustit nebo znovu využít?. *Vodohospodářské technicko-ekonomické informace*, 59(3), 27-31.

BEYER, Kirsten MM, et al. 2014. Exposure to neighborhood green space and mental health: evidence from the survey of the health of Wisconsin. *International journal of environmental research and public health*, 2014, 11.3: 3453-3472.

BERMAN, Marc G., et al. 2012. Interacting with nature improves cognition and affect for individuals with depression. *Journal of affective disorders*, 140.3: 300-305.

BOECKERMANN, Lauren M.; KACZYNSKI, Andrew T.; KING, Sarah B. Dreaming big and living small: examining motivations and satisfaction in tiny house living. *Journal of Housing and the Built Environment*, 2019, 34.1: 61-71.

BYRAM, Ktra. But we are living in a material (and virtual) world: How tiny-house blogs are transforming the bildungsroman. *Narrative Culture*, 2017, 4.1: 15-31.

CLUNE, Stephen; MORRISSEY, John; MOORE, 2012. Trivess. Size matters: House size and thermal efficiency as policy strategies to reduce net emissions of new developments. *Energy Policy*, 48: 657-667

CONCA, Ken; PRINCEN, Thomas; MANIATES, Michael F. 2021. Confronting consumption. *Global Environmental Politics*, 1.3: 1-10.

COX, Daniel TC, et al. 2017. Doses of neighborhood nature: the benefits for mental health of living with nature. *BioScience*, 67.2: 147-155.

CRAWFORD, Robert H.; STEPHAN, Andre. 2020. Tiny house, tiny footprint? The potential for tiny houses to reduce residential greenhouse gas emissions. In: *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. IOP Publishing, p. 022073.

ČERNÁ Eliška, HOŘENÍ SAMEC, Tomáš, ČERNÝ Jakub. 2020. „Financializace bydlení. Když se z domova stává investice.“ Pp 93 - 110 in: P. Barša, M. Dokupil Škabraha (eds.). *Za hranice kapitalismu*. Praha: Rybka Publishers *Za hranice kapitalismu*. (eds. Pavel Barša & Martin Dokupil Škabraha) Rybka Publishers: Praha. 2020. ISBN: 978-80-87950-74-6

ČTK 2021a. Byty v Česku od roku 1998 zdražily víc než čtyřnásobně. *České Noviny* [online]. 30.05.2021 [2022-07-03]. Dostupné z WWW: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/byty-v-cesku-od-roku-1998-zdrazily-vic-nez-ctyrnasobne/2044274>

ČTK, 2021b. Ceny bytů v Česku meziročně vzrostly o 19 procent. Za metr čtvereční lidé v průměru zaplatí 77 800 korun. *iROZHLAS. Noviny* [online]. 30.05.2021 [2022-07-03]. Dostupné z WWW: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/cena-bytu-praha-cesko-usti-nejlevnejsi-byty_2107041041_ban

DISMAN, Miroslav. 2008. Jak se vyrábí sociologická znalost. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 374 s. *DROM, ROMSKÉ STŘEDISKO. Aktuality. Terénní programy pro Brno*

DOLING, John; RONALD, Richard. 2010. Home ownership and asset-based welfare. *Journal of housing and the built environment*, 2010, 25.2: 165-173.

DRUTA, Oana; RONALD, Richard; HEATH, Sue. 2021. Urban singles and shared housing. *Social & Cultural Geography*, 2021, 22.9: 1195-1203.

EPSTEIN, Gerald A. 2005. *Financialization and the world economy*. Edward Elgar Publishing,

FANCOURT, D. BU F. WAN MAK, H. et al. 2020. Covid-19 social study: Result release 14. Report, University College London, London,

FORD, Jasmine; GOMEZ-LANIER, Lilia. 2017. Are tiny homes here to stay? A review of literature on the tiny house movement. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 45.4: 394-405.

FOWLER, R. 1991. *Languah'ge in the News: Discourse and Ideology in the Press*. Routledge

GIBAS, Petr, ŠIMA, Karel a DAŇKOVÁ, Hana. 2019. *Kutilství: drobná mozaika svépomocné tvorby*. online: Sociologický ústav AV ČR, s. 9-22. ISBN 978-80-7330-358-7.

GIDDENS, Anthony. 1998. *Důsledky modernity*. Přeložil Karel MÜLLER. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1998. POST, sv. 3. ISBN 80-85850-62-1.

HAVRÁNEK, Miroslav; POKORNÝ, Ondřej. 2016. Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje–Seznam globálních megatrendů.

HENDL, JAN. 2005. Úvod do kvalitativního výzkumu. 1. vyd. Praha: Karolinum. 243 s. ISBN: 80-7184-549-3.

EVANS, Krista. 2020. Tackling homelessness with tiny houses: An inventory of tiny house villages in the United States. *The Professional Geographer*, 72.3: 360-370.

JAMES, C.; FELSMAN, R. 2017. Australian home size hits 20-year low: commSec home size trends report. *CommSec Economic Insight*,

ENZENSBERGER, Hans Magnus. Reminiszenzen an den Überfluß. Der alte und der neue Luxus. *Der Spiegel*, 1996, 51.1996: 108-118.

FERNANDEZ, Rodrigo. Financialization and housing: Between globalization and varieties of capitalism. In: *The Financialization of Housing*. Routledge, 2016. p. 81-100. doi:10.1177/1024529415623916

FESTINGER, Leon. 1957. *A theory of cognitive dissonance*. Stanford university press,

KAISER, Florian G.; WÖLFING, Sybille; FUHRER, Urs. 1999. Environmental attitude and ecological behaviour. *Journal of environmental psychology*, 19.1: 1-19.

KELLER, Jan. 1997. *Abeceda prosperity*. Brno: Doplněk, Sociálně-ekologická edice. ISBN 80-85765-98-5.

KILMAN, Charlie. 2016. Small house, big impact: the effect of tiny houses on community and environment. *Undergraduate Journal of Humanistic Studies*, 2016, 2. Winter.

KOVÁŘOVÁ, Marta. 2018. Je soběstačnost nová dobrovolná skromnost?. *Ekolist* [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/eseje/je-sobestacnost-nova-dobrovolna-skromnost>

KRIPPNER, Greta. 2005. The Financialization of the American Economy. *Socio-Economic Review*, č. 3, s. 173–208.

KUČA, Lubomír. 2021. Tiny house a elektrina. *Tiny House Space* [online]. 1.11.2021 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://tinyhousespace.com/Home/Detail/313131-tiny-house-a-elektrina>
Zkopírovat citaci

LATOUR, Bruno. 2005. *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oup Oxford.

LIBROVÁ, Hana. 1994. Pestří a zelení: Kapitoly o dobrovolné skromnosti. 1. vyd. Brno: Veronica, Hnutí duha, 218 s. Společensko-ekologická edice, sv. 8. ISBN 80-853-68

LIBROVÁ, Hana. 2003. *Vlažní a váhaví (kapitoly o ekologickém luxusu)*. Doplněk.

LUX, Martin, SUNEGER Petr a KUBALA, Petr .2021. Dráhy bydlení mileniálů. *Sociologický ústav akademie věd*. Praha. Dostupné z: <https://www.avcr.cz/export/sites/avcr.cz/content/galerie-souboru/tiskove-zpravy/2021/SOU-Drahy-bydleni-milenialu-1802.pdf>

LUX, M., SUNEGER P., BOUMOVÁ, I. GIBAS, P. SAMEC, T. V. BARTOŠ, M. MIKESZOVÁ, HÁJEK, L. KÁŽMÉR, J. PALGUTA. 2015. *Standardy bydlení 2014/2015. Sociální normy a rozhodování na trhu bydlení*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 186 s. ISBN 978-80-7330-279-5.

MADDEN, David; MARCUSE, Peter. 2016. In defense of housing. *The politics of crisis*, Verso Books, ISBN 97811784783556.

MASLOW, Abraham Harold. 1958. A Dynamic Theory of Human Motivation... *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>

MANGOLD, Severin; ZSCHAU, Toralf. In search of the “good life”: the appeal of the tiny house lifestyle in the USA. *Social Sciences*, 2019, 8.1: 26.

MANIATES, Michael F. 2001. Individualization: Plant a tree, buy a bike, save the world?. *Global environmental politics*, 1.3: 31-52. doi: <https://doi.org/10.1162/152638001316881395>

MARQUES, Piatã, et al. Home gardens can be more important than other urban green infrastructure for mental well-being during COVID-19 pandemics. *Urban Forestry & Urban Greening*, 2021, 64: 127268.

MAZÁK, Jaromír, et al. 2016. Teorie sociálních hnutí: přehledová studie. *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica*, 22.2: 9-30.

GIBAS, Petr, ŠIMA, Karel a DAŇKOVÁ, Hana. 2019. *Kutilství: drobná mozaika svépomocné tvorby*. online: Sociologický ústav AV ČR, s. 9-22. ISBN 978-80-7330-358-7.

HOŘENÍ SAMEC, Tomáš (2019). *Kutilství: drobná mozaika svépomocné tvorby*. online: Sociologický ústav AV ČR, 2019, s. 9-22. ISBN 978-80-7330-358-7.

MANGOLD, Severin. *Tiny House Communities: A Model for Sustainability*. 2021. PhD Thesis. Colorado State University.

MILKMAN, A. The tiny house fantasy: The tiny house movement embraces individualistic visions of property while ignoring the real causes of housing insecurity. *Jacobin*, 2016

MMR, 2013. Mobilní domy. Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor stavebního řádu. Dostupné: https://www.mmr.cz/MMR/media/MMR_MediaLib/%c3%9azemn%c3%ad%20a%20bytov%c3%a1%20politika/%c3%9azemn%c3%ad%20pl%c3%a1nov%c3%a1n%c3%ad/Novela%20stavebn%c3%adho%20z%c3%a1kona/Mobilni-domy-web.pdf

MSPV, 2019. Kolik žije v České republice bezdomovců? Výzkumný ústav práce a sociálních věcí představil závěry rozsáhlého výzkumu. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/511219/17_10_2019+TZ+VUPSV+scitani+bezdomovcu.pdf/53094fde-dde1-33da-bdef-6f2660e23450

MITCHELL, Ryan. *Tiny house living: Ideas for building & living well in less than 400 square feet*. Penguin, 2014.

De MOOR, J. 2017. Lifestyle Politics and the Concept a Political Participation. *Acta Politica* 52 (2)

MUTTER, A. 2013. Growing tiny houses: Motivations and opportunities for expansion through niche markets. *IIIEE Master thesis*.

Nadace OSF. (2021). *Bydlení jako problém Zpráva o vyloučení z bydlení 2021*. <https://socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2021/08/Bydleni-jako-problem-2021.pdf>

NOVOTNÁ, Hedvika; ŠPAČEK, Ondřej; ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdalena; 2020. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií. 496 s. ISBN 978-80-7571-025-3.

OECD, 2021. *Housing Affordability in Cities in the Czech Republic*, OECD Urban Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/bcddef4a-en>.

ORCÍGR, V.; NAKLÁDAL, J.; ZAHUMENSKÁ, V. 2018. Analýza bytové situace v Praze: Co stojí za krizí bydlení a jaká jsou řešení. *Praha: Arnika*, 2018.

PARKINS, Wendy. CRAIG, Geoffrey 2006. *Slow living*. Berg Publishers , ISBN : 978-845201609

Pasivní vytápění: solární zisky okny. *Tiny House Space* [online]. 2021, 28.6. 2021 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://tinyhousespace.com/Home/Detail/3735-vytapeni-tiny-housu-3-cast-pasivni-vytapeni>

PENFOLD, Hilton; WAITT, Gordon; MCGUIRK, Pauline. Portrayals of the tiny house in electronic media: challenging or reproducing the Australian dream home. *Australian Planner*, 2018, 55.3-4: 164-173.

POSPĚCH, Pavel. 2021. *Neznámá společnost: pohledy na současné Česko*. Brno: Host,. ISBN 978-80-275-0826-6.

PREECE, Jenny, et al. 2021. Urban rhythms in a small home: COVID-19 as a mechanism of exception. *Urban Studies*, 2021, 00420980211018136.

PRIESNITZ, W. 2014. Tiny Houses, Tiny Neighborhoods. *Natural Life Magazine* (March/April 2014): pp. 12–19

RITZER, George. 2015. "Prosumer capitalism." *The Sociological Quarterly* 56, no. 3. 413-445.

RODRIGUEZ, Jason. 2017. *The US Minimalist Movement. Review of Radical Political Economics*, (), 048661341666583-. doi:10.1177/0486613416665832

ROSA, Claudio D.; COLLADO, Silvia. 2019. Experiences in nature and environmental attitudes and behaviors: Setting the ground for future research. *Frontiers in psychology*, 10: 763.

a, SAMEC, Tomáš Hoření 2019. "Moc Soukromého Vlastnictví." ERA21,.

b, SAMEC, Tomáš. Normalization of mortgages in media discourse through affects and instructions. *Housing, Theory and Society*, 2020, 37.2: 180-197.. <https://doi.org/10.1080/14036096.2019.1584584>.

SAXTON, Maria Wimberly. 2019. *The ecological footprints of tiny home downsizers: an exploratory study*. PhD Thesis. Virginia Tech.

SHEARER, Heather; BURTON, Paul. 2018. Towards a typology of tiny houses. *Housing, Theory and Society*, 36.3: 298-318.

SOLARI, Claudia D.; MARE, Robert D. 2012. Housing crowding effects on children's wellbeing. *Social science research*, 41.2: 464-476.

SUNEGA, Petr; LUX, Martin. 2018. Rovní v příjmech, nerovní v majetku? Nerovnosti ve vlastnickém bydlení v ČR. *Sociologicky Casopis*, 54.5: 749-780.

UNEP. 2020 GLOBAL STATUS REPORT FOR BUILDINGS AND CONSTRUCTION Towards a zero-emissions, efficient and resilient buildings and construction sector https://globalabc.org/sites/default/files/inline-files/2020%20Buildings%20GSR_FULL%20REPORT.pdf

SHEARER, Heather; BURTON, Paul. 2018. Towards a typology of tiny houses. *Housing, Theory and Society*, 36.3: 298-318.

THOREAU, Henry David. 1854. Walden. 1854. Ed. J. Lyndon Shanley. Princeton: Princeton UP,

THOREAU, Henry David. 2018. *Walden, aneb, Život v lesích*. Přeložil Zdeněk FRANTA, přeložil Antonín JARNÍK. Voznice: Leda,. ISBN 978-80-7335-563-0

Vytápění tiny housu: Pasivní vytápění. *Tiny House Space* [online]. 2021, 16.7.2021 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://tinyhousespace.com/Home/Detail/3735-vytapeni-tiny-housu-3-cast-pasivni-vytapeni>

MARIANOVSKÁ, V.; NĚMEC, M. 2018. Fenomén Airbnb a jeho dopady v kontextu hl. m. Prahy. *IPR PRAHA: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy*,

PLEACE, Nicholas. 2017 Evropská příručka Bydlení především. *Praha: Úřad vlády ČR*, . Dostupné z: <https://housingfirsteurope.eu/assets/files/2017/05/housing-first-guide-czech.pdf>

PRETTY Jules. 2004. How nature contributes to mental and physical health. *Spirituality and Health International*, 5.2: 68-78.

PONCAROVÁ, Jana. 2021. Jak koronavirus proměnil realitní trh a co nás čeká?. *E15.cz* [online]. 1 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/bydlime/jak-koronavirus-promenil-realitni-trh-a-co-nas-ceka-1378721>

RYNDA, Ivan. Trvale udržitelný rozvoj: souvislosti a definice. 2013. Dostupné z: http://cvut.mapovportal.cz/OPPA_Rynda.pdf

WEHR, Kevin. 2013. *DIY: The Search for Control and Self-reliance in the 21st Century*. Routledge,

Webové stránky:

<https://www.footprintnetwork.org/our-work/ecological-footprint/>

<https://forbes.cz/cool-bydleni-mikrodomky-ted-muzete-financovat-hypotekou/>

Freedomky.cz

<https://shelterforce.org>

tinyhousespace.com

Fakulta humanitních studií UK magisterský obor sociální a kulturní ekologie

Pátkova 5/2137, 182 00 Praha 8 – Libeň

Magisterský obor
sociální a kulturní
ekologie

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Veronika Pospíšilová, Bc.
2. Osobní číslo (UKČO): 34867522
3. Rok imatrikulace na FHS UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2016
4. Datum zápisu na obor sociální a kulturní ekologie FHS UK (alespoň měsíc, rok): září 2019
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny: Změny cirkadiánních preferencí v průběhu lidského života, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, obor: Studium humanitní vzdělanosti 2019, obhájeno v Praze 9. 9. 2019
6. Předběžný název DP (česky): Tiny House – Důvody a překážky bydlení na malém prostoru
7. Předběžný název DP (anglicky): Tiny House – Reasons and obstacles of living in a small space
8. Klíčová slova (česky): malý domek, hnutí, krize bydlení, alternativní bydlení
9. Klíčová slova (anglicky): tiny house, movement, housing crisis, alternative housing
10. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]):

Žijeme v individualizované společnosti. Jak píše Zygmunt Bauman (2004), každý jedinec zodpovídá sám za sebe a za svoje štěstí. Zároveň zde však existují sociální problémy, které jsou svou povahou systémové. Jedním z nich je i krize finanční nedostupnosti bydlení. Bydlení už není vnímáno pouze jako lidská potřeba, ale také jako výhodná investice. Ceny nemovitostí tak vinou různých finančních spekulací rostou a stávají se nedostupné pro stále větší skupinu obyvatel. Místo toho, aby lidé volali po změně systému, volí raději, řečeno slovy Ulricha Becka (2011), „*biografické řešení systémových rozporů*“. Příkladem takového individuálního řešení jsou různé druhy alternativního bydlení.

11. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]): *Tiny House* je označení pro malé funkčně zařízené stavby sloužící k celoročnímu (i rekreačnímu) bydlení. Kolem tohoto způsobu bydlení se zároveň utvořilo architektonické a sociální hnutí (*Tiny House movement*), vymezující se vůči nadbytečné spotřebě a hlásící se k větší environmentální šetrnosti. Práce se bude zabývat těmito stavbami a jejich obyvateli. Empirická část se zaměří na osobní zkušenosti s tímto způsobem bydlení, které bude zkoumat z pohledu společenských věd s využitím sociologických konceptů.
12. Hlavní vstupní výzkumný problém – výzkumná otázka (výzkumné otázky) – ev. hypotéza (hypotézy):

Proč si lidé pořizují Tiny House?

Jaké výhody a problémy bydlení v Tiny House přináší?

13. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:

- Rešerše literatury
- Polostrukturované rozhovory

14. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.):

Cílem práce je rozšířit poznání ohledně fenoménu Tiny House v České republice. Na základě dostupné literatury a osobních zkušeností osob žijících v tomto typu bydlení budu diskutovat vhodnost Tiny House, jakožto jedno z potenciálních řešení nedostupnosti bydlení. Dále se práce bude věnovat environmentální udržitelnosti tohoto způsobu bydlení a důsledkům, které žití v malém prostoru přináší. Zaměří se na pozitivní i negativní stránky, může tak být nápomocná lidem, kteří o tomto bydlení uvažují.

15. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (vědecká „přidaná hodnota DP“): Zájem veřejnosti i médií o toto téma roste. V akademických kruzích se *Tiny House* věnuje pozornost především v anglofonních zemích. Práce přispěje k mapování tohoto fenoménu v České republice.

16. Jaké bude (bude-li) jejich teoretické zobecnění a přínos: Práce nemá ambice vytvořit teoretické zobecnění. Bude se zabývat osobními zkušenostmi lidí.

17. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):

1. Obsah
2. Úvod
3. Teoretická část
 - 3.1. Krize bydlení
 - 3.2. Tiny House jako stavba
 - 3.3. Tiny House jako hnutí
4. Praktická část
 - 4.1. Metodologie
 - 4.2. Důvody pro volbu Tiny House
 - 4.3. Problémy
 - 4.4. Pozitiva
5. Diskuze
6. Závěr
7. Seznam literatury
8. Přílohy

18. Předběžná bibliografie k tématu:

BAUMAN, Zygmunt. 2004. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta. 290 s. ISBN 80-204-1195

- BARŠA, Pavel; ŠKABRAHA, Martin. 2020. *Za hranice kapitalismu*. Praha: Rybka Publishers. 248 s. ISBN 978-80-87950-74-6.
- BECK, Ulrich. 2004. *Riziková společnost*, Praha: Sociologické nakladatelství. 431 s. ISBN 80-86429-32-6
- DISMAN, Miroslav. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Vyd. 4. Praha: Karolinum. 374 s. ISBN 978-80-246-1966-8."
- NOVOTNÁ, Hedvika; ŠPAČEK, Ondřej; ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdalena; 2020. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií. 496 s. ISBN 978-80-7571-025-3.
- SAMEC, Tomáš. 2019. *Moc soukromého vlastnictví*. ERA21: n. pag. Print.
- SHEARER, Heather; BURTON, Paul. 2019. *Towards a typology of tiny houses*. *Housing, Theory and Society*, 2019, 36.3: 298–318.

19. Předpokládaný vedoucí DP: Mgr. et Mgr. Arnošt Novák, Ph.D.

20. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zájem, praxe a zájem studenta): Na politické úrovni se cenové nedostupnosti bydlení nevěnuje dostatečná pozornost, natož aby bylo v dohledné době k dispozici systémové řešení. Alternativní způsoby dostupného bydlení jsou řešením jen pro část obyvatel a nesou s sebou výhody i úskalí. Tímto malým střípkem bych chtěla přispět do veřejné diskuse a problematizovat tvrzení, že bydlení je ryze soukromá záležitost, o jejíž zabezpečení se má každý jedinec postarat sám.

Troja 3. ledna 2022

diploamt/ka

Paříšilová

vedoucí DP

hi

zást. garanta SKE pro studijní záležitosti

brun Ryndel

Témata polostrukturovaných rozhovorů

1, Tiny house – informace o domku

- jaký má typ konstrukce? Je mobilní?
- má připojení na síť/ soběstačnost?
- jaké technologie využívá?

2, Důvody pro volbu TH

- Vzpomenete si, jak se nápad zrodil?
- Co vás k tomu vedlo?
- Uvažoval/a jste o jiném způsobu alternativního bydlení?
- Bylo pro vás důležité bydlet ve vlastním?

3, V případě DIY

- Co vás vedlo ke stavbě svépomocí?
- Byla stavba náročná?
- Jak dlouho trvala?
- Kolik lidí se podílelo?
- Jaké pocity stavba přináší?

4, V případě mobility

- máte v plánu dům přemísťovat?

5, Legislativa

- Měl/a jste nějaké problémy s povolením stavby?

6, Environmentální stránka

- Hrála ve vašem rozhodování role environmentální šetrnost tohoto způsobu bydlení?
- Použil/a jste při stavbě ekologické/recyklované materiály? Proč ano/ne?
- Proč jste zvolil/a soběstačnou variantu?

7, Změna života/ životního stylu

- Změnil se nějakým způsobem váš život/životní styl od té doby co bydlíte v domečku?
- Promítá se život v TH nějakým způsobem do vaší spotřeby?

8, Média

- Sledujete média, zabývající se tímto tématem? Blogy, instagramové profily, YouTube kanály, knihy, články
- Sdílíte sám/sama nějakým způsobem váš příběh, uvažoval/a jste nad tím?
- Hrála média nějakou roli ve vašem rozhodování? Čerpal/a jste inspiraci?
- Je reprezentace TH v médiích odpovídající skutečnosti?

9, Pozitiva

- V čem spatřujete hlavní výhody tohoto bydlení?

10, Negativa

- V čem spatřujete hlavní nevýhody?
- Vytváří domek náročnější prostředí pro soužití?
- Setkal/a jste s negativními reakcemi ze strany okolí?

11, Komunita

- Měl byste zájem zapojit se do nějaké formy tiny house komunity?
- Z jakého důvodu?

Příklad rozhovoru

Nikola

Ty v tiny house teď přímo nežiješ jestli to chápu správně?

Nežiju, já jsem si ho stavěla pro sebe, abych v něm mohla žít, ale měla jsem domluvený pozemek na pronájem tady kousíček od Prahy, ale když jsme tam jeli s veškerou technikou, tak jsem bohužel zjistila, že se tam s tiny housem nedostanu. Protože ta přístupová cesta byla ne, že jako složitá, ale prostě na ten pozemek, abych se tam dostala, tak bych to musela jako vybagrovat nějakou část. A říkala jsem si, že v momentě, kdy ten pozemek není můj, tak do něj nechci investovat tolik, a ještě někomu rozrýt zahradu cizí. Tak jsem si říkala, že tudy cesta asi nepovede. Tak jsem ho dala zatím na pozemek našich. Je na Moravě, ale zas jsem si říkala, že aby tam stál sám, tak mi to přišla škoda, tak jsem ho nabídla lidem, aby si ho mohli vyzkoušet.

A jaký máš ohlasy?

Je hrozný rozdíl, jak je ten člověk nastavený. Pokud je nastavený tak, že je zvyklý, já nevím kempovat a je takový jako pankáč tak jsou ty ohlasy pozitivní. Ale v momentě, kdy tam přijede někdo, kdo je zvyklý na to, že má 24/7 vodu z kohoutku v životě nemusel přemýšlet nad tím, kolik té vody použije, tak už je takový jako problém. Je to hodně o pohodlnosti člověka, jak je naučený a v jakých podmínkách žije a tak.

A myslíš, že to jsou třeba lidi, který zvažují, že by si třeba taky koupili tiny house nebo jsou to lidi co si to chtějí spíš jen vyzkoušet, že na to narazili jenom?

Nooo to záleží, to spektrum je široký, jezdí ke mně lidi, co si ho chtějí postavit a chtějí si ho zažít. Měla jsem tam teď holky architektky, co studují architekturu a chtějí si to vyzkoušet. Pak jakoby úplně lidi z Prahy, co si chtějí jenom odpočinout, takže fakt záleží a je to různý.

Ty si zvolila tiny house, jestli jsem to pochopila správně, kvůli finanční stránce. Takže myslíš, že kdyby ta situace na trhu s nemovitostmi byla jiná tak by tě to ani nenapadlo třeba?

No já jsem koketovala už dlouho s myšlenkou, že si koupím byt nebo něco. A už jsem byla na prohlídkách, jak jsem studovala ještě v Brně, tak jsem o tom přemýšlela. Ale vždycky mně odradilo to se zavázat v bance na tolik let, když jsem nevěděla, kde budu chtít být za měsíc. A byla jsem ještě student. Člověk si prostě nemůže dovolit platit měsíčně tolik peněz závazných. Takže hlavně kvůli tomu jsem se rozhodla stavět tiny house, ale to bylo taky v době, kdy přišel covid a já jsem byla tady dva týdny zavřená v bytě a říkala jsem si, že už to nedávám. Tak jsem musela odjet k našim, kteří maj dům a bylo hrozně fajn vyjít a být za chvíli v lese, to je prostě jako by žádný covid nebyl, jakoby se nic nestalo. Tak jsem si říkala takhle vlastně ani nechci žít, nechci mít ten byt a chci prostě ideálně dům. Ale dům je taky finančně úplně někde jinde. Tenhle tiny house pak najednou dával smysl ze všech stran.

A jiné druhy alternativního bydlení si zvažovala?

Já jsem původně chtěla maringotku, protože naši spravili, nebo si udělali takovej domeček z maringotky. Tak u nich jsem to viděla, a měli jsme jednu maringotku k dispozici, ale vlastně jsem si říkala, že bych jí stejně musela celou zbourat a postavit na tom ten tiny house znova. A nechtělo se mi drbat s tím, že bych tam zachovala ten tvar a tak, a chtěla jsem to mít na bydlení, což u maringotky... ta je nízká. To úplně nejde. Ten tiny house byl na život úplně ideální, mohla jsem si ho navrhnout, jak jsem chtěla. Nemusela jsem se omezovat, no musela jsem se omezovat, ale naplánovala jsem si to podle sebe.

Takže ty sis ho postavila vlastně sama, nebo jako s pomocí.. a to sis chtěla navrhovat sama nebo si zvažovala, že by sis to koupila hotový nebo na zakázku?

Zvažovala, ale nenašla jsem v Česku člověka, co by to udělal úplně tak, jak bych chtěla. Ty dva roky, nebo 2,5 roku zpátky co jsem to začínala, tak jako promýšlet, tak v Česku toho moc nebylo, a když bylo, tak ty ceny byly šílený, a nebylo to úplně podle mých představ. Já jsem docela jako kutil, a bavila mě vždycky architektura a vymýšlení. Tak jsem si říkala, že jo.

A bavil tě ten proces potom?

Jo, mega. Mě baví něco vytvářet manuálně, takže to bylo super.

Kolik lidí se tak podílelo na té stavbě?

Jako hodně, protože mám kamarádku architektku, co jsem jí nadiktovala co kde chci, jak to chci a ona to dala do té vizuální stránky, takže ta pomáhala s vizualizacemi, jestli se dá počítat člověk, kterej mi pomáhal s okna, ocelovou konstrukci mi pomáhali dělat, tu jsem si nechala dělat na zakázku. Potom, pan elektrikář elektrinu a vodu to nejsou věci do kterých bych se chtěla pouštět, to člověk může snadno pokazit a já tomu vůbec nerozumím. Tím mi pomohli, pak jsou tu lidi, co mi půjčovali nástroje, hrozně moc ve výsledku.

A trvalo to rok zhruba ta stavba?

Rok no.

Promítla se do toho nějak pandemie, že by s tím byly nějaký problémy?

No já tím, že jsem živnostník, tak jsem neměla skoro žádný omezení, takže materiál jsem si byla nakupovat klasicky, protože jsem měla ičo a vlastně mi to naopak pomohlo. Já jsem tehdy byla čerstvě po škole, byla jsem brigádník, tam mi řekli na brigádě.. že nic. Takže já jsem ze dne na den neměla práci. Takže jsem měla ze dne na den čas to dělat, takže mi to vlastně pomohlo.

Ty máš dům mobilní, ale plánuješ s tím nějak cestovat?

Ten tiny house má nadváhu. Já si myslím, že reálně není možné se dostat do toho váhového limitu, a i jsme to zkoušeli dát na minimum.

A kolik je teď ten limit?

3,5 tuny. Vlastně i s podvozkem, takže záleží jaké máš podvozky. Já mám jako docela těžkej, ale nechtěla jsem si kupovat nový, protože mi to nedávalo smysl v ten moment, ale 3,5 je komplet domeček. Což je hodně hodně limitující, tak to si myslím, že kdybych z tiny home vyklidila úplně všechno od kuchyně po gauč komplet, tak se tam možná dostanu. Ale reálně mít hotový tiny house a vlézt se do limitu není úplně reálný.

A takhle s legislativní stránkou, povolováním jsi měla nějaký problémy?

Zatím ne. Když jsem umísťovala tiny k našim na pozemek, tak jsem volala na stavební úřad. Říkala jsem: dobrý den, mám tady dům na kolech, nejsem připojená na síť, musím mít nějaký povolení, abych si to mohla postavit prostě na pole? A oni řekli ne, v momentě, kdy to má SPZ a není to napojený na žádný síť, tak nás to nezajímá. Schválně jsem volala tomu nejvyššímu z úřadu, co jsem našla, a tak jsem si řekla: oukej, tak to nemusím řešit. Otázka potom jak tady u Prahy. Já jsem si teď koupila pozemek, takže uvidím, jak na to budou nahlížet. Pokud někdo bude chtít se v tom šourat, tak může najít nějakou skulinku, ale zatím co jsem se ptala tak nikdo s tím neměl problém.

Takže jak často trávíš čas v tiny housu? Máš to jako chatu?

Mám to jako chatu, snažím se tam jezdit co nejvíce, protože to tam mám ráda, ale většinu času jsou tam moji hosté.

Sleduješ blogy nebo instagramové profily, který se tomuhle věnujou?

Jo, sleduju. Tím, že mi přišlo, že jsem byla taková v počátku, když jsem o tom začala psát a natáčet videa, tak jsme se hodně propojili, co stavěli svépomocí tiny house nebo chatu, cokoliv. Takže těch propojení tam bylo hodně, takže kdybys chtěla tak ti klidně můžu dát kontakt. Takže jo ta komunita je přece jen docela úzká. Jako neznám asi všechny. Jak to sleduju, tak teď se rodí spousta firem na stavbu tiny housu, takže se to bude asi rozšiřovat.

Takže ti to pomáhalo ty blogy, našla si tam nějakou inspiraci?

Jo určitě. Já jsem čerpala hlavně ze zahraničí, protože u nás to moc nebylo. Dneska staví mnohem více lidí. Ale hlavně ze zahraničí.

A co tě vedlo k tomu sdílet svůj příběh?

No právě to, že když jsem hledala tak jsem vlastně nemohla nic moc najít. Říkala jsem si, že když jsem si ty hodiny na googlu strávila, tak proč to neusnadnit jiným. Tak kvůli tomu.

Ty máš ten domeček soběstačnej, co tě k tomu vedlo?

Já jsem si říkala, kdybych si koupila stavební pozemek, tak jsem zpátky u toho, že na něj nebudu mít finance, protože stavební pozemky se pohybují úplně někde jinde a zase jsme byli u toho, nechci se zadlužit někde v bance. Tak jsem si říkala, že ta soběstačnost je důležitá, samozřejmě vodu později nějak budu muset vyřešit studnou nebo nějakým připojením. Studna je v podstatě řešením, zatím si vodu dovážím. Ta soběstačnost byla pro mě důležitá, že nechci nikomu platit za elektřinu. Vidíme to dneska, jak se to zvedlo, tím, že nejsem na nikom závislá, tak mně je to jedno. Zároveň je krásný sedět v tom tiny housu, když svítí sluníčko. Pustit si topení a vědět, že to sluníčko to přímo vytápí ten ten tiny house. Ta soběstačnost je bezva věc.

Můžeš mi říct to tam máš za technologie?

Mám tam fotovoltaickou elektrárnu, lednice na tom běží nonstop, wifi, kamery, plašiče hlodavců a čerpadlo to pohání a všechny světla. Propan-butan mám na ohřev vody a plynovou plotýnku. Vodu mám dvě stolitrové nádrže v loftu, rozvod vody přes malé čerpadlo, to mi pohání rozvod po celém domečku. To asi je všechno.

Takže je tam všechno, co je v normálním bytě, nebo tam něco chybí.

Není tam splachovací záchod. Je tam kompostovací separační záchod. Jinak tam má všechno a mám tam kamna na topení ještě.

A když si stavěla domek, používala si nějaký ekologický nebo recyklovaný materiály?

Přemýšlím... ale vlastně asi ne. Tím, že jsem měla ocelovou konstrukci, tak jsem řešila furt tu váhu, tak vlastně.. přemýšlela jsem nad vlnou, ale zas jsem si říkala, skelná vata za prvé poloviční cena. Ta hmotnost vycházela o něco lépe, byly tam furt takový kompromisy prostě. Recyklované materiály tam nejsou, což mě mrzí. Chtěla jsem si tam dát dubové parkety, bylo tam spousta parket za odvoz, to jsem chtěla použít jenže zase váha. Takže kompromis.

Když chceš stavět z těch alternativních materiálů nebo nějak ekologicky tak je to výrazně dražší?

No ono záleží, my jsme si založili firmu na stavbu tiny housu a to jsou dřevostavby. Ta varianta je prostě dražší nedokážu říct o kolik, nemám to úplně přesně nakalkulované, ale finančně se to projeví bohužel.

A snaha snížit svojí ekologickou stopu, to hrálo nějakou roli v tvém rozhodování?

Jo taky. Když jdu všude jinde na záchod tak mi to trhá srdce, že splachuju ten záchod pitnou vodou. Takovýhle detaily. Nebyl to, ale hlavní záměr, byl to záměr být šetrnější k přírodě, ale nebylo to tak, že to dělám kvůli tomu, ale až takhle zpětně si to uvědomuju. Je to obrovský rozdíl. Já na jednu stranu nerozumím, proč s tím úřady mají takovej problém, když je to bydlení daleko šetrnější k přírodě, než když bydlíte bytě.

Ty tam, teď přímo nežiješ, takže je asi těžký na to odpovědět, ale když tam seš, zamýšlíš se nad tou svojí spotřebou?

Určitě, jasně. Já to pak využívám i v běžných domácnostech. Už to třeba není takovýto umývání nádobí, kdy si pustíš vodu a umýváš. Namočíš si to umyješ houbičkou a pak to spláchneš najednou, a to přemýšlení se ti tímhle trochu jako změní. Uvědomuješ si to jako jinak.

A zvykneš si na to, že už o tom ani nepřemýšlíš nebo je to něco co máš vzadu v hlavě?

Děláš to teď přirozeně nebo si to musíš vždycky jako uvědomit, že třeba zbytečně teďka plejtvám vodou, když to můžu udělat jinak? Jestli si to člověk nějak zautomatizuje?

Jo, já už jsem na to asi naběhnutá. Ještě bych chtěla přetransformovat to, že když jsem v obchodě, tak řešit ty obaly. Já si doma přesypávám všechno, protože mě hrozně štvou etikety, já nevím proč... takže když si koupím nějaký.. ovesný vločky, tak je vybalím a dám je do skleničky a stejně mám ten obal a je to vlastně jako k ničemu. To bych chtěla trochu zlepšit. Jo v tomhle si to v tom tiny housu uvědomuju prostě daleko víc. Musím vzít smetí, k našim, těm se ta popelnice plní víc. Ale úplně automatický to ještě není.

Přemýšlíš i nad věcmi, který si kupuješ, jestli to jako potřebuješ nebo si třeba dřív nakupovala víc a díky tomuhle si to nějak omezila?

Jo to určitě. Najednou jsem si říkala, jo potřebuju se nějak nastěhovat do toho tiny housu a co potřebuju k životu? Když jsem odjela na Erasmus a na stáže, tak jsem vždycky jela s jedním kufrem. A toho půl roku jsem si fakt vystačila s jedním kufrem. A najednou přijedu domu a tam kupa věcí. A říkáš si: k čemu? to vůbec není potřeba. Takže já jsem hodně vytrídila šatník, fakt jsem začla ty věci redukovat, a nakupuju už jenom v sekáčích. Občas jsem si šla do obchodu něco koupit, ale teď si říkám: na co? fakt není potřeba. Jako když nemám třeba boty, tak si je jdu koupit, ale minimálně. Naopak se snažím podpořit různé projekty, v Praze je toho spousta.

Takže to necítíš jako sebeomezování?

Dřív mi to bylo i jako jedno, protože to člověk má furt kam dávat ty věci, ale pak když si ty věci protřídí, tak si to uvědomíš. Je to věc, kterou jsem si koupil, ale teď mě to vlastně jenom zatěžuje, protože bych musela řešit, kam to dát, vyhodím to do popelnice, takže totální plýtvání nebo to budu řešit, dám to na ten swap, někdo to bude dál používat, ale zabere mi to milion času, než se s tím člověkem domluví. Takže když si to u toho nakupování uvědomím, že budu třeba řešit tohle, tak si to radši nekoupím

Víc teda vidíš životní cyklus tý věci.

Jo

Takže tím vznikla nějaká větší finanční nezávislost, tím, že jako ušetříš za nájem a tak. Takže ta tvoje spotřeba se přeorientuje z těch materiálních věcí na nějaký jiný teda?

Jo přesně, radši to dám tam, že si koupím nějakou letenku někam, někde cestuju nebo podpořím nějaké malé vinařství, že si zajdu na víno, že si to užiju takhle jinak.

Ještě jestli mi můžeš říct nějaký naopak negativa s tím žitím, jestli tě něco napadá?

Jo negativa...

Nebo třeba, žádný nejsou.. já jsem třeba slyšela, že je problém vlhkost v zimních měsících, že se vzduch vydýchává...

Nepozoruju, ale možná je to tím... jsem nad tím přemýšlela, čím to může být, že to nepozoruju. Možná je to tím, že mám kamna, že vysouší ten vzduch, že tam není ty vlhkosti tolik, ale i když mám difuzně zavřenou stavbu, tak jsem si s tím moc nesetkala. Možná až tam budu bydlet full-time, tak to bude jiný, ale to zatím ne. Vlastně přemýšlím, nad těma negativama. Jako někdo může říct, nemůžu strávit hodinu ve sprše, ale vlastně je to negativní? Není to negativní, protože si uvědomíš, že nemůžeš tolik plýtvat. Vlastně ty negativa jsou mnohdy pozitivna. Taky, že si nemůžeš kupovat milion věcí, protože to nemáš kam dávat, tak to taky není negativum. Zatím možná, že si musím dovážet tu vodu, jakože v kanystrech od našich, ale zase to odmakáš. No nevim.. možná, že si tam nemůžeš dát trvalé bydliště, ale stejně ho mám jinde, než bydlím. Tak nevim... já to vidím spíš pozitivně

Tak to je super, ty pozitiva to už jsme asi zmínily, nebo napadá tě ještě něco?

Že jsi blíž přírodě. Vlastně zvládnout pár schodů a vypustit psa, že pustíš a on tam může běhat a nemusíš řešit, že musíš jít ráno se psem a mít ho na vodítku, to mi přijde fajn. A to, že si člověk uvědomí, jak hospodáří s tím vším, co má.

Napadá mě ještě negativum, jestli není problém si tam třeba zvat návštěvy?

Právě, že to ani ne. Nás spalo už 6 a dva psy. Nebo ve čtyřech na víkend se to dá úplně hezky. I když to tak nevypadá tak se tam lidí vejde dost.

A plánuješ tam bydlet i do budoucna třeba i s rodinou?

Jo jako plánuju. Myslim, že třeba kolem toho školního věku to není úplně ideální, protože to dítě už chce mít nějaký svoje soukromý, pokoj nebo tak, ale .. nebo nevim nejsem rodič, ale to se vždycky dá řešit tím, že na těch pár let půjdeš do toho nájmu a zase budeš tiny pronajímat. Takže to není úplně jako negativum.

Ještě jsem se chtěla zeptat, třeba v Americe vznikaj různé komunity tiny house. Je to něco, co by tě lákalo?

Já si myslím, že je to skvělá myšlenka, určitě si dokážu představit, že ve studentských letech, bych takhle chtěla bydlet. Ale záleží na člověku, já jsem třeba ten typ, co nechce mít sousedy. Chce prostě mít klid, tím že jsem hodně introvert, tak mi vyhovuje mít to svoje a neřešit okolí. Ale jinak tohle komunitní bydlení, je si myslím super, že to má obrovský potenciál. A určitě se těším až vznikne nějaká tiny house village a lidi si tam budou takhle spokojeně žít.

Máš pocit, že to jak jsou tiny house zobrazovaný v médiích, že je to realistický, že to odpovídá, to co se o tom píše? Nebo nevim jestli to sleduješ vůbec..

N: Já přemýšlím, co jako dělali se mnou rozhovory a vlastně.. a já jsem se o tom vždycky bavila, tak jak s tebou, že jsem podávala tu výpověď tak jak to je.. nevím úplně, co tím jako myslíš?

No jestli se to třeba nějak neidealizuje... že se to jako prezentuje, že si to můžeš postavit kdekoliv, ale přitom je to třeba těžký s tou legislativou, nebo že je to hrozně levný, ale ve finále to je docela finančně náročný.

N: No já si myslím, že je to tak se vším. Obzvlášť u té architektury nebo takhle, když máš nějakou rekonstrukci a je to hrozně krásný, tak už lidi nevidí, co je za tím. Víš to jsou prostě média, to si nemyslím, že by byl problém vyloženě u tiny housu, ale celkově u bydlení nebo u života.

A řekneš mi teda ještě o tom projektu, o firmě co teď rozjíždíte?

Tak já jsem vlastně jednou s našima seděla doma a už jsem měla postavený tiny a je vlastně hrozná škoda, když už mám to know how, vím jak to funguje, jak to udělat. Tak to nevyužít dál. Ale tak jako, jsem si říkala, já nemůžu stavět tiny housy, protože technicky by to vypadalo jako můj tiny a to nemůžu prodávat lidem, protože ta technická stránka tam není úplně zajištěná. No a dva dny na to se mi ozval kamarád z ničeho nic: já jsem tě viděl ve zprávách, povídala si o tinym. A já jsem si postavil soběstačnou chatu a vidím v tom smysl. Oni dělaj mimo jiný fotovoltaiky, mi dělali na tinym fotovoltaiku. Co kdybychom rozjeli nějakou firmu, protože mám kontakt na stavební firmu, co dělaj dřevostavby. Už maj prostě x let zkušeností. Tak říkám, proč ne, že jo. Já jsem o tom přemýšlela a vlastně ta spolupráce by mi dávala smysl. Jako nepustila bych se do toho sama, ale tím že vlastně vy jste stavaři a děláte fotovoltaiky, a já mám to know how a umím to tak nějak v uvozovkách prodat, tak pojďme do toho. Takže jsem se takhle spojili a vytvořili 2 typy tiny housu. TH couple, což je ten můj a TH family, což je takový upgreat couple a je vymyšlený tak, aby tam právě dokázala žít rodina s dítětem, dvěma dětma a vzájemně se nerušili. Takhle jsme vytvořili dva modelový domky a jsme v počátku. Dali jsme do kupy tu ideu, jak to chceme stavět a celý ten proces a teď se jen dostat k těm zákazníkům no.

Takže nemáte ještě zájemce nebo něco rozdělanýho?

No posíláme cenové nabídky každý den, to vidím, že na webu se furt stahují ceníky, ale zatím jako otázka, co je problém, že ten reálný zájemce ještě nebyl. Jestli je to cena, jestli si lidi prostě řekli, jo tiny

house, tak to bude levný, ale pak zjistili že to tak levný úplně není, a to si myslím, že nemáme úplně přemrštěnou cenu, když se podíváme na konkurenci a nebo jestli je to tím, že je to ještě v plenkách, že u nás na to ty lidi nejsou ještě zvyklí.

Asi to trvá nějakou dobu než uděláš to rozhodnutí od té doby co poptáš tu cenu.

Takže uvidíme co bude dál,

Já už jsem vlastně vyčerpala skoro všechny otázky. Jenom ještě jestli se setkáváš i s nějakými negativními ohlasama, když řekneš, že budeš bydlet v TH.

Jo to bylo hlavně na začátku, když jsem říkala lidem, že si budu stavět domek na kolech. Tak hodně bylo spíš negativních ohlasů. Že jako: to budeš bydlet jako cirkusák, to nejde abys v tom bydlela, vždyť je to malinký, vždyť se tam nevejdeš, nebo to nezvládneš postavit sama. Takže ty negativní ohlasy byly, bylo jich hodně. Ale myslím si, že tím, že už lidi vidí, že tiny house stojí a fakt jsem to zvládla, tak se to spíš jako překlene na ty pozitivní.

Takže byli spíš jako skeptický

Jojo, přesně

Ono se to taky možná posunulo za ty poslední dva roky ne? Že kolem toho je teď fakt docela boom, že je to populární

To určitě

Ty si s tím začala v době, kdy to zas tak známé nebylo

Tak jako ta krize bydlení, to je prostě pro mladýho člověka šílený. Já se furt dívám... Jak jsem hledala ten pozemek rok a půl jsem na tom fakt každéj den strávila 10 minut svého života. Tak jsem viděla ty ceny, a jak se to zvedlo za poslední dva roku, je to neskutečný.